

D.M.A.S.I.

DIRECTIA MONUMENTELOR,
ANSAMBLURILOR SI
SITURILOR ISTORICE
BIBLIOTECA

Cota cărții: IV 29 . .
Inventar: 586 . .

DM1
Nu. 20

ARHITECTURĂ POPULARĂ ROMÎNEASCĂ REGIUNEA BUCUREȘTI

EDITURA TEHNICĂ
BUCUREȘTI 1958

<https://biblioteca-digitala.ro>

ARHITECTURA PENTRU ROMANIA
REGIUNEA BUCURESTI

Volum îngrijit de: arh. FLOREA STÂNCULESCU
Geografia: ION VINTILESCU
Desenele: arh. VIOLETA VOGEL și
arh. CORNELIU GRIGORAȘ
Coperte: arh. ADRIAN GHEORGHIU
Macheta: arh. FL. STÂNCULESCU și ION TUDOR

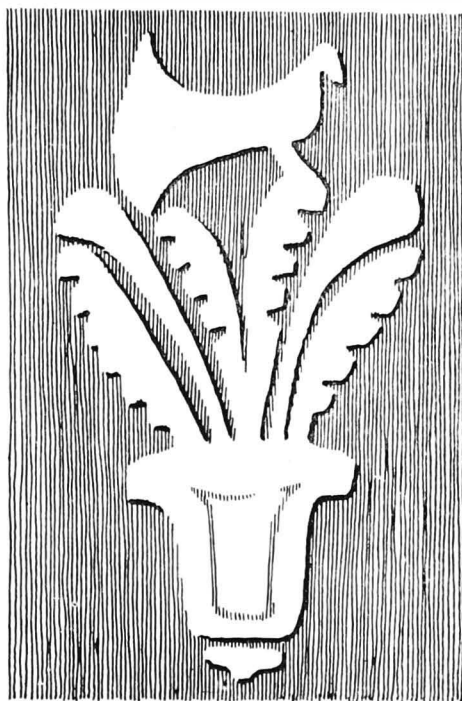
FL. STÂNCULESCU, AD. CHEORCHIU, P. STAHL, P. PETRESCU

586

ARHITECTURĂ POPULARĂ ROMÎNEASCĂ

REGIUNEA BUCUREȘTI

INTRODUCERE

În volumul de față se prezintă arhitectura populară din regiunea București. S-au cuprins aici de asemenea raionul Fetești din regiunea Constanța și raionul Drăgănești, actualmente trecut la regiunea Pitești, care nu au fost tratate în volumele anterioare ale regiunilor respective, și a căror arhitectură populară se aseamănă cu aceea a regiunii București.

Dintre toate cele 16 regiuni administrative ale țării noastre, regiunea București este singura așezată în întregime în cîmpie, cu mari posibilități de circulație pe tot spațiul ce-l cuprinde, cu același fel de ocupație a locuitorilor ei — agricultura —, astfel că și arhitectura populară din regiune are o înfățișare aproape omogenă, de la Olt pînă la Ialomița, din lunca Dunării pînă în podișul getic.

Totuși, pentru a se putea urmări evoluția arhitecturii populare în diferite părți ale regiunii, aceasta se va împărți în cinci subunități:

1. *Împrejurimile Capitalei*, cu satele ce înconjoară orașul pînă la o distanță de 10—15 km. Se va putea vedea astfel influența elementelor orășenești asupra arhitecturii satești și, invers, influența satului asupra periferiei orașului.

2. *Zona lacurilor de nord*: Tîncăbești, Snagov și Căldărușani, care leagă regiunea București de regiunea Ploiești.

3. *Bazinul inferior al Argeșului*.

4. *Bazinul Vedei și Teleormanului*, începînd de la Olt pînă la afluenții Argeșului.

5. *Bărăganul*, începînd de la lanțul de lacuri al Mostiștei și înglobînd bazinul Ialomiței de la Urziceni spre răsărit, pînă la Dunăre.

Aceste subunități au multe elemente comune, generale pe întreaga regiune, cum ar fi: situația geografică și social-economică, distribuția interioară a caselor,

sistemele de construcție, alcătuirea gospodăriilor etc. Acestea se vor trata într-un capitol de la început, la fiecare subunitate introducându-se apoi părțile corespunzătoare din acest capitol.

S-a avut în vedere ca la fiecare subunitate, în afară de elementele generale, materialul să se prezinte pe comune, pentru a se putea urmări asemănările și diferențele de aspecte dintre acestea, ca și variația pe epoci și motive arhitecturale în cadrul aceleiași comune.

Mai peste tot, construcțiile noi, executate după ultimul război mondial, se deosebesc în mod evident de cele din trecut, datorită noilor condiții și concepții de viață. S-a urmărit să se ilustreze acest fenomen prin exemple suficiente, mai ales că aceleași caracteristici ale construcțiilor noi se întâlnesc și în alte regiuni.

Materialul documentar — fotografii și desene — este cules recent, în anii 1956 și 1957.

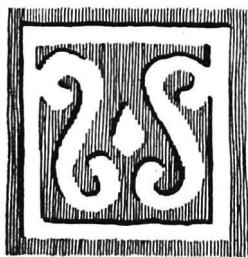
Din publicațiile vechi s-au extras câteva desene reprezentând case vechi din București cu prispe și pridvor, care au continență cu arhitectura rurală.

S-au utilizat de la Cabinetul de Istoria Arhitecturii Românești al Institutului de Arhitectură « Ion Mincu », câteva relevee executate de studenți după anul 1945.

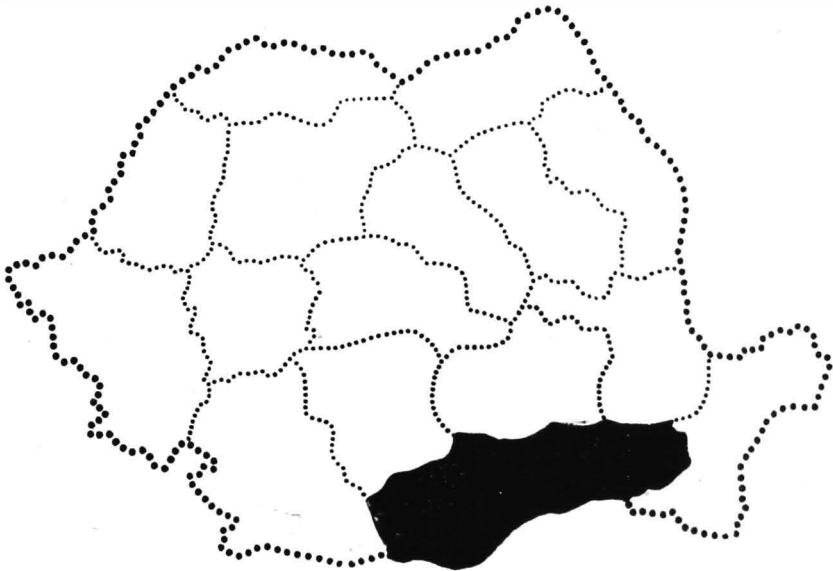
Cu toate că regiunea București este foarte frecventată — ceea ce ar presupune o cunoaștere satisfăcătoare a ei — totuși, se pare că este foarte puțin apreciată și înfățișată în scrierile literare, folcloristice, etnografice și în reprezentările plastice.

Urmărită mai atent, regiunea București prezintă valori artistice demne de luat în considerare. Mulți cunosc castelul și lacul Mogoșoaia, dar puțini s-au abătut în sat să descopere minunatele ornamente în tencuiala caselor vechi. Cu toții cunoaștem Snagovul, dar foarte puțini au urmărit cu atenție ciudatele și frumoasele traforuri de la casele din sat.

Considerăm că volumul de față va trezi interesul pentru regiunea București.

C O N S I D E R A Ț I I G E N E R A L E

CONSIDERAȚII GENERALE

Regiunea București cuprinde o fișie din țară, întinsă de-a lungul Dunării, între Olt și Ialomița. În partea de nord, o linie convențională neregulată, ce trece cam la jumătatea distanței dintre poalele munților și Dunăre, o desparte de regiunile Pitești, Ploiești și Galați.

Cîmpia cuprinsă de regiunea București este formată din depozite maritime sau lacustre la bază (argilă și nisipuri) și din aluviuni fluviale, peste care se așterne un strat de loess de grosimi diferite. Altitudinea descrește din partea de nord-vest, de la 120—130 m, coborînd la sud și est pînă la 40 m, pe terasele cele mai joase ale Dunării. Sub ultimele terase se întinde lunca Dunării (între 30—15 m altitudine), brăzdată de brațele și privalurile fluviului și presărată de bălți.

Acest șes dunărean sau «Cîmpia Romînă», cum îl numesc geografi, este tăiat de văile pîraielor și rîurilor din regiune. Începînd de la vest, Oltul își strecoară un braț — Siul, — un firisor de apă ce merge paralel cu el de la Drăgănești pînă în apropiere de Turnu Măgurele, unde se întîlnește din nou cu Oltul. Puțin mai spre răsărit, un pîrau — Călmățuiul, — împreunat cu Urluiul, alimentează balta Suhaia. Mai departe, rîurile Vedea și Teleormanul alimentează o serie de bălți înșirate în lunca Dunării, între Zimnicea și Giurgiu: Calota, Fațana, Plămănaru, Toana lui Tasun, Mahăru. Rîul cel mai important al regiunii este Argeșul, care o străbate de la nord-vest la sud-est, primind ca afluenți pe dreapta Neajlovul cu pîraiele de șes Dîmbovnicul și Glavaciocul cu Călniștea, iar pe stînga Sabarul cu Ciorogîrla și Dîmbovița cu Colentina. Ultimul pîrau spre răsărit, pîrau de stepă, cu izvoarele în regiune, este Mostiștea. Propriu-zis Mostiștea nu este altceva decît un șir de lacuri și mlaștini, ca o salbă, legate între ele cu un firisor de apă, care se întrerupe vara în multe locuri și se termină în marile lacuri de lîngă Dunăre, Spanțovul și Boianul. Rîul de la nordul regiunii este Ialomița, cu direcția vest-est, care străbate Bărăganul, unde-și

micșorează debitul prin pierderile de pe traseu cauzate de evaporare, lipsa de precipitații și afluenți, infiltrații, utilizarea apelor la irigații etc.

În afară de lacurile amintite, în regiune se găsesc numeroase bălți de-a lungul pîraielor (rezultate din meandrele acestora, din care cauză se numesc și «belciuge»), ca și lacuri de sine stătătoare, cum este Greaca (92 km²), Călărași (80 km²), Vlădeni etc. La nord se găsesc lacurile Tîncăbești, Snagov și Căldărușani, care formează o unitate hidrologică aparte. De la Călărași la gura Ialomiței, Dunărea închide, prin brațul Borcea, o mare suprafață de teren plină de bălți, mlaștini, privaluri, supusă inundațiilor, avînd bogate culturi, fînețe și pășuni.

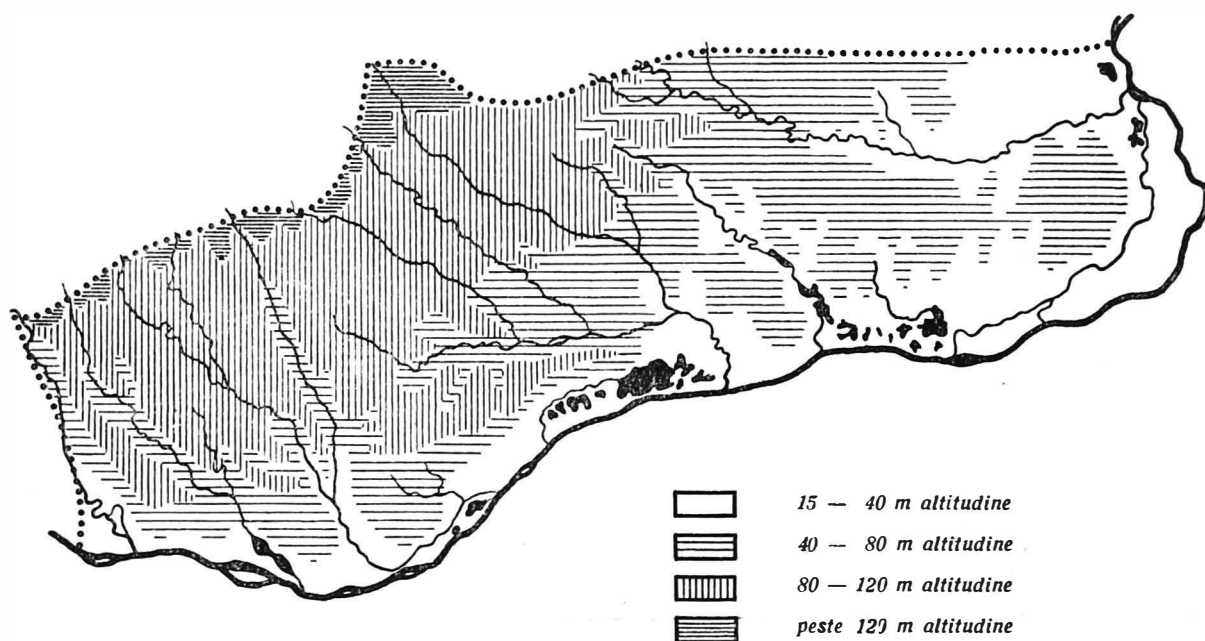

Fig. 1. Harta regiunii București, cu relieful

O climă aspră stăpînește regiunea. Iernile sînt geroase și lungi (temperatura medie $-2...-4^{\circ}\text{C}$), cu vînturi puternice și reci (crivățul). Verile prezintă arșiți mari și sînt secetoase (temperatura medie $+22...+23^{\circ}\text{C}$). Primăvară aproape nu există; se trece brusc de la iarnă la vară, în cîteva zile. În schimb, toamna se prelungește din septembrie pînă la mijlocul lui decembrie. Precipitațiile sînt reduse: 400—500 mm în Bărăgan și centrul regiunii, 500—600 mm spre apus.

În vechime, pînă prin veacul trecut, păduri imense de stejar acopereau regiunea, de la Olt pînă la Mostiștea: renumitul codru al Vlăsiei în centru și Deliormanul la apus. Azi, din faima codrilor de atunci, au rămas cîteva pîlcuri de păduri risipite peste tot, din care o parte și împrejurul orașului București.

SATELE

Așezările omenești s-au statornicit, în general, pe lîngă ape, pe văile rîurilor, pe marginea lacurilor, mai rar pe cîmpuri: oamenii căutau apa și se fereau de vînturi. De aceea ele sînt înșirate, una după alta, pe firul apelor și de-a lungul drumurilor din văi.

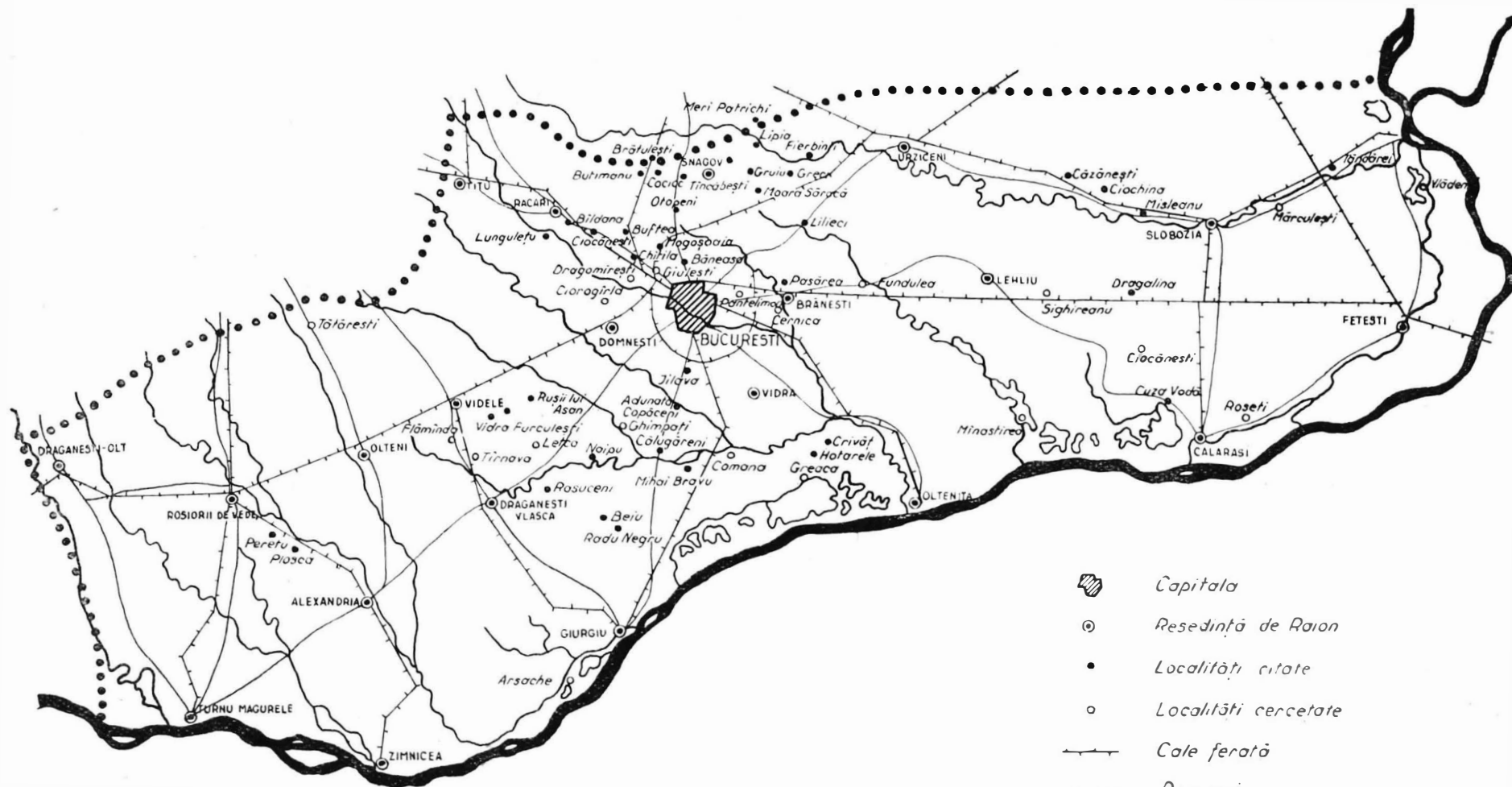

Fig. 2. Harta regiunii București, cu râurile, drumurile și localitățile cercetate în lucrare

În regiune se întâlnesc trei tipuri de sate:

— Sate cu gospodăriile înșirate în linie de-a lungul unui drum ce merge pe vale sau pe cîmpie.

— Sate cu gospodăriile adunate, cu străzi (ulițe) neregulate, deci cu tarlale și curți neregulate. Este caracteristica așezărilor vechi de peste 100 de ani, înainte de împroprietăririle din 1851 și 1864.

— Sate cu gospodăriile adunate, așezate pe străzi (ulițe) regulate, drepte, intersectate de obicei în unghi drept. Este caracteristica satelor noi, așezate după un plan dinainte conceput. În aceste sate, gospodăriile sînt de asemenea regulate, de formă dreptunghiulară.

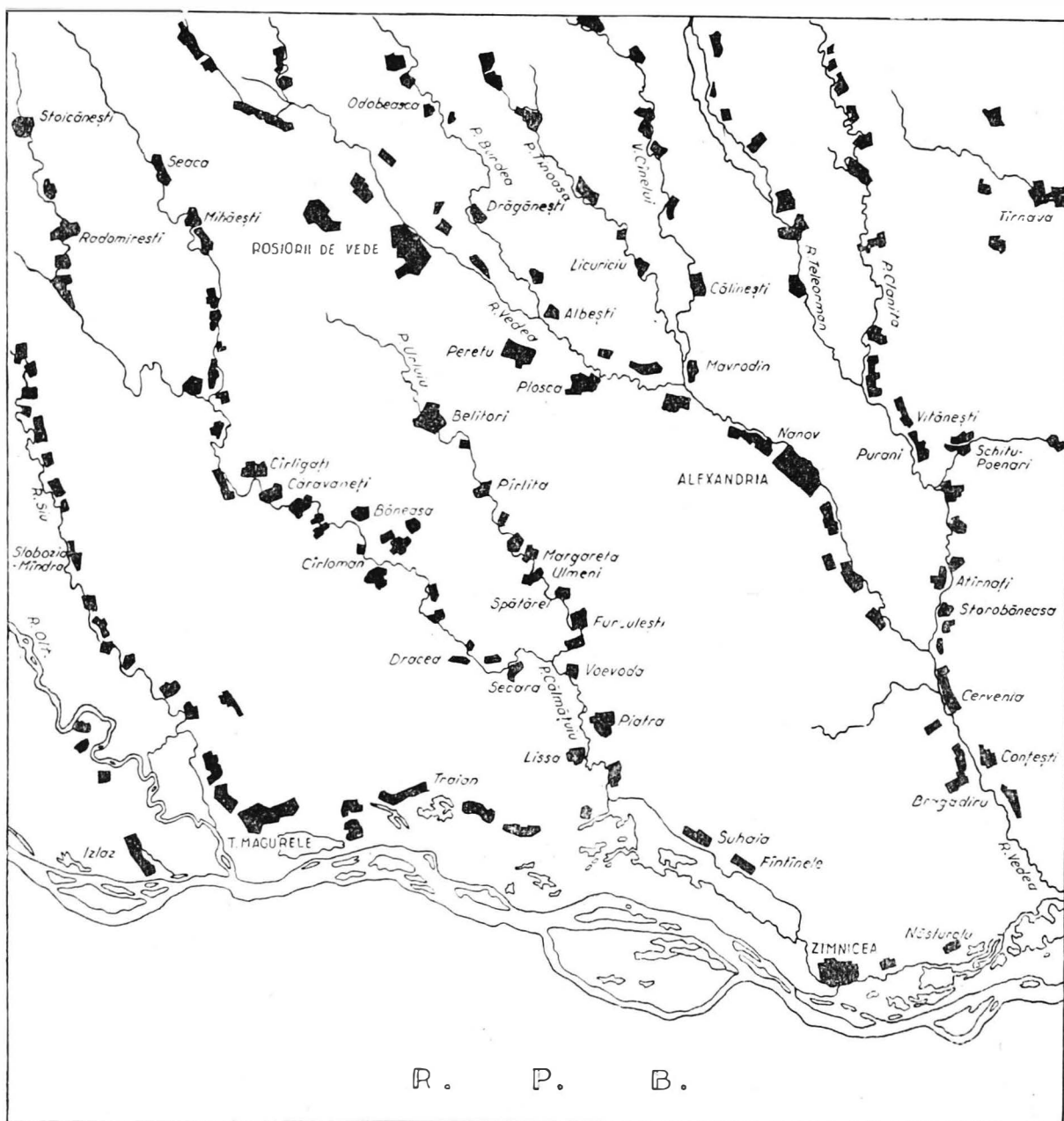

Fig. 3. Sate situate pe văile apelor și locurile unde cîmpia nu are așezări

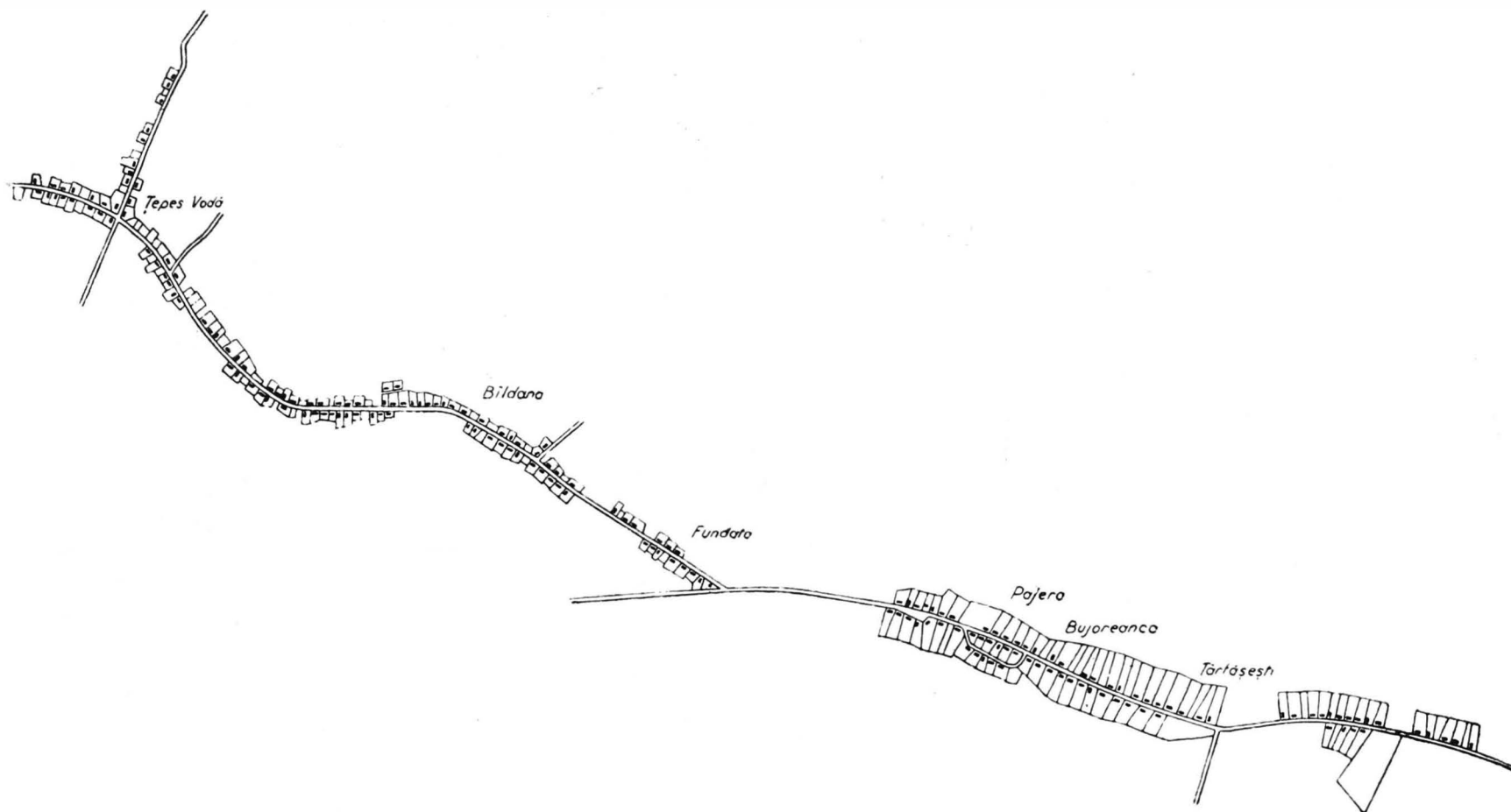

Fig. 4. Sate liniare cu gospodării înșirate de-a lungul drumurilor: Țepeș Vodă, Bîldana, Fundata, Pajera, Bujoreanca, Tărtășești

Fig. 5. Planul satului Drăgănești-Vlașca; sat adunat, cu structura ulițelor neregulată

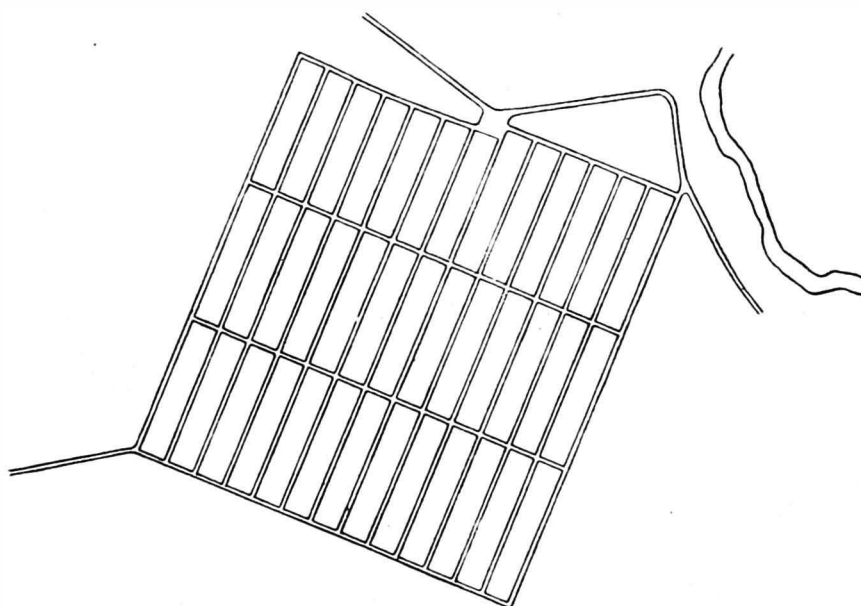

Fig. 6. Planul satului Vlad Țepeș, cu ulițe regulate

Inițial, la înjghebarea lor, gospodăriile din satele regiunii au fost mari, avînd între 3 000 și 5 000 m². Moștenirile au adus împărțirea suprafeței în lung, pentru a avea ieșire la uliță, ajungîndu-se astfel la 15—20 m lățime la stradă și 70—80 m adîncime.

În toată regiunea se întîlnește cam aceeași dispoziție a construcțiilor în gospodărie: casa de locuit, așezată cu latura îngustă la stradă și retrasă cu 4—10 m. În fund, pe aceeași linie cu locuința, acareturile: un grajd avînd alături șopronul și deasupra magazia și pătulul cu cerdac în față. Se adaugă un coteț de păsări, o cocină de porci și mai întotdeauna o bucătărie de vară în fața casei. Bucătăria de vară pornește de la un cuptor de pîine și o vatră, libere, sau adăpostite sub un șopron improvizat. Cu timpul acest adăpost se închide cu pereți de paiantă, iar de multe ori i se adaugă o cameră pentru «ăi bătrîni».

Foarte rare sînt cazurile cînd casa este așezată cu fața, adică cu prispa din lungul ei, spre stradă, iar acareturile sînt perpendiculare pe linia străzii, în fața casei, sau în fund.

Peste tot se întîlnește în fața casei, spre stradă, o grădiniță de flori. Florile sînt foarte apreciate, fiind cultivate și în ghivece așezate pe balustrada prispelor, pe policioare fixate la stîlpii prispelor, ca și pe pervazurile ferestrelor, în interior.

În fundul curții cu acareturi este grădina cu zarzavaturi și pomi.

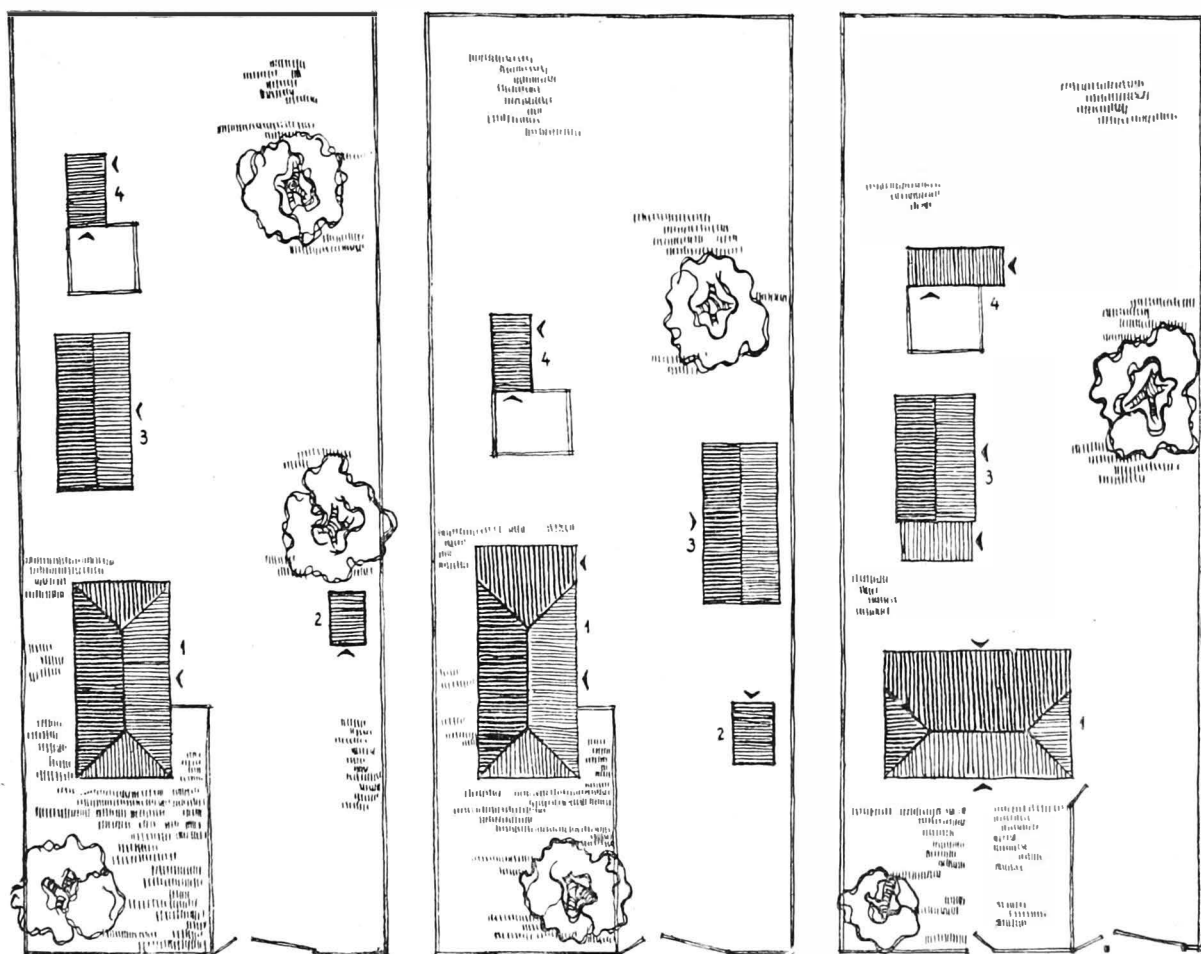

Fig. 7. Planuri tipice de gospodării, cu așezarea construcțiilor pe lot:

1 — casă de locuit; 2 — bucătărie de vară; 3 — grajd, șură și magazie; 4 — coteț de păsări și porci

Se vor descrie sistemele de construcție vechi, care folosesc materiale locale și se execută cu meșteri din localitate sau împrejurimi. În regimul de democrație populară, după ultimul război mondial, vechile sisteme de construcție sînt părăsite din ce în ce mai mult, fiind înlocuite cu sistemele de construcție obișnuite la orașe, care folosesc materiale durabile: beton, cărămidă și țiglă.

Materialul care se găsește peste tot în regiune este lutul, pămîntul argilo-nisipos, care poate fi prelucrat pentru construcții în diferite feluri.

În regiunea București, lutul se folosește sub următoarele forme:

Pămînt bătut. După ce se înlătură de pe teren pămîntul vegetal, se sapă și se scoate din adîncime pămînt, care bătut în cofraje, fără alt amestec și cu umiditatea lui naturală formează pereții construcțiilor.

Fundațiile pereților de pămînt bătut se execută din beton, zidărie de piatră, cărămidă arsă, sau tot din pămînt bătut. Adîncimea fundațiilor este de circa 80—100 cm, adică cu puțin sub adîncimea la care îngheață pămîntul.

Grosimea zidurilor este de 50—80 cm, iar aceea a fundațiilor ceva mai mare (70—100 cm).

Cofrajele se obțin prin împlîntarea în pămînt, pe marginea zidurilor, a unor stilpi (bile), cam la 1,50 m distanță între ei, care sprijină scîndurile cofrajelor, late de 20—25 cm și groase de 3—4 cm. Pămîntul scos din săpătură se aduce cu «postavile» (albii) sau cu tîrgi și se așterne în cofraje în straturi de circa 20 cm, apoi se bate cu maiuri de lemn pînă la refuz (grosimea stratului scade la circa 10—12 cm).

După ce s-a terminat de jur împrejur baterea unui strat de pămînt, scîndurile cofrajului se scot și se mută mai sus, continuîndu-se baterea pînă la înălțimea cerută a zidului.

Sistemul acesta este tradițional. Pentru a se elimina stilpii și cofrajele pe toată lungimea zidurilor, se întrebuițează astăzi tipare formate din două panouri de scînduri de 2,50—3 m lungime și 40—50 cm lățime, așezate pe marginile zidului și menținute la distanța respectivă prin pene de lemn sau de fier. Aceste tipare se mută în lungul zidului, bătîndu-se pămîntul în straturi orizontale și obținîndu-se astfel blocuri de pămînt bătut.

Golurile pentru uși și ferestre nu se lasă cînd se bat zidurile, ci se taie în pămînt după terminarea pereților.

Pentru a se lega mai bine zidurile și a se preveni crăparea lor, în timpul baterii pămîntului, la 3—4 rînduri verticale și mai ales la colțuri, se așază între straturi nuiele de-a lungul zidurilor. La terminarea zidurilor, se așază deasupra lor fie scîndurile cofrajelor, fie alte scînduri de aceeași grosime, care să repartizeze greutatea grinzilor tavanului și a acoperișului în mod uniform pe suprafața zidului.

Construcțiile de pămînt bătut sînt suficient de solide, durează 100—200 ani dacă sînt bine întreținute în timp și oferă condiții de izolare termică foarte bune.

Ciamur bătut în tipare. Ciamurul este un amestec de pămînt argilo-nisipos cu apă și paie tocate sau folosite cum ies de la treieratul cu cai sau mașina de treier. (A se vedea «Arhitectura populară romînească, Dobrogea», pag 19—20.)

Ciamurul bătut în tipare, ca și pămîntul bătut, formează ziduri de 40 cm grosime, cu aceleași calități ca zidurile de pămînt bătut. Spre deosebire de

primul sistem, la care baterea trebuie făcută continuu și cât mai repede pentru a se obține un zid omogen, la zidurile de ciamur bătut trebuie lăsate 2—3 zile după baterea fiecărui strat.

Zidărie de chirpici. Chirpicii se obțin din ciamur pus în tipare de $20 \times 20 \times 40$ cm, apoi uscați la soare ca și cărămida, după care se zidesc tot cu ciamur.

Pereții de paiantă. Se execută din stâlpi verticali de 15—20 cm grosime, avînd 1,20—1,50 m distanță între ei, care se înfig în pămînt sau se îmbină în tălpi groase de lemn (temelia casei). Temelia casei se așază pe o fundație de beton, cărămidă arsă, piatră, sau pe butuci de lemn îngropați în pămînt. Deasupra, la înălțimea peretelui, stîlpii se leagă orizontal cu o grindă, peste care se așază grinzile tavanului și se ridică acoperișul. Peste stîlpi, de o parte și alta, se bat orizontal lați, despicături de lemn sau «nuieloai» (nuiiele mai groase, crengi de copac), la o distanță de 10—15 cm între ele. În spațiul format între cele două rînduri de grătare se introduce ciamur, îndesîndu-se bine cu mîna sau cu o bucată de lemn. Pereții se lasă să se usuce 2—3 săptămîni. După aceea, se aruncă

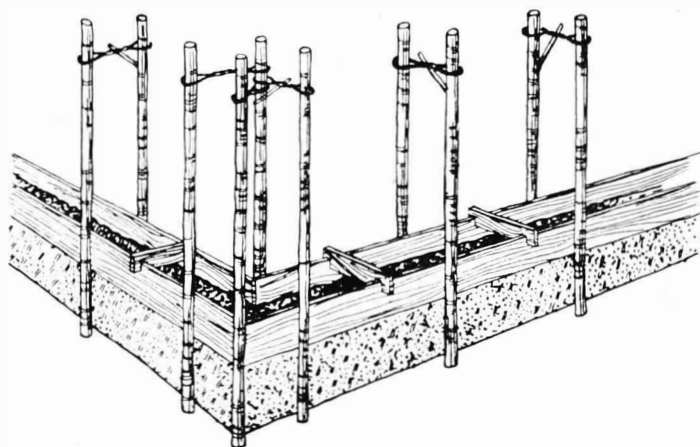

Fig. 8. Sistemul de construcție a pereților de pămînt bătut

Fig. 9. Vărăști. Războiul de sub streășina casei. Se vede peretele de paiantă tencuit, cu crăpături. Gard simplu

bulgări de ciamur pe ambele fețe, întinzându-se cu mîna sau cu o drișcă. Se face astfel tencuiala pereților. (La sate se zice că «se bulgărește».) Peste tencuială se întinde cu mîna un strat subțire de lipitură de pămînt («se lipește») și se văruiește.

Pereți de gard. Același sistem de stîlpi ca mai înainte, însă mai deși, sau completați între ei cu stîlpi verticali mai subțiri, formează un cadru care se împletește cu nuiele puțin mai groase ca la coșuri și împletite ceva mai rar. Pereții de gard astfel executați se bulgăresc cu ciamur.

Ultimele două sisteme sînt cele mai frecvente în regiune. Alte sisteme de construcție a pereților în regiunea București sînt rare, în afară de zidăria de cărămidă arsă care se folosește din ce în ce mai mult în ultimul timp.

Plănșeele peste încăperi se execută din grinzi de lemn cioplite, în general destul de subțiri, așezate la distanța de 60—80 cm între ele. Peste grinzi se așază scînduri și deasupra un strat de ciamur. Tavanul se lasă cu grinzile și scîndurile aparente și se spoiește cu lut, rămînînd de culoarea naturală a lutului, sau se văruiește. Este un sistem specific regiunii București. Alteori, între grinzi se așază despicături de lemn, lăturoaie de scînduri sau grătare de nuiele, peste care se îndeasă ciamur, iar pe dedesubt tavanul se lipește tot cu ciamur și se netezește cu lut amestecat cu var.

Pardoseala încăperilor, a prispei și a tindei se execută cu lipitură de lut, netezit cu mîna.

Acoperișul se execută din lemn rotund de proveniență locală, cioplit sau necioplit, mai rar din lemn de brad ecarisat, luat de la depozite.

Fig. 10. Fierbintîi. Casă de chirpici

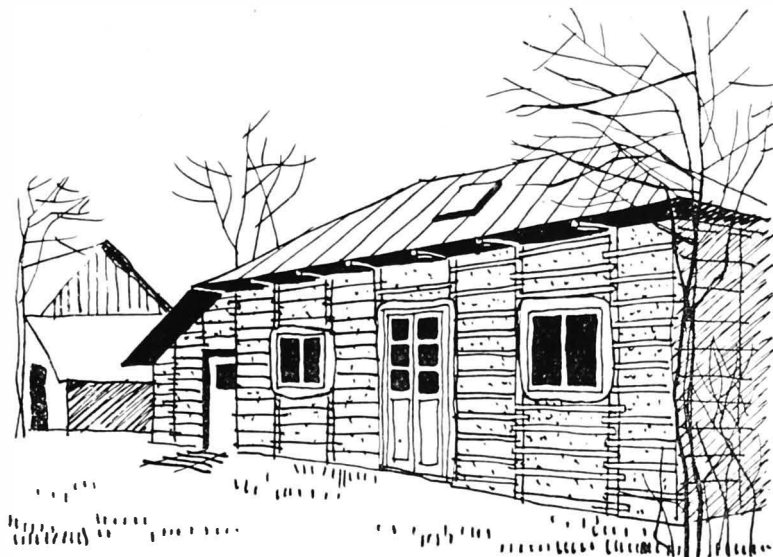

Fig. 11. Casă cu pereți de paianță

Învelitoarea era în vechime din șită, trestie, paie, coceni, olane; ceva mai târziu, acum 40—50 de ani, s-a introdus tabla galvanizată sau tabla neagră vopsită. Azi mai peste tot se folosește țigla, iar împrejurul lacurilor, trestia.

CASA DE LOCUIT

Condițiile climatice au determinat, în regiunea București, construirea de case joase, numai cu parter. Condițiile economice au determinat dezvoltarea casei în etape.

Bordeie nu se mai găsesc în regiunea București, cu toate că acum 100 de ani acestea formau majoritatea covârșitoare a locuințelor țărănești. Așa afirmă relatările bătrînilor și monografiile satelor.

Fig. 12. Cele mai frecvente sisteme de distribuție a încăperilor dintr-o casă în regiunea București

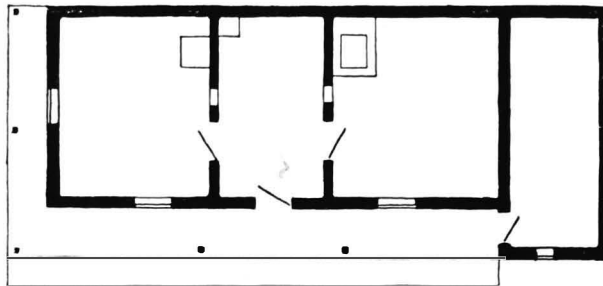

Fig. 13. Ciocănești. Planul unei case

Toate casele din satele regiunii au prispă, chiar și cele mai sărăcicioase. Case cu o singură încăpere nu se întâlnesc decât accidental. După distribuția interioară a încăperilor, casele din regiune se pot clasifica astfel:

- casa cu prispă, tindă și o cameră de locuit;
- casa cu prispă, tindă și două camere (casa matcă).

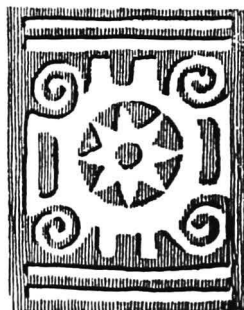
La aceste tipuri se adaugă în mod curent o polată (se mai numește «aplecătoare» și «magazie»), care se adaugă de la început sau ulterior, așezându-se fie lateral sau la spatele casei, fie și lateral și la spate.

De obicei dezvoltarea caselor s-a făcut liniar, prin adăugarea unei încăperi de-a lungul prispei. Numai chiaburii și boierii aveau casa dezvoltată și în adâncime, adică de o parte și alta a tindei, care se prelungește în fund, unde se găsesc alte două camere.

Prispa ocupă în mod obișnuit fața lungă a casei și nu rare ori se întoarce de asemenea pe partea îngustă dinspre stradă.

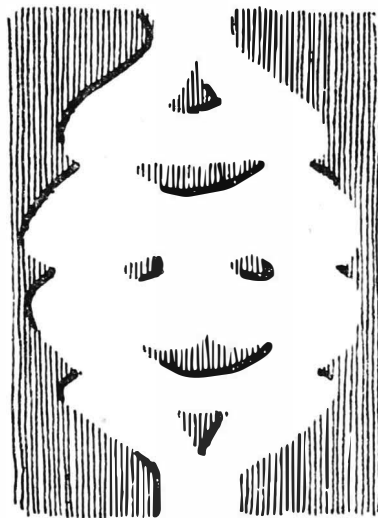
După ultimul război mondial s-a introdus un nou sistem de distribuție: casa cu încăperile în unghi.

Aceste tipuri se vor analiza mai pe larg în cadrul subunităților regiunii.

ÎMPREJURIMILE CAPITALEI

ÎMPREJURIMILE CAPITALEI

De jur împrejurul Capitalei se înșiruie, ca o salbă, un număr de sate, ale căror locuitori au o strînsă legătură cu viața orașului. Dincolo de linia ferată de centură și în imediata ei apropiere, în semicercul de nord, se înlănțuie satele: Dragomirești-Deal și Dragomirești-Vale, Chitila, Mogoșoaia, Otopeni, Tunari, Ștefănești, Afumați, Moara Domnească, Pasărea și altele mai mici; în semicercul de sud, pe Ciorogîrla și Sabar, satele: Ciorogîrla, Domnești, Slobozia, Bragadiru, Vîrteju, Măgurele, Jilava, Sintești, iar mai spre răsărit: Berceni, Bobești, Bălăceanca. La 2—3 km de Sabar curge Argeșul, de-a lungul căruia se înșiruie satele: Cornetu, Buda, Mihăilești, Popești, Novaci, Dărăști, 30 Decembrie, Adunații-Copăceni și altele mai mici, dublînd spre sud-vest semicercul sudic.

Toate satele enumerate sînt așezate lîngă ape, lacuri sau rîuri, cu lunci prielnice pentru cultura zarzavaturilor, ceea ce contribuie mult la aprovizionarea piețelor Capitalei. În unele sate locuiesc muncitori și salariați ai întreprinderilor și instituțiilor din București, care au la dispoziție mijloace lesnicioase de transport în comun.

Analizînd arhitectura din aceste sate în comparație cu aceea din părțile mărginașe ale Bucureștilor, se vor putea constata influențele lor reciproce.

Relieful terenului își menține aspectul, ca peste tot în regiune. Astfel, cîmpia de mică altitudine, în care apele și-au croit albiile lor: Colentina cu lacurile de la nord, Dîmbovița străbătînd orașul, Sabarul și Argeșul la sud, formează o singură luncă, de la satul 30 Decembrie pînă la Adunații-Copăceni, de la Bragadiru pînă la Mihăilești.

Din vechiul codru al Vlăsiei au mai rămas pădurile Băneasa, Mogoșoaia, Andronache, Pasărea, Cernica.

Satele sînt de formație adunată, cu ulițe mai mult rectangulare, în afară de satele așezate de-a lungul Sabarului, care sînt înșirate: Domnești, Măgurele, Sinești și Mihăilești pe Argeș.

Gospodăriile sînt în general regulate, dreptunghiulare, cu fațada la stradă variind între 12—20 m, iar adîncimea între 50—70 m. Casele sînt mai peste tot retrase de la stradă cu 3—6 m și așezate de obicei cu latura îngustă la stradă și fațada lungă spre curte. De cele mai multe ori prispă se întoarce și pe latura îngustă dinspre stradă. Acareturile se înșiruie pe aceeași linie cu casa, foarte rar perpendicular pe aceasta, de cele mai multe ori legate de casă, sub același acoperiș. La gospodăriile agricultorilor se mențin, ca peste tot în regiune, acareturile comasate: grajdul, șopronul, adesea și bucătăria de vară, iar deasupra pătulul de porumb și magazia avînd în față un balcon pe toată lungimea. Această situație se întîlnește pînă în marginea Bucureștilor.

Învelitorile sînt în majoritatea cazurilor din tablă, vopsită sau galvanizată, iar în timpul din urmă, din țiglă.

În fața casei, peste bătătură, se plasează cîteodată o mică bucătărie de vară improvizată, uneori zidită și prevăzută cu o cameră alăturată. Toate gospodăriile au curțile și grădinile plantate cu pomi, iar lîngă casă, împrejmuită cu un gard scund, o mică grădiniță cu tufe de liliac și flori.

Fig. 14. Lacul Pasărea din împrejurimile Capitalei

Sistemele de construcție obișnuite în această parte a regiunii sînt două. Construcțiile vechi au pereții de paiantă bulgăriți și tencuiți cu ciamur, așa cum s-a descris în capitolul precedent. Pentru ca tencuiala să se prindă mai bine se înfig în pămîntul încă moale de pe pereți cloțuri de cărămidă sau cioburi de oale. Tencuiala se execută și cu mortar de var. Construcțiile noi sînt din zidărie de cărămidă arsă executată cu mortar de pămînt, iar în ultimul timp cu mortar de var, pe fundație de beton; tencuielile sînt de var sau var cu ciment, spoielile de var sau șprițuili colorate. Aceleași sisteme de construcție se găsesc și în cartierele periferice ale orașului București.

Casele țărănești din satele dimprejurul Capitalei au un singur nivel, parterul, puțin ridicat de la fața pămîntului, cu 1—3 trepte.

Ca număr și distribuție a încăperilor în plan orizontal, nu sînt prea multe variante, anume:

CASA CU TINDĂ ȘI O CAMERĂ, CU SAU FĂRĂ POLATĂ

La nici o casă nu lipsește în față prispa lată de 1,00—1,20 m, puțin ridicată de la pămînt, cu stîlpi de lemn, cu sau fără balustradă. Prispa se poate socoti, în utilizare, ca o încăpere.

Tinda este prima încăpere în care se intră de pe prispă, iar din ea se trece în încăperea alăturată. În satele din preajma Bucureștilor, tinda nu are aceeași întrebuințare la toate casele, utilizarea ei diferind după modul cum s-a dezvoltat familia. La început, ea a servit ca vatră, loc unde se pregătea mîncarea și se lua masa. Vatra era jos, la nivel cu pardoseala, în fund, în colțul dinspre cameră. Cu timpul vatra a dispărut, fiind înlocuită cu o sobă de zid cu plită sau cu o mașină de gătit cumpărată din oraș. În multe case, tinda este astăzi o încăpere locuită în mod efectiv, cu pat, masă, sobă, cu toate că este și piesă de trecere.

Camera de locuit alăturată tindei are circa $4,00 \times 4,00$ — $4,50$ m. Nu are mobilier precis și neschimbat. Mobila este orășenească și așezarea ei în cameră depinde de gustul locatarului: unul sau două paturi, o masă, scaune, garderob (în loc de dulap), sobă de zid cu plită sau plită de tablă; fereastra cu perdele și mușcate în ghiveci.

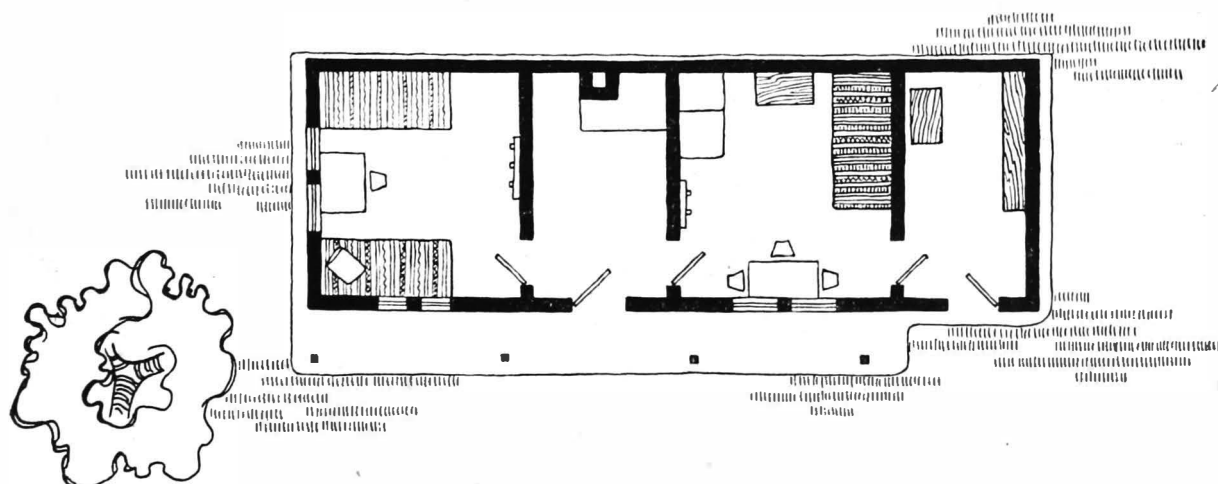

Fig. 15. Chitila. Planul casei lui Stan Ivașcu

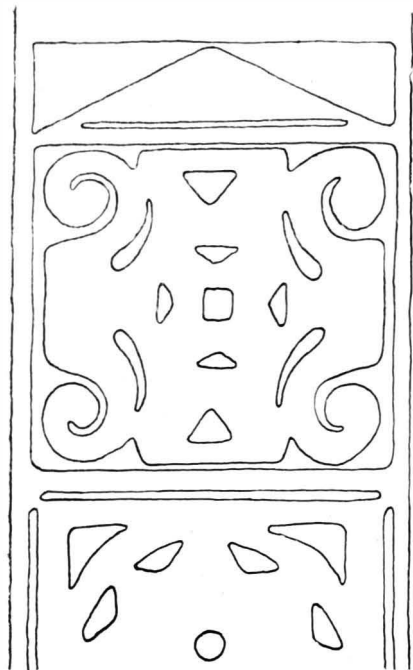

Fig. 16. Ornament în tencuială de la casa lui Stan Ivașcu

Acest tip de casă se găsește răspândit și la periferia Bucureștilor, către Chitila, Colentina, Pantelimon, Chiajna etc.

Polata, construită o dată cu casa sau ulterior, este utilizată ca depozit de alimente și unelte; de aceea i se mai zice și magazie. Uneori se folosește și ca bucătărie de vară. De obicei însă bucătăria de vară este separată, în curte.

CASA CU TINDĂ ȘI DOUĂ CAMERE, CU SAU FĂRĂ POLATĂ

Este cel mai răspândit tip de casă. Când se simte nevoia de mărire, fie că se adaugă la casă o cameră, în continuarea celorlalte, ca la casele din Jilavele, fie că se prevede o polată pe o latură și în spate, ca la casa lui Gh. Catu din Buftea.

Casele noi urmăresc distribuția tradițională, la care se schimbă doar sistemul de construcție și se înlocuiesc stâlpii de lemn ai prispei prin stâlpi de zidărie sau de beton, legați la partea superioară prin arce.

Alte case au o dezvoltare aparte, cum este casa de la marginea satului 30 Decembrie, care are, în loc de polată, două camere la aceeași înălțime cu celelalte.

Se mai întâlnește sistemul de distribuție a casei cu încăperile în unghi și cu prispă parțială.

Din punctul de vedere al distribuției încăperilor, se observă o mare asemănare între aceea a caselor din sate și a unei bune părți a caselor din București. Nu numai casele de la marginea Bucureștilor, care fac legătura între

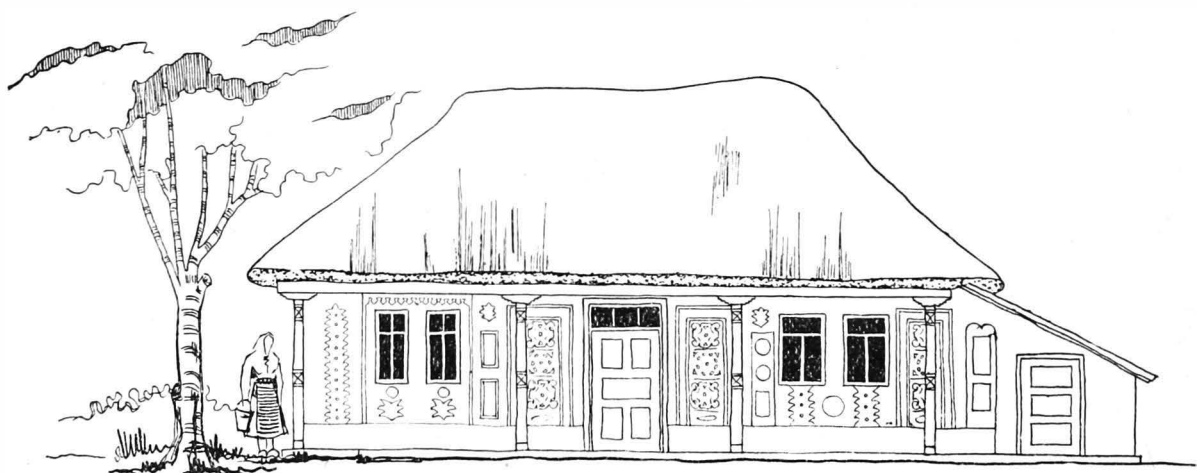

Fig. 17. Chitila. Casa lui Stan Ivașcu. Fațadă ornamentată.

sat și oraș și care, fiind în majoritate locuite de oameni veniți de la sate, este natural să fie concepute în felul acestora, dar chiar tipul curent al caselor mai vechi (30—50 de ani) din imediata apropiere a centrului orașului se aseamănă cu cel sătesc. Distribuția lor interioară este aproape aceeași.

La oraș, din vestibul (corespunzător tindei de la sat) se trece într-o cameră situată spre stradă, care odinioară servea de salon (mai târziu de dormitor), iar spre curte într-altă cameră de dormit, servind și de sufragerie, alături fiind bucătăria și mai în fund closetul. Comparînd acest tip de casă orășenească, denumită «casă vagon», cu cele din satele regiunii, apare avantajul celor de la sat, care sînt așezate în spațiu larg, în verdeață și în plin soare, pe cînd cele de la oraș sînt înghesuite la 3—4 m de calcanul vecinului.

Ca aspect exterior, casa din împrejurimile Capitalei are streășina joasă, prispa puțin ridicată de la pămînt și alungită de-a lungul celor trei încăperi, uneori depășind și peste polată, acoperișul în general plat, totul accentuînd linia orizontală, linia șesului, linia lacurilor. Este o armonie strînsă între natură și opera omului.

Proporțiile sînt liniștite, echilibrate, succesiunea de stilpi sau coloane nu este întreruptă de nici un ieșind în afară, streășina largă, dreaptă, se apleacă domol într-o parte peste polată. Albul spoielilor de var se detașează pe fondul verde al vegetației, ca o sclipire de lumină și veselie.

Bucureștii, cu palatele lui, cu bogăția arhitecturii lui, a impresionat pe meșterul și pe locuitorul satului, ațîțîndu-le dorința de a-și înfrumuseța și ei locuința. Dar gustul lor și modul cum au înțeles să realizeze frumosul sînt mult diferite de cele ale orășeanului. Astfel casa lui Dumitru Mitilineu din Mogoșoaia poate permite cercetătorului să deslușească și să înțeleagă opera meșterului sătesc. Casa despre care este vorba este casa obișnuită a regiunii și cuprinde prispă, tindă, două camere, polată; acoperișul este de tablă, fost probabil de șită. Un soclu alb, redus, avînd înălțimea a două trepte, detașează casa de pămînt. O balustradă de scînduri cioplite desenează o linie viguroasă care leagă jos, la

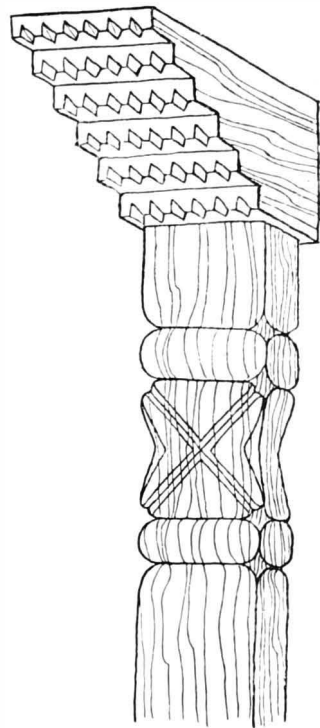

Fig. 18. Stilp de la casa lui Stan Ivașcu

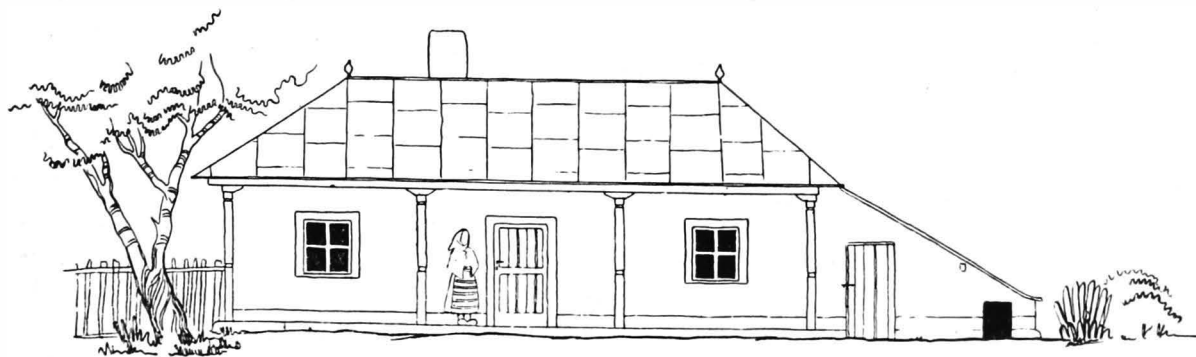

Fig. 19. Buftea. Casa lui Gheorghe Catu. Fațadă

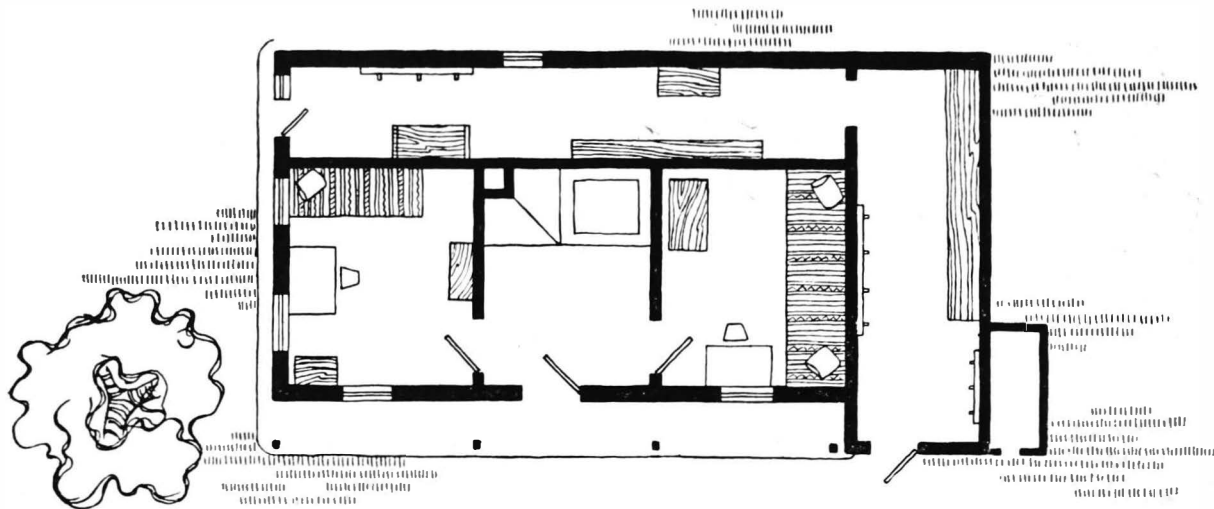

Fig. 20. Planul casei lui Gheorghe Catu

bază, stâlpii de lemn ciopliți; iar sus aceștia susțin streașina și acoperișul. Între balustradă și linia streașinei, fața peretelui constituie un fundal alb, pe care se proiectează umbra prispei și se adâncesc petele negre ale ferestrelor.

Tăietura scîndurilor balustradei este simplă: o linie ondulată lăsînd să se formeze pe linia de alăturare goluri asemănătoare unor bobîțe. Motivele ciopliturii stîlpilor sînt cele cunoscute, motive clasice romînești, s-ar putea spune: sus, capitelul format din cubul cu muchii tăiate în X și încadrat de două ine; jos, aceleași tăieturi formînd baza, iar între aceste motive galbul stîlpului (mai subțire sus, mai gros jos), cu muchiile teșite.

Legătura între stîlp și grindă, sub streașină, se face prin intermediul unei console cioplită în trepte. Pentru ca linia streașinei să nu fie prea rigidă, prea dreaptă, o pazie de scînduri tăiată cu înflorituri de forma unor ciucuri, amintind picăturile de apă, este bătută în capul grinzilor, sub streașină.

Dar cea mai interesantă și valoroasă ornamentație o formează elementele decorative executate în pămînt pe fața zidului.

La colțurile casei, ca și pe fața zidului, marcînd capătul pereților interiori, sînt aplicate, de sub streașină pînă la pardoseală, benzi de tencuială late de circa 40 cm și cu un relief de 1—2 cm.

Sistemul corespunde concepției meșterilor care construiau în bîrne și acopereau îmbinările (« cheotorile ») în fața cu « undrele » (bucăți de stîlp cioplit), cu care însă elementul în tencuială nu se aseamănă în ce privește motivele decorative. Pe de altă parte, ca formă, această bandă corespunde cu pilastrul întîlnit

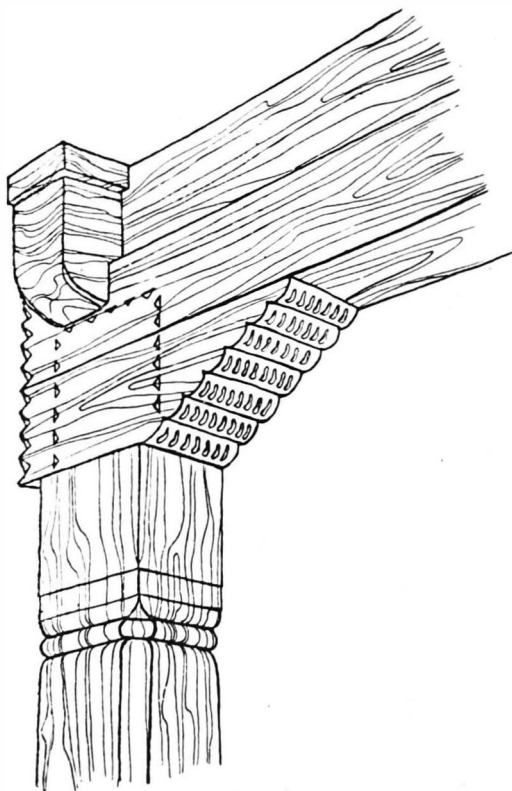

Fig. 21. Detalii de la casa lui Gheorghe Catu

la construcțiile de la oraș, de care de asemenea se deosebește prin motivele de decorație.

Ar fi fost natural ca, dată fiind vecinătatea orașului, unde clădirile aveau pilaștri canelați vertical, pilaștrii caselor sătești să fie executați sub această influență, mai ales că ar fi fost mult mai ușor de lucrat. Dar «pilaștrii» caselor din Mogoșoaia, ca și din alte sate, reprezintă motive decorative cu totul originale. Pilastrul este divizat în porțiuni decorate cu motive geometrice sau stilizate, variate la același pilastru, uneori variate și de la un pilastru la altul, la aceeași casă.

Motivele decorative folosite nu se aseamănă nici cu cele ale ciopliturilor în lemn sau în piatră, nici cu motivele țesăturilor și alesăturilor, nici cu cele ale ceramicii, ci sînt motive neîntîlnite în alt domeniu. Văruielile aplicate an de an peste motivele decorative inițiale, imprimate în tencuială, au modelat asprimea formelor și le-au dat contururi moi, obținîndu-se astfel o ornamentație de o deosebită expresivitate. Alteori, mai rar însă, ornamentele în tencuială sînt colorate cu diferite vopsele de apă, care urmăresc să facă mai vizibile desenele geometrice ale figurilor. Ornamentația în tencuială nu se mărginește numai la pilaștri, ci se întîlnește și la ferestre și la uși, sub formă de muluri rotunde; de asemenea, sub grinzile tavanului prispei se întîlnește o decorație în formă de ciucuri.

Ornamentația aceasta bogată și originală se întîlnește la casele construite înainte de primul război mondial (perioada 1850—1915). În timpul și între cele două războaie mondiale (1915—1945) se elimină aproape complet decorația în tencuială și se folosesc profilaturi trase cu șablonul.

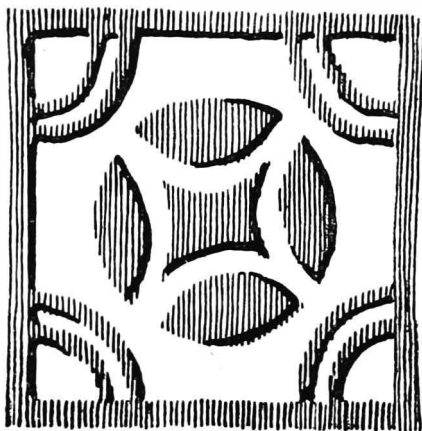

Fig. 22. Mogoșoaia. Casă cu prispă, tindă, două camere și două polate, avînd deasupra pătul și magazie cu balcon în față, peste prispă

Se observă tendința către utilizarea coloanelor și stîlpilor de zidărie, menținându-se distribuția în linie a caselor.

De la 1945 încoace, se trece hotărît la un nou tip de casă. Chiar cînd se menține vechea distribuție, aspectul exterior se schimbă; apar: tencuială șprițuită și colorată, stîlpi de zidărie, arcade, cărămidă aparentă. De asemenea se folosește și o nouă distribuție, cu încăperile în unghi și cu prispă parțială pe stîlpi sau coloane de zidărie.

Viața capătă alt curs, manifestările de artă populară se tehnicizează; pe cînd în oraș motivele decorative și profilurile se simplifică sau sînt eliminate, la sate acestea se complică, meșterii întrecîndu-se în aplicarea profilurilor și a tencuielilor colorate.

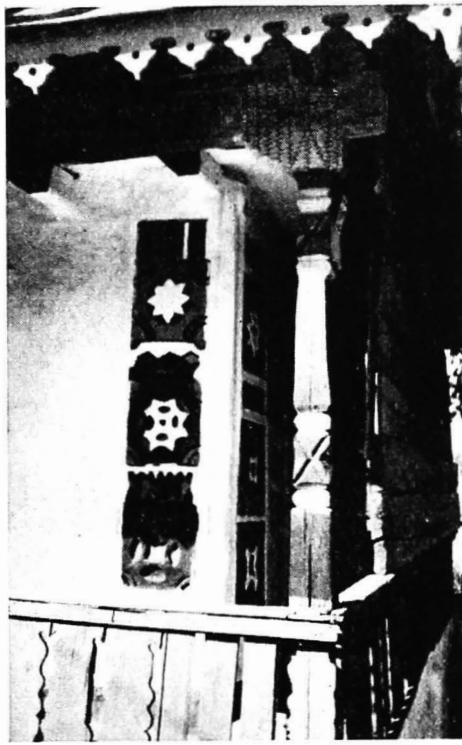

Fig. 23. Colțul dinspre stradă al casei lui Dumitru Mitileneu, cu stîlpul cioplit și decorația în tencuială dispusă ca un pilastru de o parte și de alta a colțului

Fig. 24. Mogoșoaia. Casa lui Dumitru Mitileneu, veche de peste 70 ani. Acoperișul a fost de șită, peste care s-a așezat în urmă tablă. Casa formează, prin proporția și elementele ei componente, un adevărat muzeu de artă populară: stîlpi ciopliți, pazie traforată, parmaclîc cu scînduri împodobite cu tăieturi, ornamentație în tencuială cu motive variate, zugrăvite în culori vii

Fig. 25. Mogoșoaia. Casa lui Vasile Petru. Casă veche cu tindă, cameră și polată. Fațada spre stradă este ornamentată cu două benzi de tencuială cu motive variate, colorate

Fig. 26. Detaliu de la casa lui Vasile Petru

Fig. 27. Mogoșoaia. Casa lui Nicolae Petre, cu stâlpi ciopliți și ornamentație în tencuială, văruiată în decursul timpului, astfel că abia i se mai disting formele. Construită în 1908

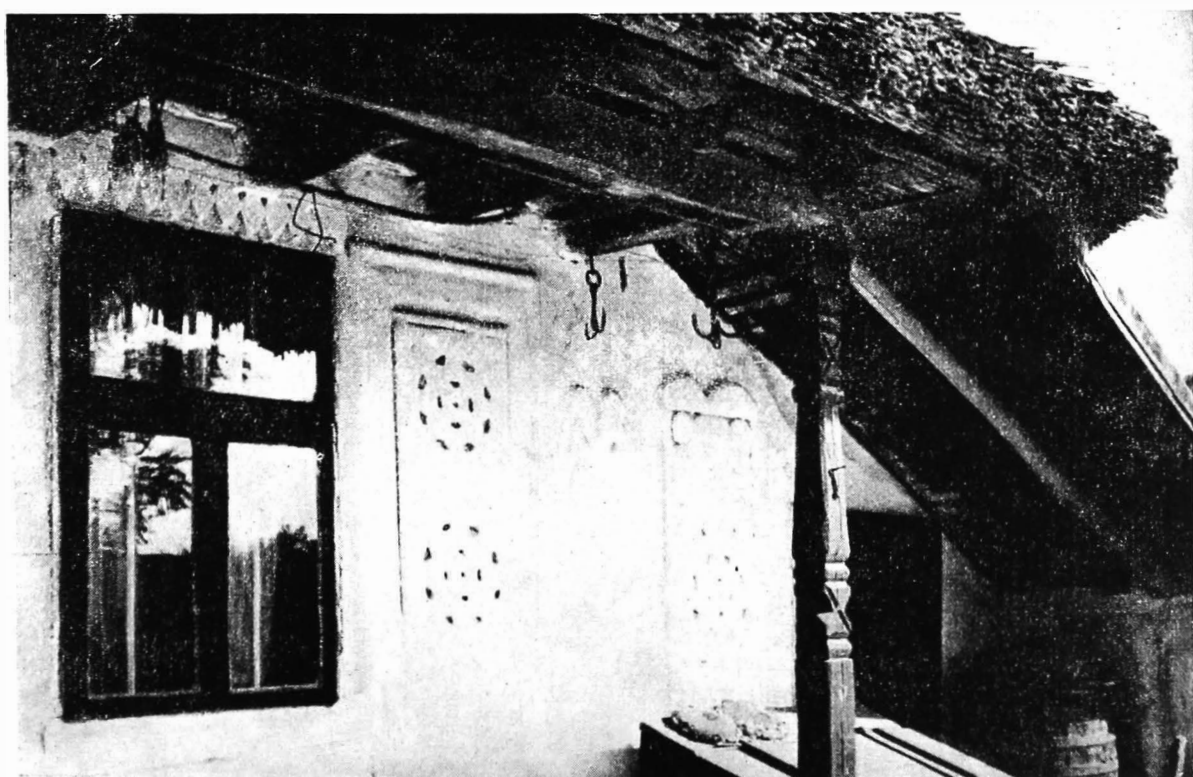

Fig. 28. Detaliu de la polata casei lui Nicolae Petre

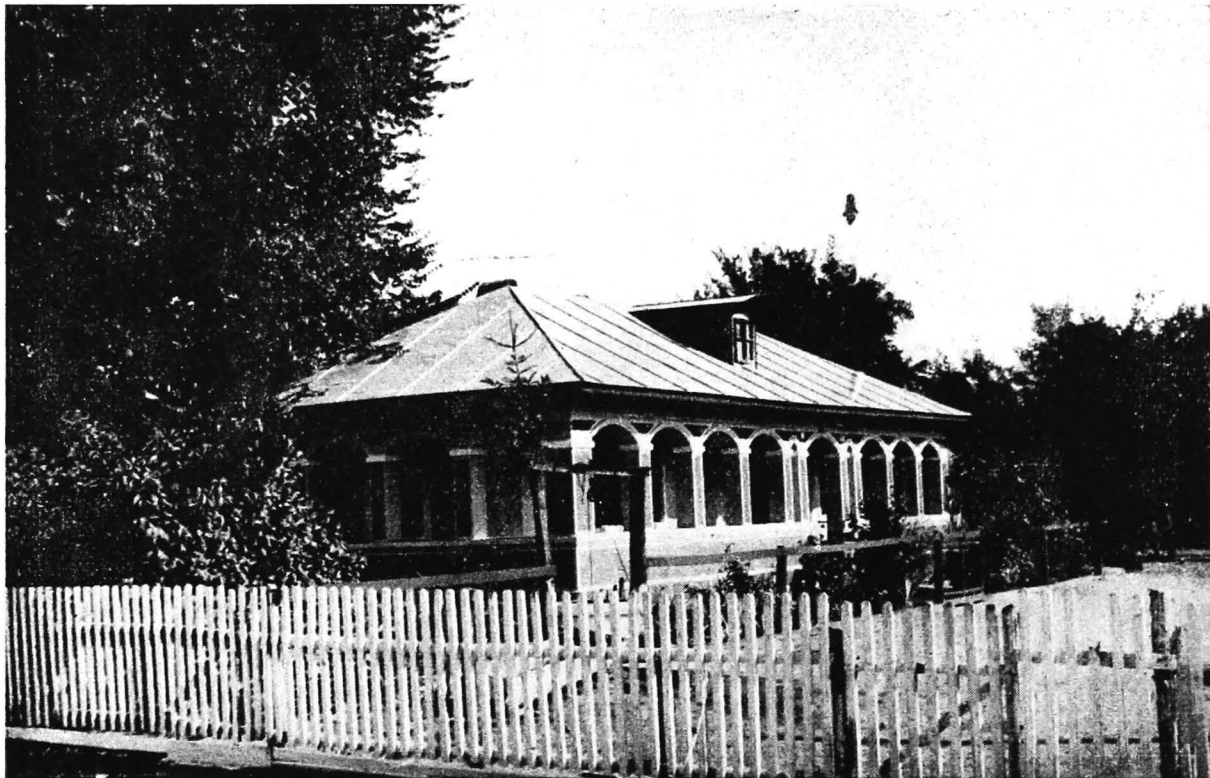

Fig. 29. Mogoșoaia. Casă nouă cu stâlpi de zidărie și arce. Prin zugrăveala colorată
i se accentuează formele

Fig. 30. Crevedia. Casa Elenei Manciu. Detaliu de ornamentație
în tencuială executat de un meșter din Tărtășești

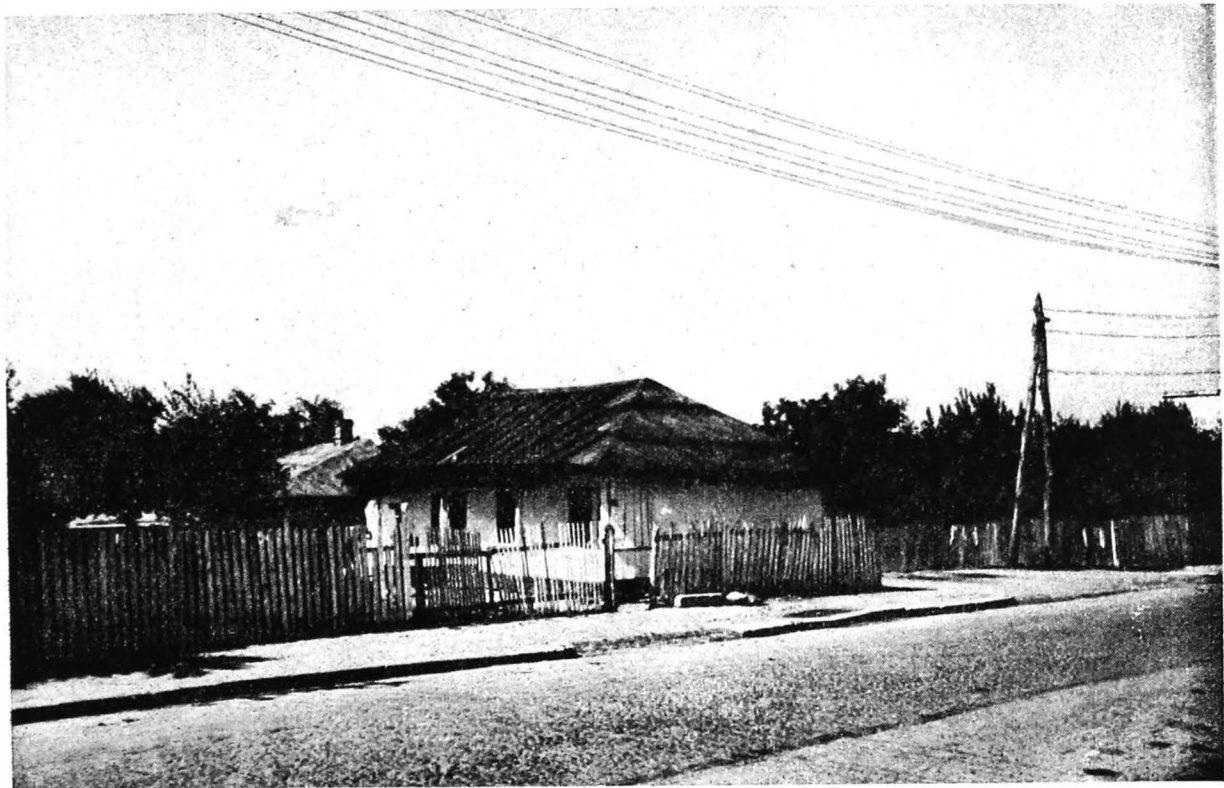

Fig. 31. Băneasa. Casă veche

Fig. 32. Băneasa. Casă veche, joasă, cu învelitoare de trestie

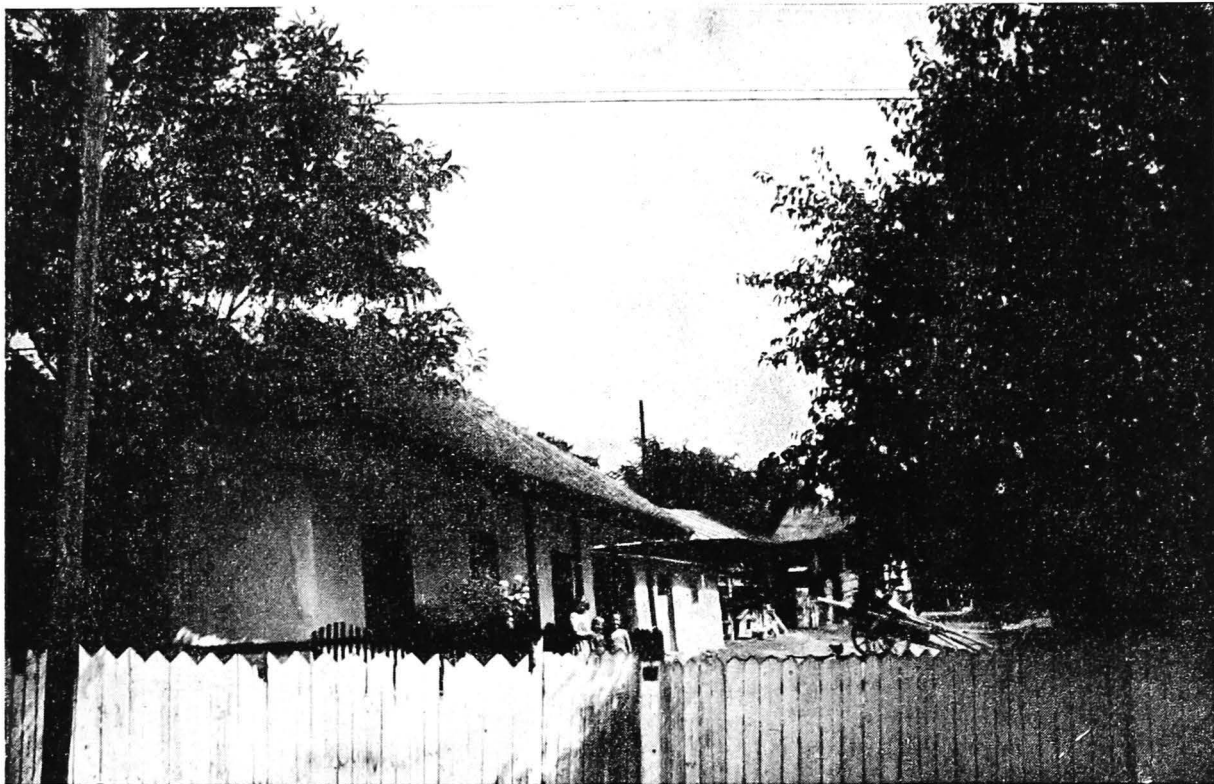

Fig. 33. Băneasa. Gospodărie cu casa la stradă și acareturile așezate în linie cu casa, în fund

Fig. 34. Otopeni. Casa «Burlăcioaia» (Ioana Petre), veche de peste 80 ani. Casa joasă, cu prispă și balcon, ferestre mari, decorație în tencuiala văruiță și stilpi ornamentați cu o scindură tăiată în formă de spic

Fig. 35. Detalii de la casa «Burlăcioaia». Decorație în tencuială; scîndura de la stîlp și pizia de sub streășină, traforate

Fig. 36. Domnești. Gospodărie cu construcțiile în linie. În fund, grajdul cu magazia deasupra, cu balcon și acoperiș coborînd în polată

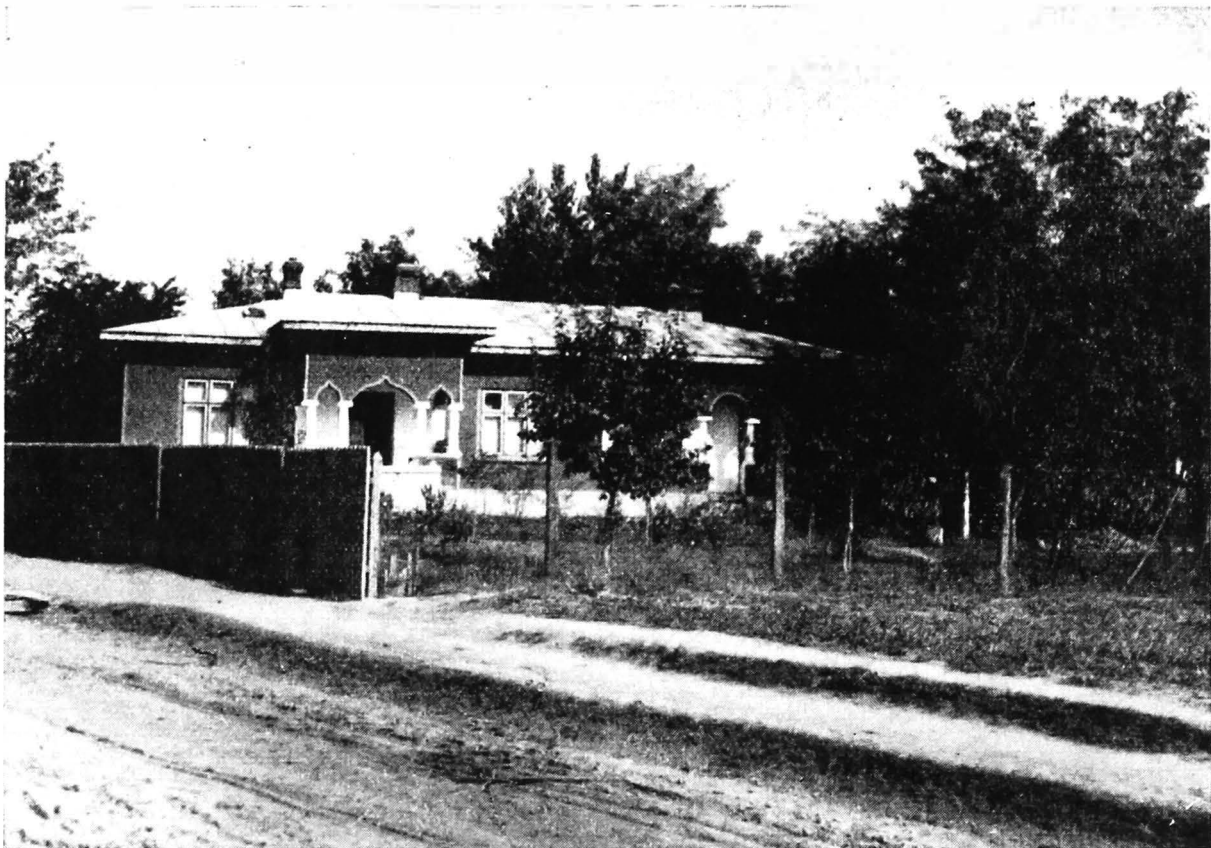

Fig. 37. Domnești. Casă nouă cu tencuială șprițuită și colorată, balcon la intrare (numit și «marchiză»), stâlpi de beton și arce. La dreapta, prispa cu stâlpi de beton

Fig. 38. Domnești. Gospodărie în linie. Casa împrejmuită cu gard, care o separă de curte; intrarea cu marchiză ieșită în afara liniei casei; polata cu bucătăria de vară în față; coteț de porumbei

Fig. 39. Domnești. Gospodărie în linie. Casa are stâlpi de lemn ciopliți, cu urme de
decorație în tencuială

Fig. 40. Jilavele. Ornamentație în tencuială

Fig. 41. Jilavele. Casă mai nouă cu coloane de lemn tencuite și profiluri sub streășină

Fig. 42. Jilavele. Casa lui Dumitru Penciu. Pazia de sub streășină este traforată în formă de stalactită tăiată în arabescuri

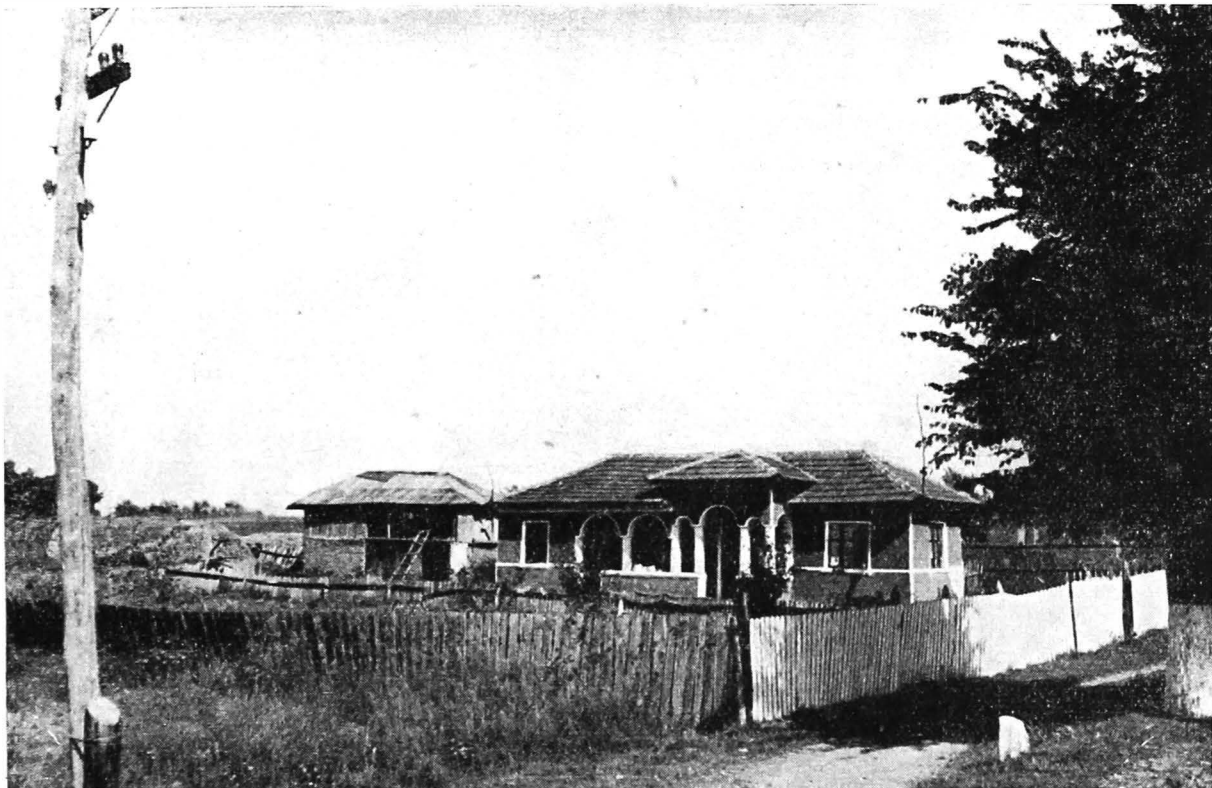

Fig. 43. Com. 30 Decembrie. Casă nouă cu balcon și prispă parțială, cu stâlpi de beton și arce; gospodărie dezvoltată în linie

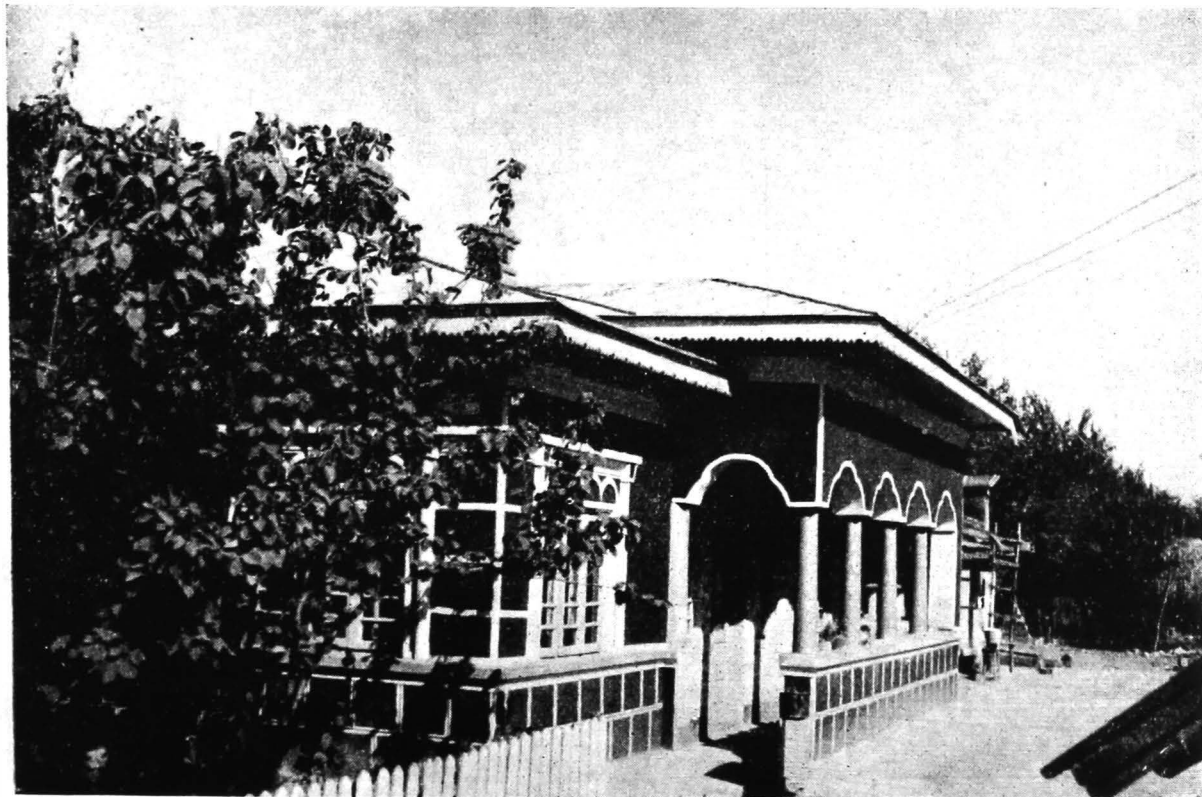

Fig. 44. Com. 30 Decembrie. Casa lui Ștefan Vlaicu, construită în 1935, cu stâlpi de beton și tencuială șprîțuită colorată

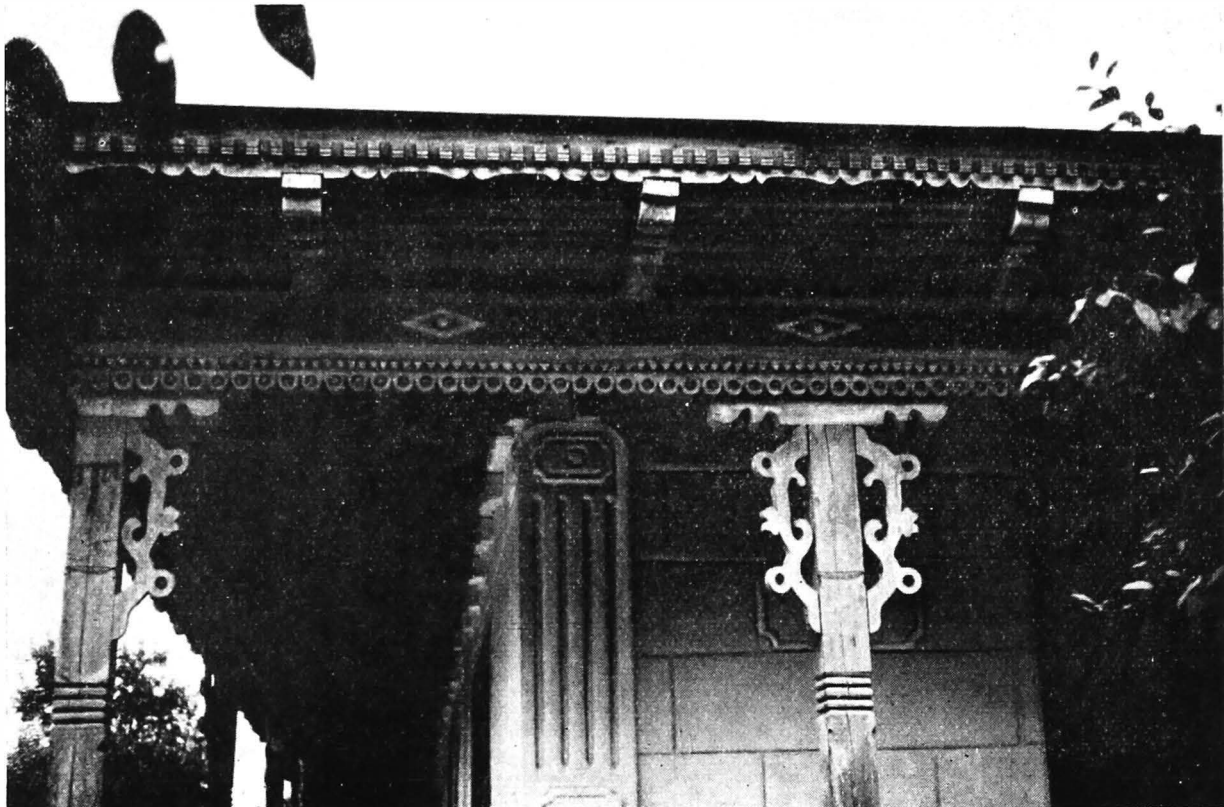

Fig. 45. Adunații-Copăcenii. Decorația stîlpilor unei case în partea superioară cu scinduri traforate, mult simplificată față de cea întâlnită în zona lacurilor; pilaștri în tencuială cu dungi verticale, friză de lemn decorată peste stîlpi, iar în capul grinzilor, sub streășină, pазia traforată

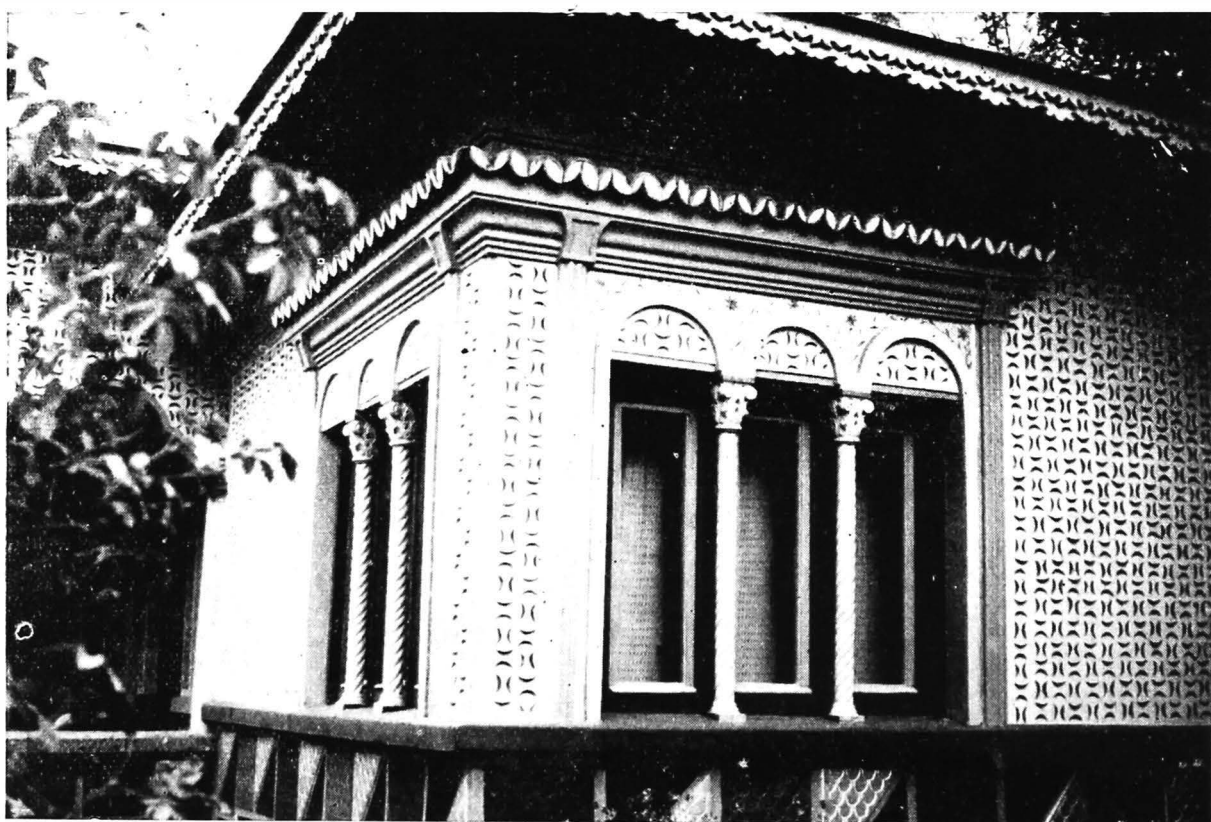

Fig. 46. Adunații-Copăcenii. Casă de stil nou, cu colonete la ferestre și arce delicate, decorația pereților și a spațiilor libere imitînd dalele de gresie, iar deasupra ferestrelor o profilatură bogă:ă, terminată cu o streășină de olane. Influența orașului este clară

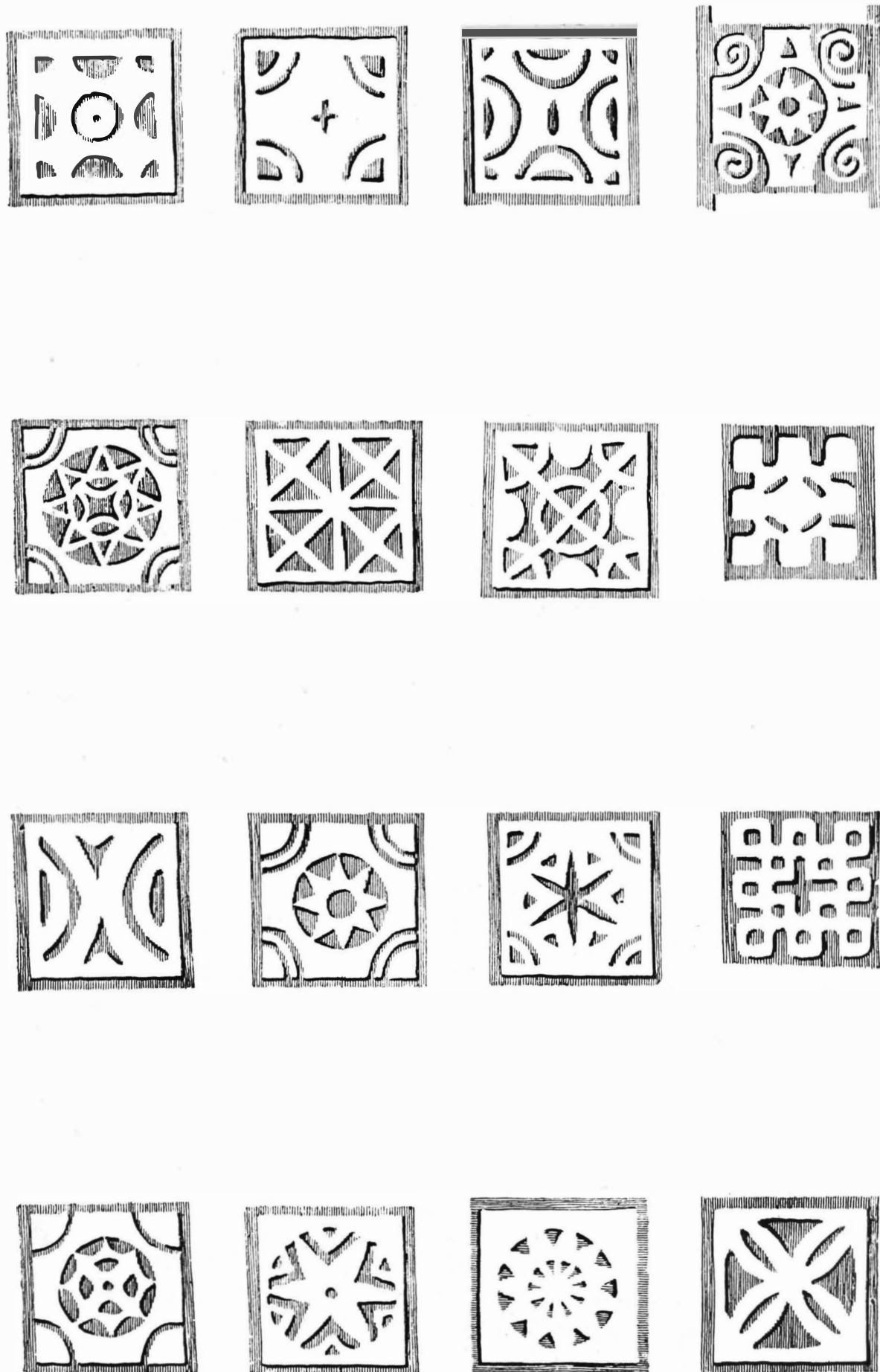

Fig. 47. Motive de decorație în tencuială la pilaștri și pereți

Fig. 48. Casă veche din București

Fig. 49. Casă veche din București

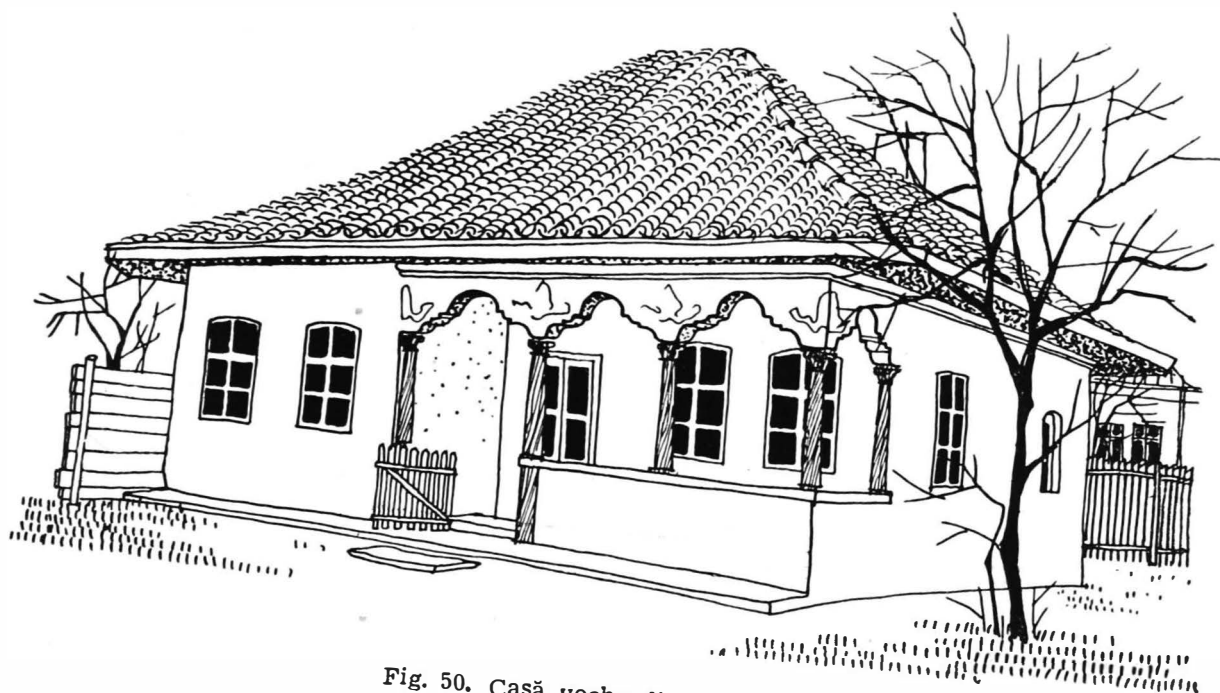
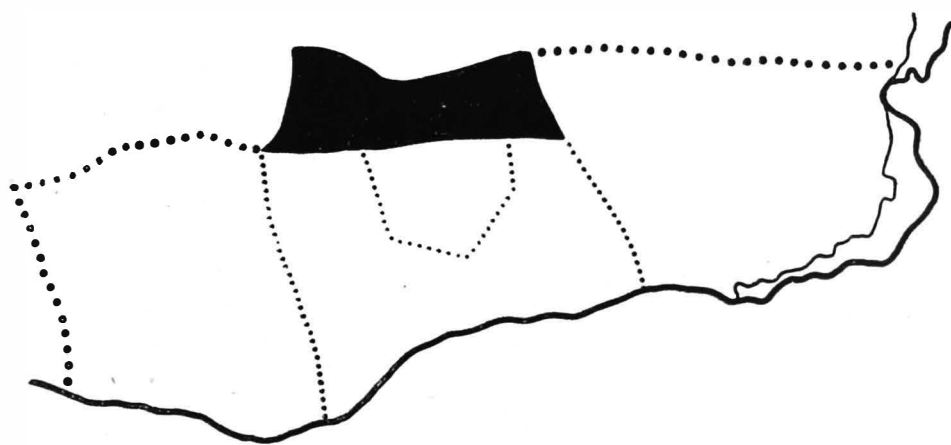
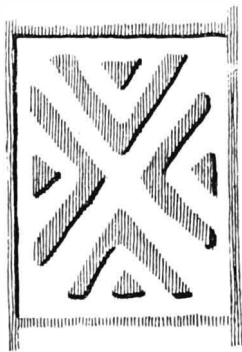

Fig. 50. Casă veche din București

ZONA LACURILOR DE NORD

ZONA LACURILOR DE NORD

În această zonă se cuprind satele așezate pe marginea lanțului de lacuri, începînd de la Cocioc pînă la Snagov.

Din punctul de vedere al arhitecturii populare, zona este interesantă, pentru că ea face trecerea de la șesul regiunii Ploești la cel al regiunii București.

Relieful unității este șes și aproape orizontal; netezimea cîmpiei este știrbită de cîteva vîlcele puțin adînci și de bazinele lacurilor. În zonă se mai mențin, din vechiul codru al Vlăsiei, pădurile de stejar de la Snagov și Căldărușani.

Lacul și pădurea de la Snagov au constituit climatul estetic și sportiv pentru ștranduri, loc de odihnă și de vilegiatură pentru bucureșteni. Lacurile procură locuitorilor pește suficient, stuf pentru învelitorile construcțiilor, papură pentru împletitul rogojinilor, nuiiele pentru coșuri, lut pentru olărit și construcție. De asemenea, cultura zarzavaturilor este bine dezvoltată.

Satele sînt de tip adunat, cu ulițe neregulate și gospodării largi. Așezarea casei de locuit și a acareturilor în curte se face după același sistem ca în restul regiunii, descris mai înainte. De asemenea, ca înfățișare și distribuție, se mențin tipurile de case descrise la « Considerații generale ». Dar, în nici o altă parte, legarea caselor de peisaj, de tradiție, de viața cotidiană, nu a dat roade mai frumoase ca în această zonă.

Pentru studiu se alege casa lui Tăsică Dumitrescu din Cocioc. Este o casă care răspunde la toate cerințele unei locuințe de satean, cuprinzînd: o prispă largă, cu balcon la centru, tindă și două camere; spre curte, polată. Deci este o casă obișnuită, casa tip descrisă mereu, casa-mată, veche de 80—90 de ani. Analizată mai de aproape și mai atent, se constată o rezolvare a proporțiilor și a plasticii, cu adevărat remarcabilă. Prisca și balconul din față sînt formate

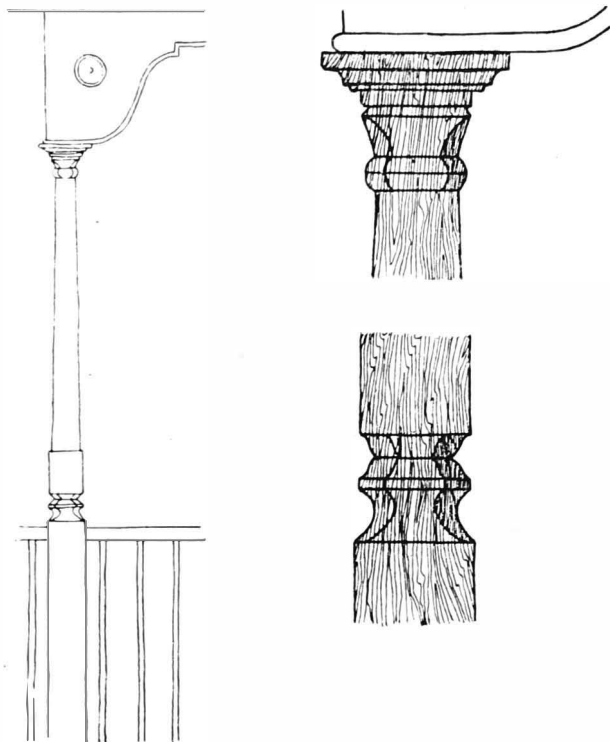

Fig. 51. Stîlp de la casa lui Tănăsică Dumitrescu

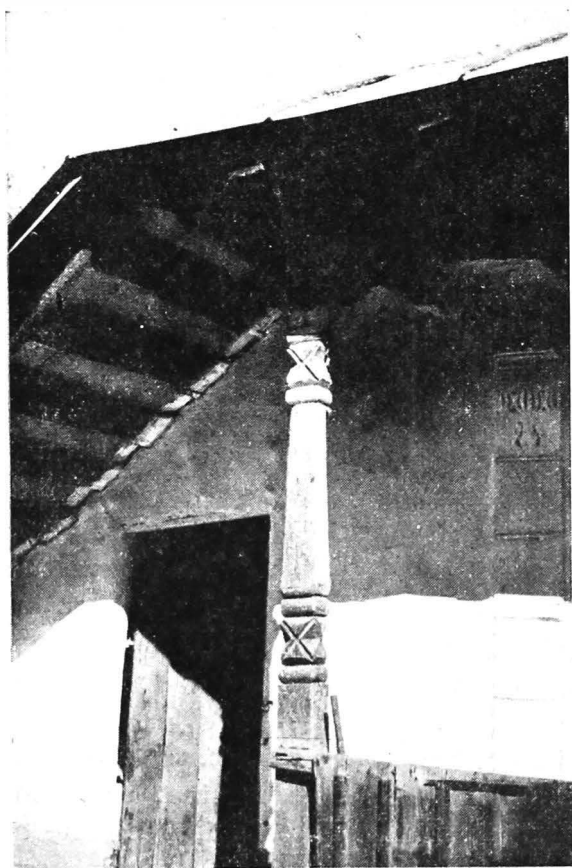

Fig. 52. Cocioc. Stîlp de la o casă, a cărui cioplitură este foarte răspîdită în regiune

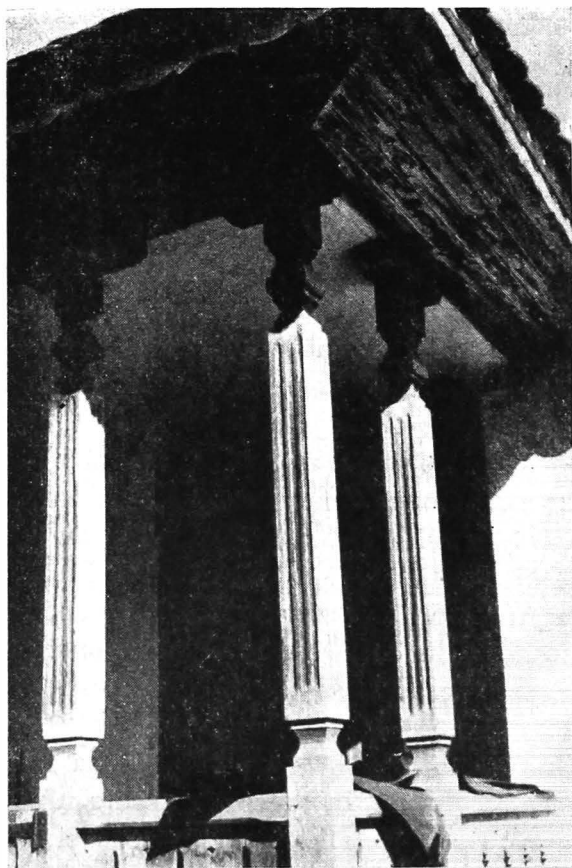

Fig. 53. Cocioc. Detaliu de stîlpi și balustradă la casa lui Alexandru Băluță

Fig. 54. Cocioc. Casa lui Tănăsică Dumitrescu. Casă veche de circa 80 ani, cu învelitoarea inițială de șită. Arcadele prispei arată influența arhitecturii populare din regiunea Pitești. Casa are prispă și balcon ieșit în afară la intrare

dintr-o serie de stâlpi de lemn, pe care se sprijină sus, sub streășină, un fel de arce plate, executate din paiantă, tencuite, decorate și vărute în alb. Învelitoarea, care a fost odată probabil de șită, este azi de tablă, rău întreținută. Sînt de remarcat: eleganța stîlpilor; proporția între capitel, fus și bază; finețea ciopli-turilor; de asemenea armonia între stâlpi și decorația arcelor. În regiunea Bucu-rești nu se mai întîlnesc arce de forma celor de la casa lui Tăsică, dar se găsesc în regiunile situate mai la nord. (A se vedea « Arhitectura populară romînească, regiunea Ploești ».)

În apropiere se găsește casa lui Alexandru Băluță, casă nouă sau renovată, cu stâlpi de lemn ciopliți în felul tradițional însă tîmplărește, orășenește.

Comuna Brătulești pare a fi un centru în care se găsesc ornamente în tencuială foarte vechi.

Casa lui Neacșu Stupache, de la 1881, aproape distrusă astăzi, prezintă pe pereții exteriori o valoroasă decorație, demnă de un muzeu. Casa, de dimen-siuni reduse, are prispă, tindă și o cameră și este așezată cu fața la sud, spre curte, iar cu spatele — zid plin — către stradă. Este construită în paiantă, tencuită cu lut și acoperită cu trestie, avînd streășina joasă. Ambii pereți sînt însă încărcăți de ornamente în tencuială. Astfel, sub streășină se află o bandă de ciucuri, cam de aceeași formă ca acei dela casa lui Nicolae Petre din Mogoșoaia; jos, la soclu, sînt o serie de mici casete dreptunghiulare, în care sînt plasate romburi. Pilaștrii de la colțurile casei și de pe zid, indicînd locul peretelui inte-rior, au două motive ornamentale: rozeta și cercul străpuns de două linii în X. Rozeta este întrebuințată mai des și este mai mică la motivele dintre pilaștri.

Fig. 55. Cocioac. Casa lui Alexandru Băluță, cu balcon și prispă. Cioplitura stîlpilor, de factură orășenească, nu distonează cu peisajul sătesc

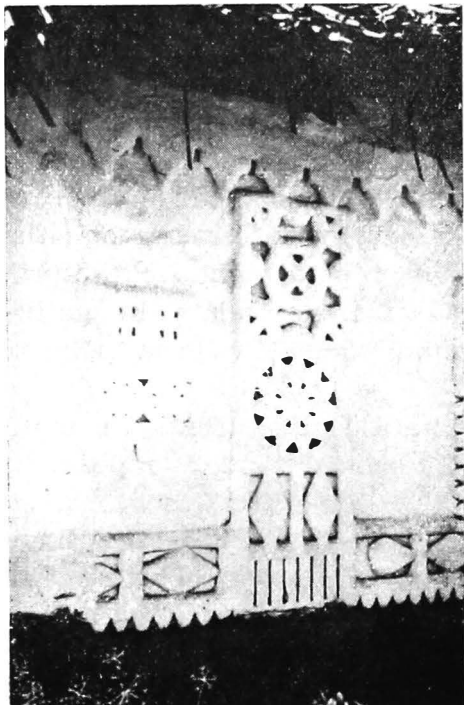

Fig. 56. Brătulești. Detaliu de la casa lui Neacșu Stupache, a cărei dată a construcției este înscrisă în decorația zidului: 1881. Decorație bogată în tencuială pe perețele dinspre stradă, unde nu sînt ferestre

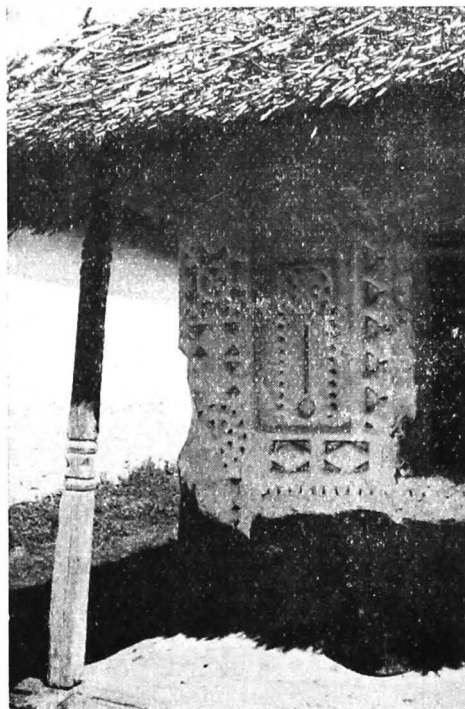

Fig. 57. Brătulești. Ornamentația colțului de perete de la fața dinspre curte, cu prispă, a casei lui Neacșu Stupache

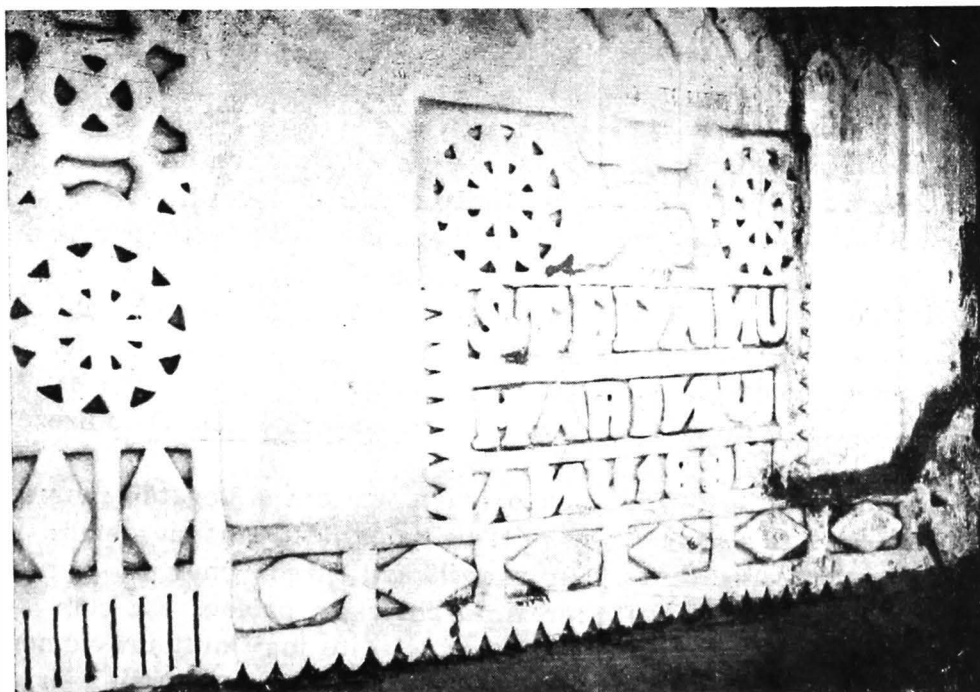

Fig. 58. Brătulești. Inscripția de pe perețele casei lui Neacșu Stupache

Pe fața peretelui dinspre stradă este imprimată, cu toate înfloriturile necesare, placa cu numele proprietarului « Ștefanu Marinu » și data cînd s-a construit « anu 1881 ». Stîlpii de lemn au aceeași cioplitură ca acei de la casele din Mogoșoaia.

Casa lui Andrei Voicu Marin, tot din Brătulești, prezintă ultima fază de prelucrare (1913) a motivelor. Banda de ciucuri de sub grinzile prispei ia aspectul unei frize. Ancadramentul ferestrelor este format dintr-o fișie de tencuială ieșită în afară cu 1 cm și lată de circa 25 cm, care înconjoară fereastra pe laturi și sus, pe aceasta fiind săpat un motiv pătrat ce se repetă mereu. Pe laturile ușii, pe o bandă lată de 30 cm, asemănătoare unui pilastru, sînt tăiate alte motive. Gustul frumosului se păstrează în această casă, după cum se vede la policioarele cu ghivece de flori.

Ornamentația cu traforaje este puțin dezvoltată la Brătulești. Un motiv interesant îl constituie frontonul casei lui Vasile Focșăneanu, zidită în 1919.

La Tîncăbești, casele vechi au ornamente în tencuială, iar casele mai noi în traforaj. La casele mai vechi, vatra focului este despărțită de restul tindei printr-un zid avînd o deschidere în formă de arc. În interior, pereții acestei despărțituri se strîng în formă de boltă, pentru a se lega cu gura largă a coșului. Arcul peretelui despărțitor este scund (1,40—1,60 m), astfel încît cel ce trece pe sub el trebuie să se aplece. În incinta vetrei se deschide și gura coșurilor de la camerele alăturate tindei. Vatra aceasta închisă se folosește ca și vatra obișnuită liberă, cu țăst drept cuptor, cu pirostriei, grătar, cîrlig de atîrnat cîldări, ceaun drept plită. Fața zidului despărțitor spre tindă este prevăzută cu nișe, în care se așază la îndemîină obiecte casnice (chibrituri, troace cu sare, ardei etc.). Ceva mai sus se formează o policioară, urmărind arcul interior, corespunzătoare cu corlata de la vatra deschisă, care este întrebuițată de asemenea pentru așezarea tigăilor, vaselor etc. Acest sistem de vatră se va întîlni și în alte părți ale regiunii București; are însă tendința de dispariție. La casele din imediata apropiere a Capitalei s-a dărîmat zidul despărțitor pentru a se mări spațiul tindei, în locul vetrei s-a așezat o plită, iar nișele au fost înlocuite cu un dulap.

În satul Ciofliceni, la casa lui Zaharia Avram, apare pilastrul cu linii verticale, care însă nu imită canelurile pilaștrilor din oraș, ci amintește mai de grabă un gard cu un vas de flori deasupra.

Alături, în satul Ghermănești, se găsesc alte motive de decorație în tencuială, de exemplu la casa lui Vasile Andrei: chenarul de lîngă uși și ferestre prezintă o serie de colaci în formă de melci, pe perete se imită zidăria de piatră, iar într-un panou este reliefat un ghiveci cu o plantă.

Învelitoarea de stuf domină în Ghermănești și la casele vechi și la cele noi. Chiar la casele care caută să se adapteze spiritului modern, adică folosind tencuiala șprițuită și colorată, ca și prispa cu stîlpi și arcade, cum este casa lui Manolache Voicu, învelitoarea de stuf face ca acestea să se armonizeze cu peisajul local.

Comuna Snagov se prezintă cu o foarte variată și bogată ornamentație în traforaj. Tipul de casă este cel obișnuit: prispă, tindă și două camere. În majoritatea cazurilor, intrarea se face în axa clădirii și este marcată printr-un mic ieșind în afara prispei, care nu reprezintă chiar un balcon, așa cum s-a văzut la casa lui Tănăsică Dumitrescu din Cocioc, ci este mai mult un element decorativ, constituind un fel de primire binevoitoare în casă. Stîlpii prispei sînt așezați cîte unul, iar la intrare sînt cîte doi stîlpi dispuși la 30—40 cm distanță și avînd între ei un trafor foarte migălos, aproape o dantelă. Acest ieșind de

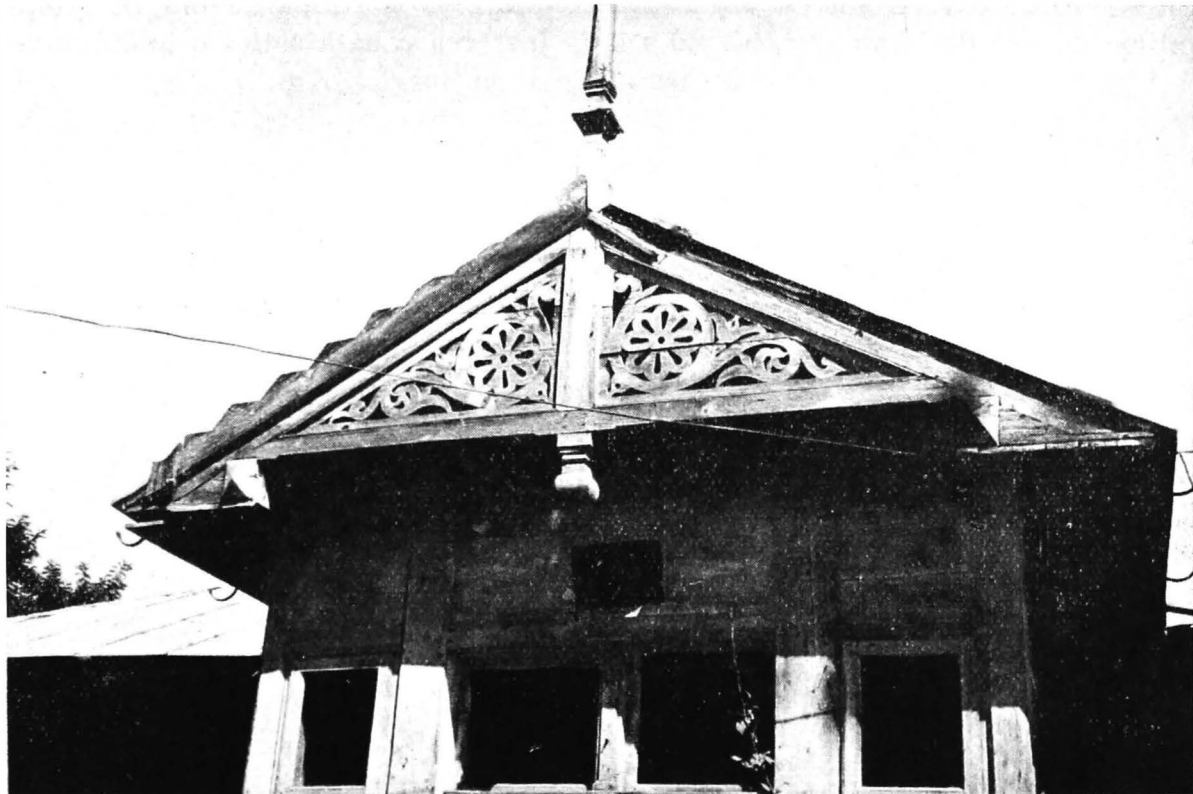

Fig. 59. Brătulești. Frontonul pridvorului casei lui Focșăneanu

Fig. 60. Brătulești. Decorație în ten-cuială de la casa lui Andrei Voicu Marin, cu inscripția marcând data construcției: 1913 (a se compara motivele cu cele din fig. 56—58, executate la 1881)

la intrare este acoperit sus cu un fronton, în care se continuă traforajul, avînd la mijloc un arc de lemn sprijinit pe stîlpi. Intrarea capătă astfel o importanță deosebită în concepția meșterului care a lucrat la Snagov. Este o influență care vine de la nord, de pe Teleajen (a se vedea «Arhitectura populară, regiunea Ploești», valea Teleajenului și a Drajnei).

Dar nu numai stîlpii de la intrare sînt decorați, ci și partea superioară dintre stîlpii prispei prezintă traforuri foarte fin lucrate. Stîlpii de lemn ai prispei au, în locul capitelului cioplit ca în alte părți, un capitel format din scînduri traforate.

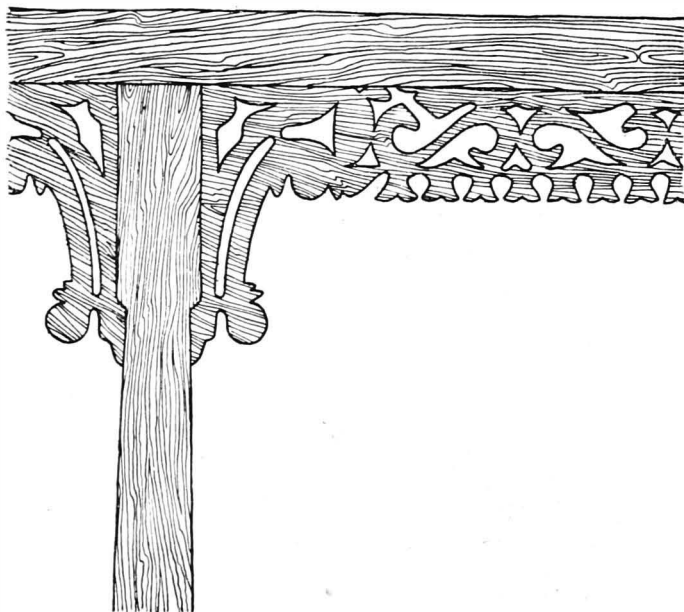

Fig. 61. Brătulești. Casa lui Andrei Voicu Marin. Decorația împrejurul ferestrei

Fig. 62. Tîncăbești. Vatră-cotlon, cu zidul despărțitor din tindă. Pe sub arcada mare se intră înăuntru pentru aprinderea focului în sobele din camere. Deasupra arcadei și alături, în zidul despărțitor, sînt nișe în care se așază obiecte casnice pentru gătit. Prin retragerea zidului la fața coșului se obține aproape de tavan o corlată

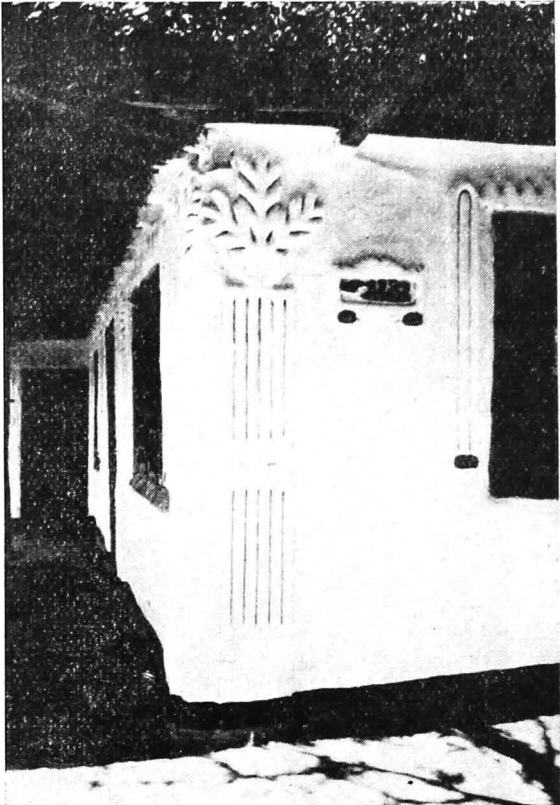

Fig. 63. Ciofliceni. Decorația în tencuială a pereților casei lui Zaharia Avram

Fig. 64. Ciofliceni. Tipul de casă obișnuit în partea locului, cu prispă, tindă, două camere, polată; învelitoare de trestie

Fig. 65. Tincăbești. Decorație în scîndură traforată. De o parte și de alta a intrării, pe prispă și în casă, sînt cîte doi stîlpi alăturați la distanța de 35 cm, între care este prinsă scîndura traforată; aceștia marchează intrarea. Stîlpii prispei sînt simpli, avînd doar sus o ornamentație elegantă în traforaj, precum și policioara cu ghiveciul de flori. Stîlpii sînt legați sus, sub streșină, cu o scîndură traforată

Fig. 66. Ghermănești. Casa lui Constantin Nicolae, construită în 1954, avînd prispa cu traforuri, pereții tencuiți, șprîțuiți și colorați, precum și un frumos acoperiș de trestie

Fig. 67. Ghermănești. Decorație în tencuială la casa lui Vasile I. Andrei, cu motive rotunde («melci») și un ghiveci de flori stilizat

Fig. 68. Ghermănești. Casa lui Manolache D. Voicu, cu stâlpi de zidărie și arcade; pereții șprițuiți și vopsiți de un meșter din Dobrotești

Fig. 69. Ghermănești. Grajd-șopron, avînd deasupra magaziei pătul cu balcon și cu pantele laterale ale acoperișului prelungite în polată

Fig. 70. Snagov. Casă nouă la intrarea în sat, avînd prispă parțială cu stîlpi de zidărie și arce; se menține învelitoarea de trestie și văruiala albă

Fig. 71. Snagov. Decorația paziei dintre stîlpii prispei la casa lui Ion Tapte

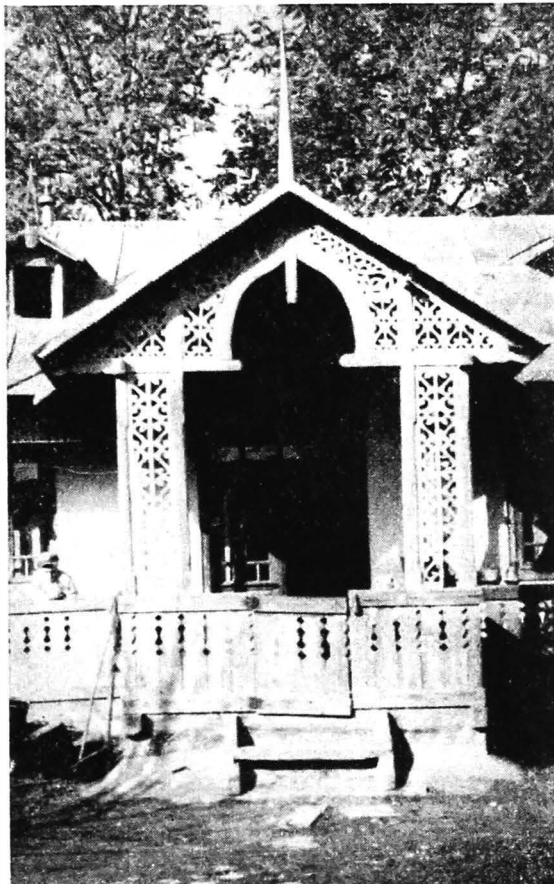

Fig. 72. Snagov. Intrarea în casa lui Gheorghe Voicu, cu decorația în traforaj și balustrada cu tăieturi; sus, în timpan, traforul se îmbină cu lemnăria construcției

Fig. 73. Snagov. Casă avînd intrarea decorată și timpan cu arc în ogivă

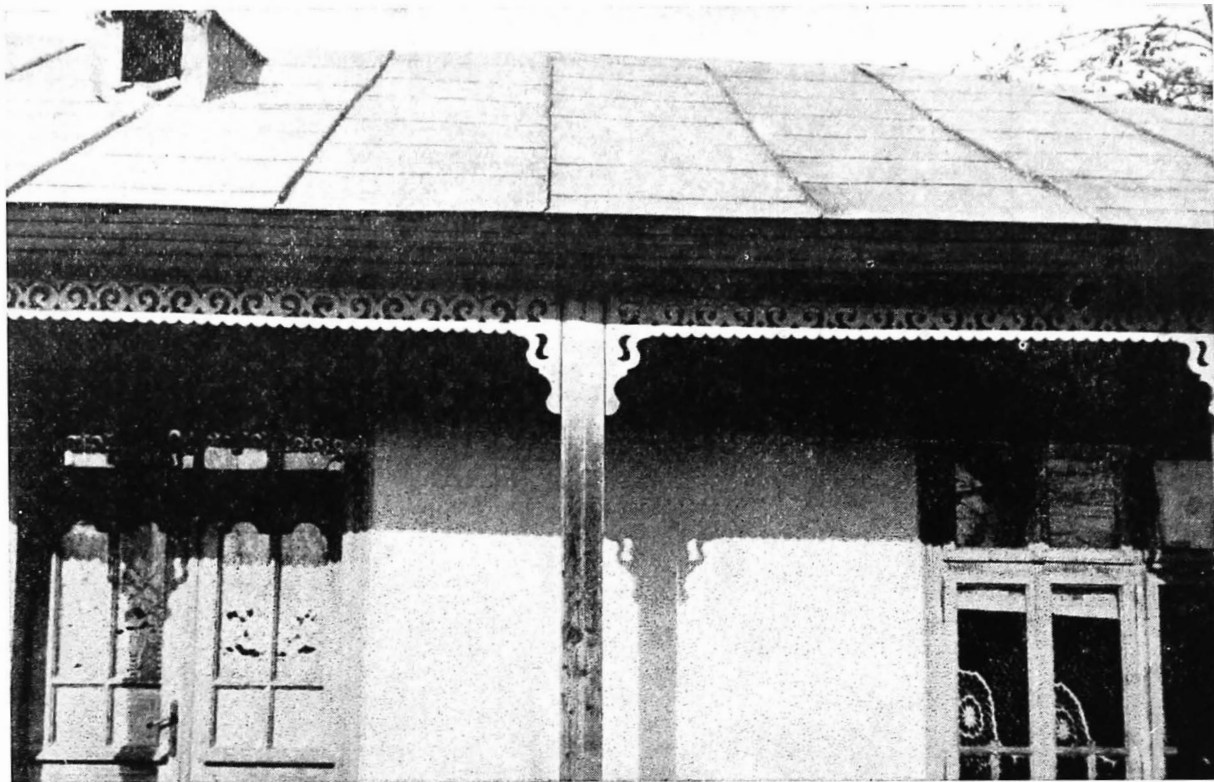

Fig. 74. Snagov. Decorația unui cap de stîlp și legătura lui cu pazia traforată dintre stîlpi

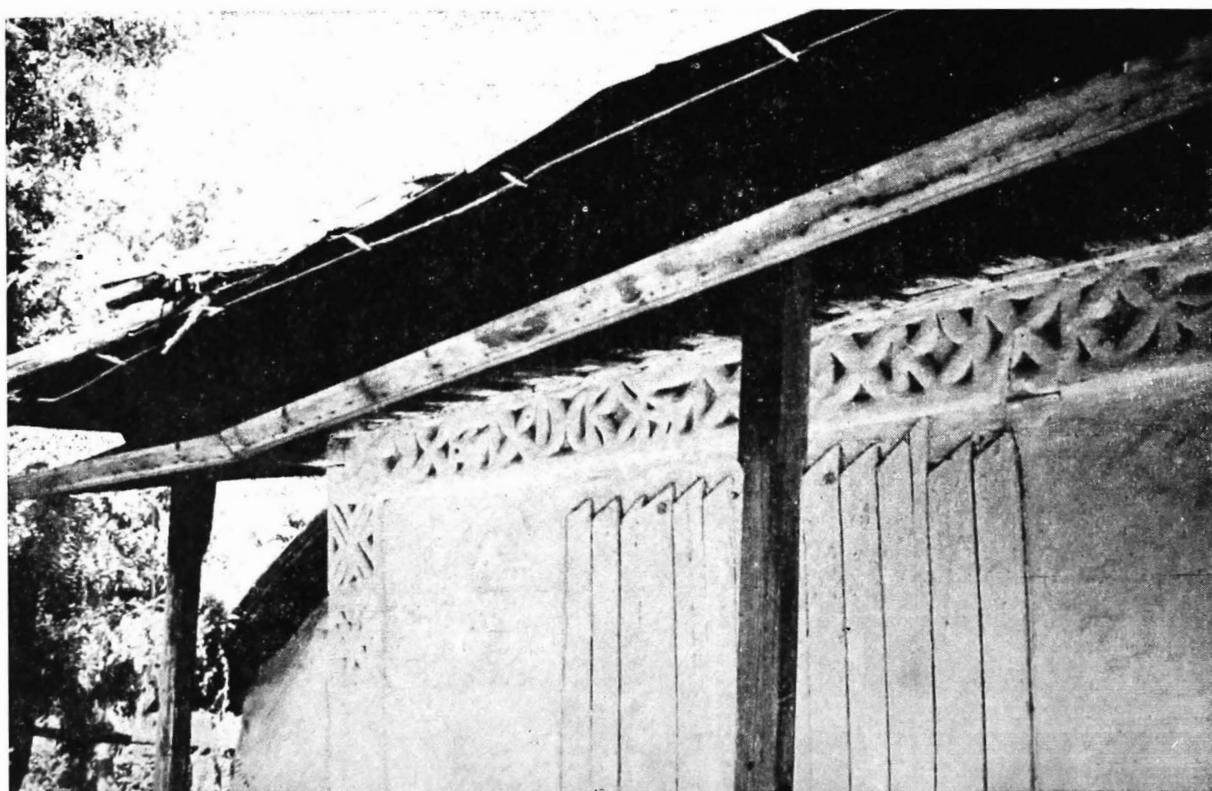

Fig. 75. Remuș-Turbatu. Decorație în tencuială sub grinzile tavanului la casa veche și părăsită a lui Dumitru Micu

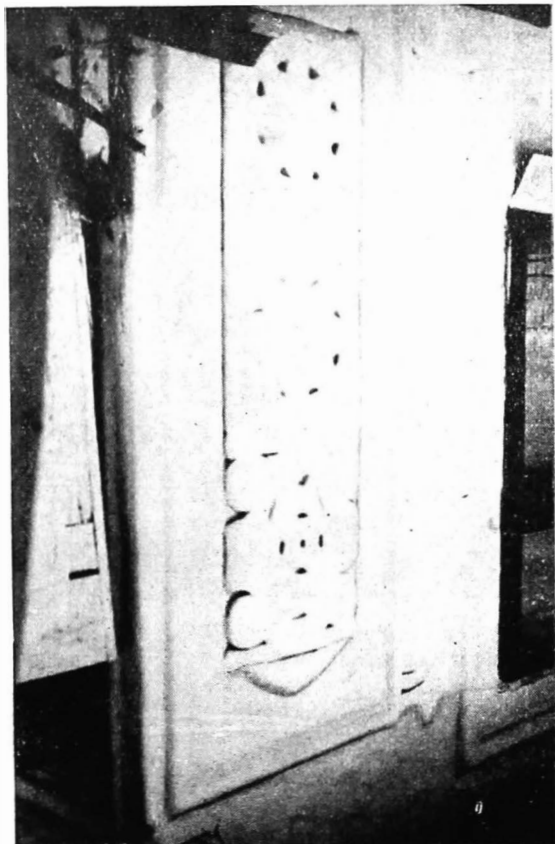

Fig. 76. Merii Petchii. Decorație în tencuială la casa lui Petru Năstăsica (1900)

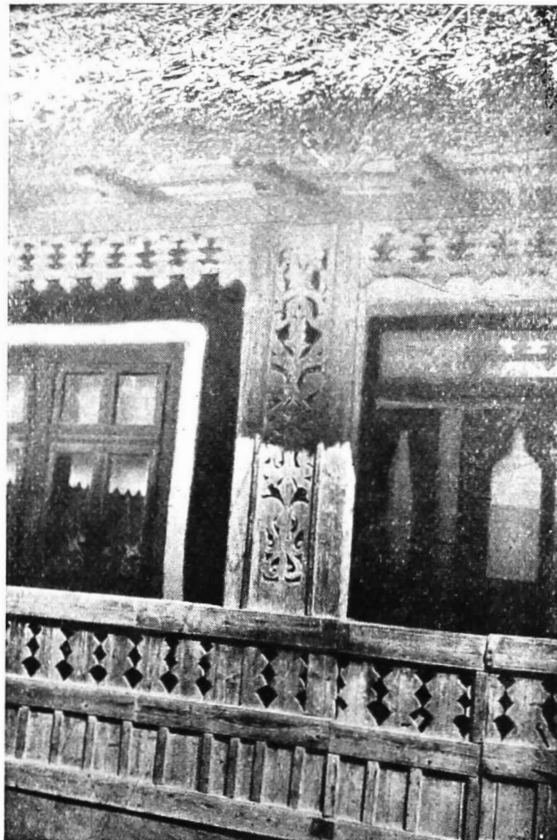

Fig. 77. Decorație de la casa lui Bîrnoiu

Fig. 78. Gruiu. Casa lui Gheorghe Dinu, zis Bîrnoiu, veche de 30—40 ani. Chilerul este în spate; pereții au o culoare închisă și o dungă albă împrejurul ferestrelor și ușilor; balustrada are două registre, dintre care cel de sus are tăieturi, ca în regiunea Ploești

Fig. 79. Moara Săracă. Casa lui Ion P. Ion, cu ferestre arcuite; chilerul («magazia») nu este sub prelungire de pantă, iar intrarea este decorată

Fig. 80. Decorație în traforaj de la casa lui Ion P. Ion

Fig. 81. Moara Săracă. Decorație de la casa lui Slavu. Motivul dintre stilpi este răspândit în regiune; pare stilizarea unui cârd de păsări

Fig. 82. Grecii de Jos. Decorație în tencuială de la casa lui Ion Plăvanu (1900)

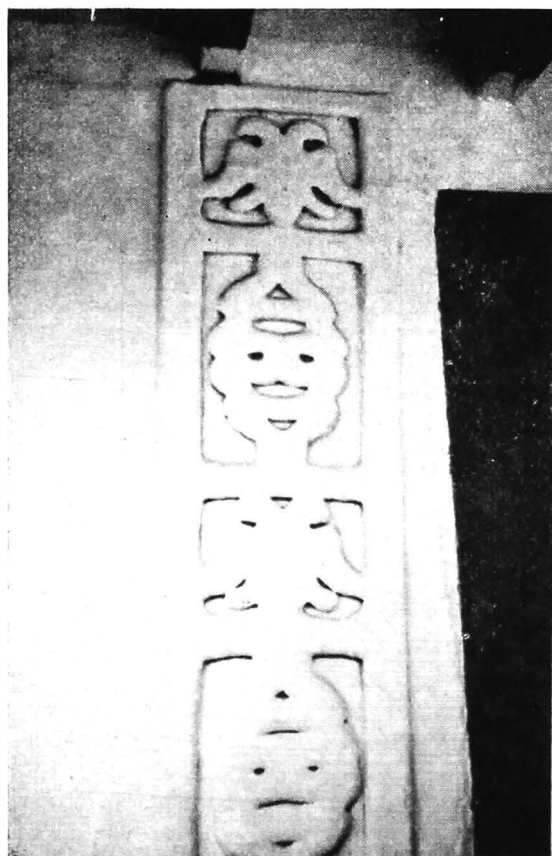

Fig. 83. Grecii de Jos. Decorație de la casa lui Gheorghe Iancu, cu o pajură stilizată și o figură geometrică

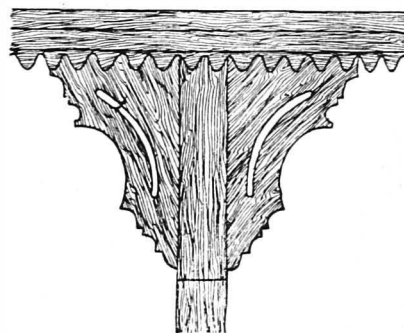
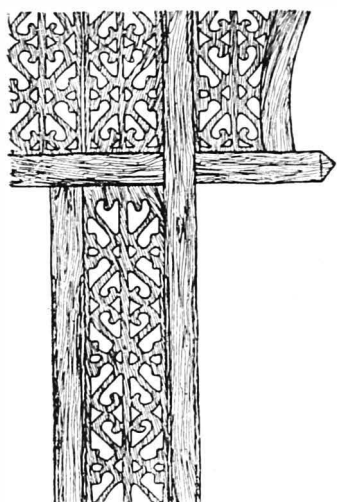
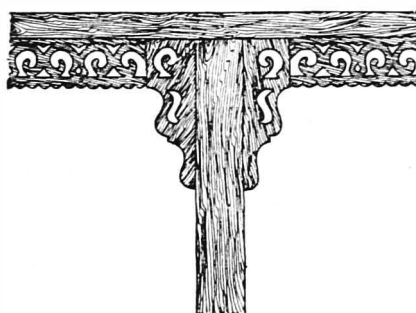
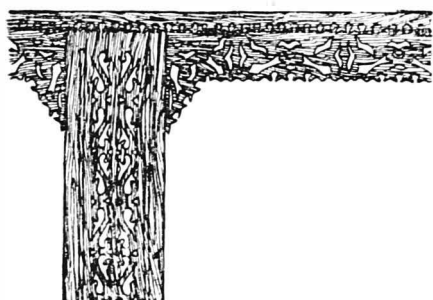
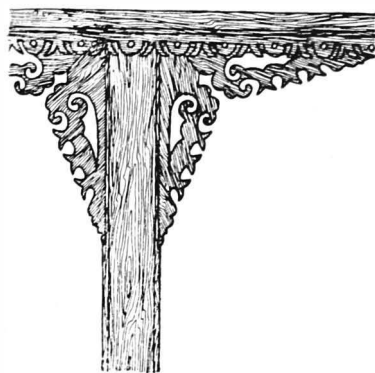
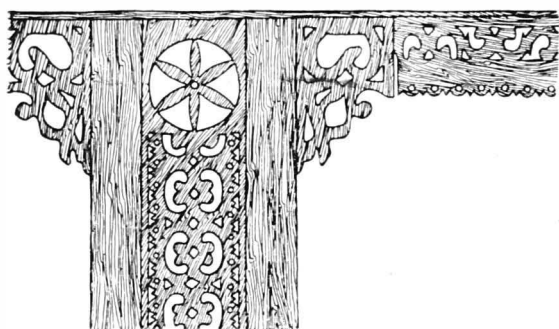

Fig. 84. Motive de tăieturi în traforaj

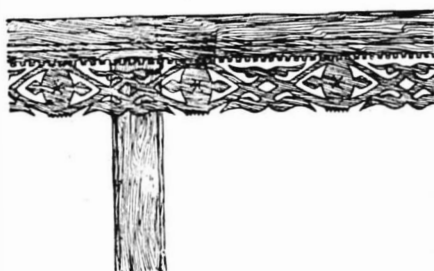
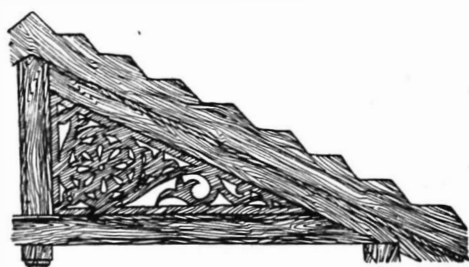
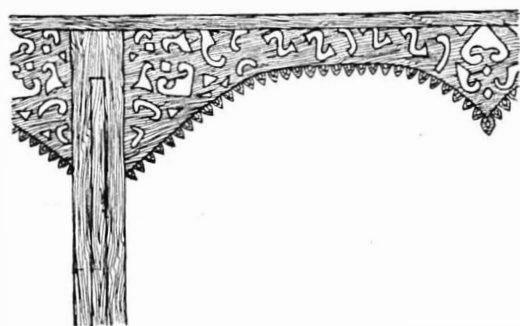
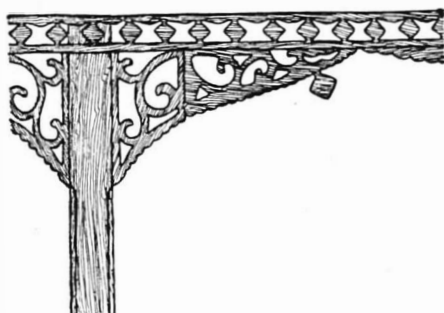
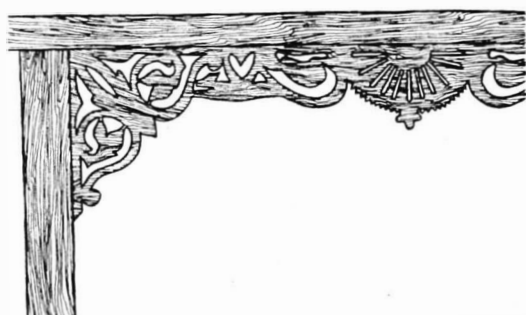
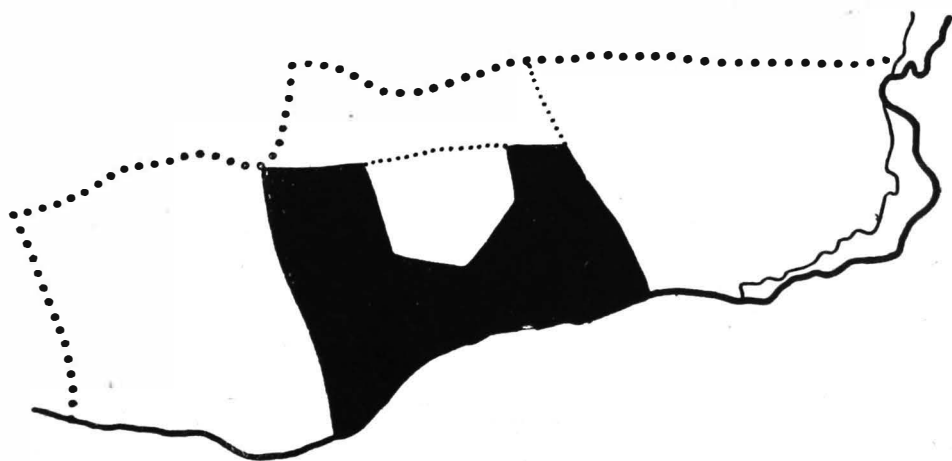
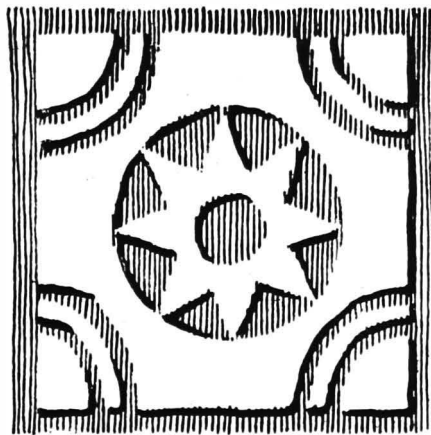

Fig. 84 bis. Motive de tăieturi în traforaj

BAZINUL INFERIOR AL ARGEȘULUI

BAZINUL INFERIOR AL ARGEȘULUI

Zona Argeșului se întinde de la linia lacurilor de nord pînă la Dunăre, de la șoseaua Giurgiu-Ghimpați pînă la valea Mostiștei. Este zona care înconjoară împrejurimile Capitalei și a cărei arhitectură populară se leagă de aceasta și de aceea, descrisă anterior, a lacurilor de nord.

Cîmpia din această zonă scade treptat de la nord-vest către sud-est, pînă în lunca Dunării. Ea este străbătută de văile apelor: Colentina, Dîmbovița, Sabarul, Argeșul, Neajlovul, Glavaciocul; iar în lunca Dunării se află marele lac Greaca. Cîteva păduri de stejar, — Ghimpați, Singureni, Comana, — întrerup și împodobesc monotonia cîmpiei. În cîmpie se întind culturile de cereale, de bumbac și de tutun; în lunci culturile de zarzavaturi. Pe malurile lacurilor, bălților și Dunării se practică pescuitul.

Așezările omenești sînt vechi, fiind situate pe lîngă ape. La adăpostul pădurilor și cu posibilitățile oferite de ape, viața oamenilor s-a putut dezvolta aci de timpuriu. Popularea zonei nu a fost însă aceeași tot timpul și nici unitară în toate părțile. Migrațiile popoarelor care au trecut pe aci, după părăsirea Daciei de către romani, au lovit mai ales părțile cele mai expuse, adică sudul zonei.

Stabilirea ulterioară a unei raiale turcești la Giurgiu a cauzat pustiirea satelor din apropiere. Expedițiile întreprinse pentru jaf și cele de pedepsire de către această garnizoană au încetat abia în secolul trecut, cînd au apărut condiții de mai mare stabilitate și siguranță pentru viață, care au permis oamenilor să reocupe vetrele părăsite ale satelor.

Așezările noi din aceste părți au fost populate cu romîni veniți dinspre deal și munte, uneori din Transilvania, ca și din sud, din Bulgaria. Numele localităților (Ungureni, Olteni, Cojeni, Sîrbi etc.) ajută uneori ca să se identifice

Fig. 85. Ciocănești. Casa și gospodăria lui Anghel Gavrilă. În fund, în linie cu casa, sînt acareturile; în față, grădinița de flori despărțită de curte printr-un mic gard. Casă tipică (matcă); are ornamentația în tencuială spoită cu lut, spre a se diferenția de albul peretelui văruiat. Meșter a fost Vasile Dobre, care a construit-o în 1922

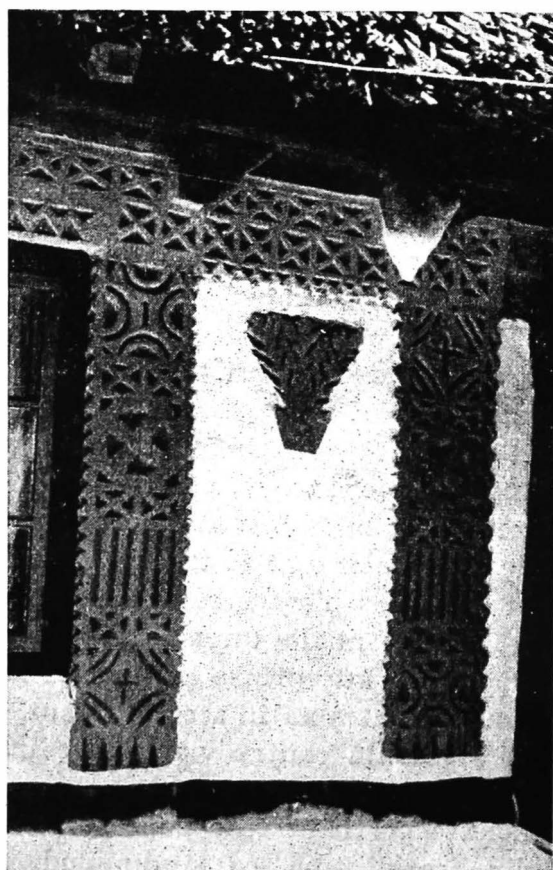

Fig. 86. Ornamentație în tencuială de la casa lui Anghel Gavrilă

aceste așezări și origina localnicilor. Alteori însă trebuie să se cerceteze și datele asupra portului, a obiceiurilor. Arhitectura ajută la rîndul ei la această identificare, dar în mai mică măsură, deoarece românii și bulgarii folosesc forme comune, deseori deosebite doar prin cîteva aspecte ale interiorului.

În această parte a regiunii se întîlnesc sate adunate, cu gospodării largi, dar și sate înșirate de-a lungul unei șosele. Gospodăriile și sistemele de construcție sînt cele descrise la « Considerații generale ». Gospodăria lui Anghel Gavrilă din Ciocănești este tipică.

În general, distribuția încăperilor în casa de locuit și folosirea lor se mențin aceleași ca peste tot în regiune. Se întîlnește aceeași casă joasă, numai cu parter, cu prispă în lungul ei, spre curte, cu acoperișuri de trestie, tablă sau țiglă. Și aici se deosebesc cele trei epoci: înainte de 1915, între 1915—1945 și după 1945. Exemplificările vor fi edificatoare.

Comuna Ciocănești, puțin retrasă de la șoseaua București — Pitești, posedă un număr însemnat de case vechi cu o foarte interesantă ornamentație în tencuială. Motivele de decorație sînt așezate, ca peste tot, pe pilaștri, la colțurile caselor și la ancadramele ferestrelor.

Casa lui Anghel Gavrilă, compusă din prispa fără balustradă în lungul casei și către stradă, tinda în care s-a dărîmat cotlonul (despărțitura cu zid din fund), o cameră curată în față, spre stradă, camera de dormit spre curte, se continuă cu « magazia »-polată, învelită cu trestie. Casa are pereții împodobiți cu benzi-pilaștri ornamentați cu motive variate și spoți cu lut, pentru a se detașa de albul peretelui vărui. Meșterul care a lucrat, Vasile Dobre, a născocit alte motive decît cele din satele Mogoșoaia sau Brătulești, din apropiere.

Fig. 87. Tepeș Vodă. Casă veche tipică din partea locului

În satele Țepeș Vodă, Bildana, Fundata, sate înșirate pe șosea între Tărășești și Răcari, se întâlnesc case cu ornamentație în tencuială și case noi cu tencuieli șprițuite și colorate variat, cu profilurile colorate diferit de fondul peretelui. Cîteodată se dă jos vechea tencuială a casei, cu ornamente cu tot, iar meșterul de azi o împodobește în culori cît mai bătătoare la ochi.

Cu cît se merge mai departe de centrele Ciocănești-Mogoșoaia-Brătulești, cu atît ornamentele în tencuială se găsesc mai rar, iar motivele se simplifică.

În comuna Lungulețu, vechea ornamentație în tencuială aproape a dispărut, în schimb casele mai sînt încărcate cu profiluri colorate, distingîndu-se pe fondul tencuielii șprițuite și de asemenea colorate. Ferestrele au profilaturi și colonete colorate « ca la oraș », cu toate că orașul nu le apreciază. Aci în Lungulețu se întrebuițează coloane bogat decorate, formate în exterior din tipare de ipsos cumpărate de la Tîrgoviște, care se așază la locul convenit și în care se toarnă ciment. Se economisesc astfel cofrajele de lemn, care sînt înlocuite cu aceste tipare de ipsos,

La sud de București, la Călugăreni, ornamentația în tencuială se mai menține, însă turnată în ipsos. La Mihai Bravu ca și la Hotarele se mai întâlnesc case cu ornamentația în tencuială; pe pereți apar frunze, păsări stilizate etc.

Tot în această parte s-a răspîndit, sub streșină, așa-zisul « război », format din casete, despărțite prin consolete de lemn, de factură orășenească. Stîlpii de lemn sînt decorați la partea superioară cu adaosuri de scînduri traforate, tratate diferit, ca cele de la Snagov și din împrejurimile acestuia. Motivul traforului se va găsi răspîndit în numeroase comune, pe mari distanțe, ca și cum ar fi fost lucrat în fabrică și apoi vîndut prin tîrguri.

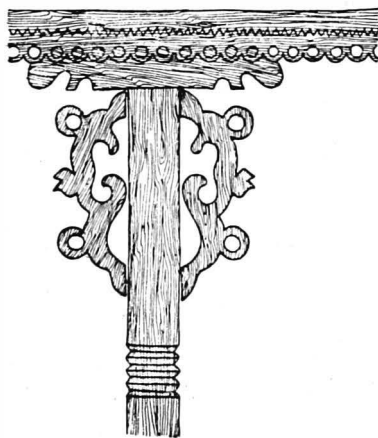

Fig. 88. Tepeș Vodă. Casa lui Ion P. Soare, cu balustrada prispei împărțită pe înălțime în două părți egale, din care cea superioară cu tăieturi

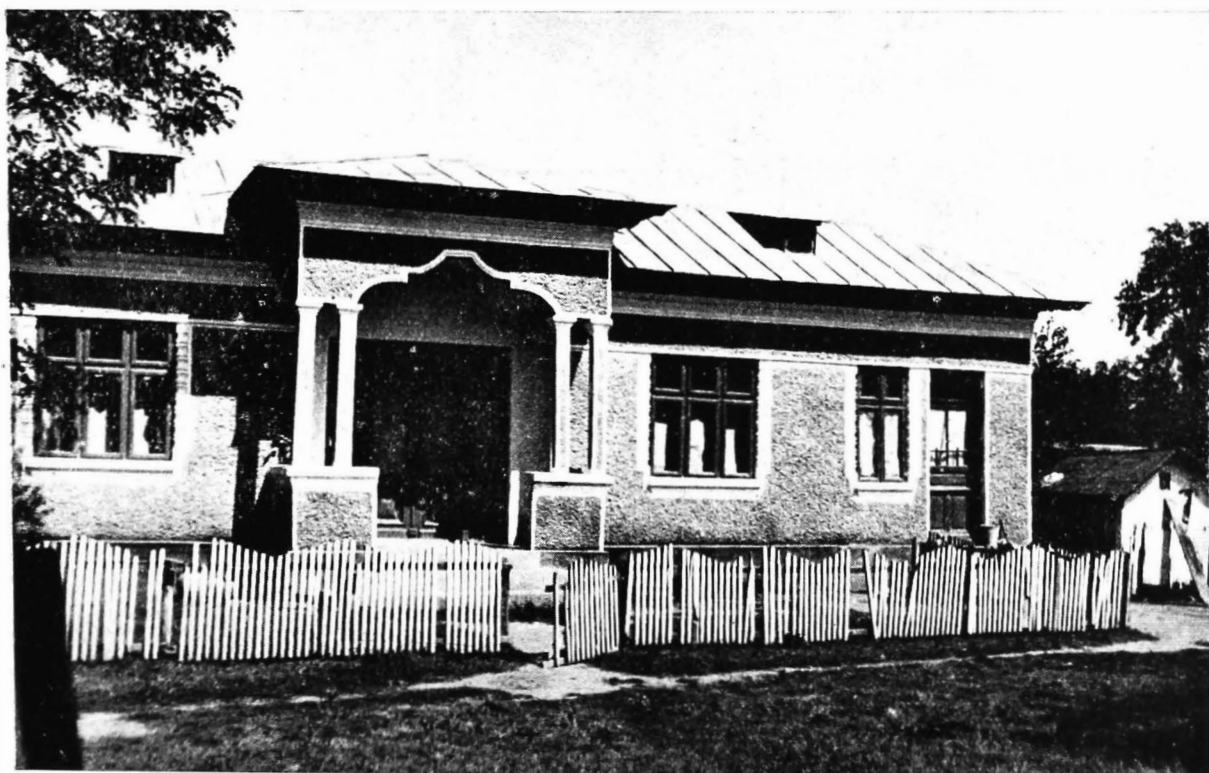

Fig. 89. Tepeș Vodă. Casa nouă a lui Dumitru Iacovache, avînd în față, la intrare, balcon cu stîlpi și arc de beton; tencuială colorată cu chenare albe la ferestre și cu friză

Fig. 90. Bildana. Casa de vară a lui Tudor Neagu, cu pătul deasupra și cotețe în prelungirea acoperișului, către fundul curții

Fig. 91. Bildana. Alt tip de acaret, cu bucătărie de vară, grajd, pătul sus și polată. Fațada este tencuită, sprițuită și colorată, avînd chenare albe.

Fig. 92. Bildana. Casa lui Constantin C. Nicolae, construită în 1923. Pe perete se observă pilaștri nedecorați, pe fondul cenușiu al peretelui. Casa este despărțită de curte printr-un mic gard

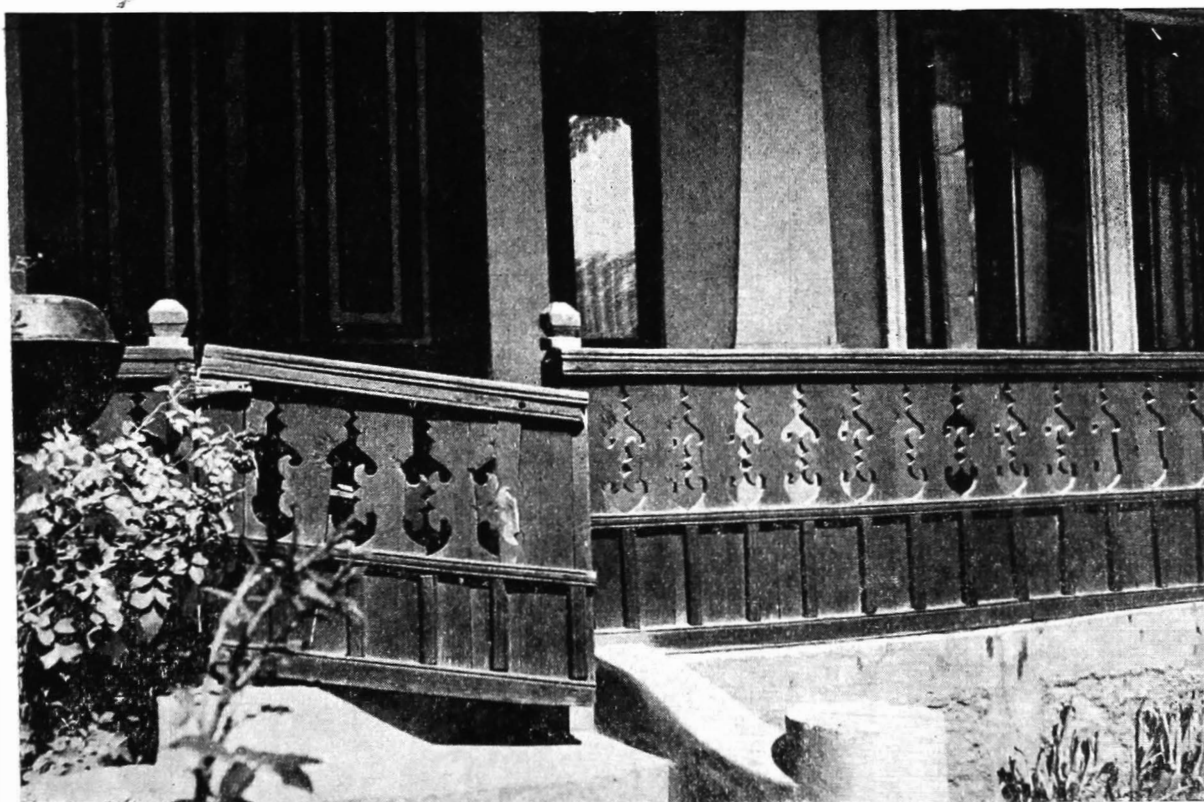

Fig. 93. Detaliul balustradei de la casa lui Constantin Nicolae, cu tăieturi la partea superioară

Fig. 94. Bîldana. Casa nouă a lui Grigore V. Petre. Se repetă caracteristicile caselor noi

Fig. 95. Bîldana. Casa nouă a lui Constantin I. Popa, viu colorată pe fond închis: stâlpi verzi, dungi albe și roșii închise

Fig. 96. Bildana. Casă cu decorație în traforaj la stîlpii prispei și pe balustradă cu tăieturi, iar pereții șprițuiți și colorați, cu chenare albe la ferestre și uși

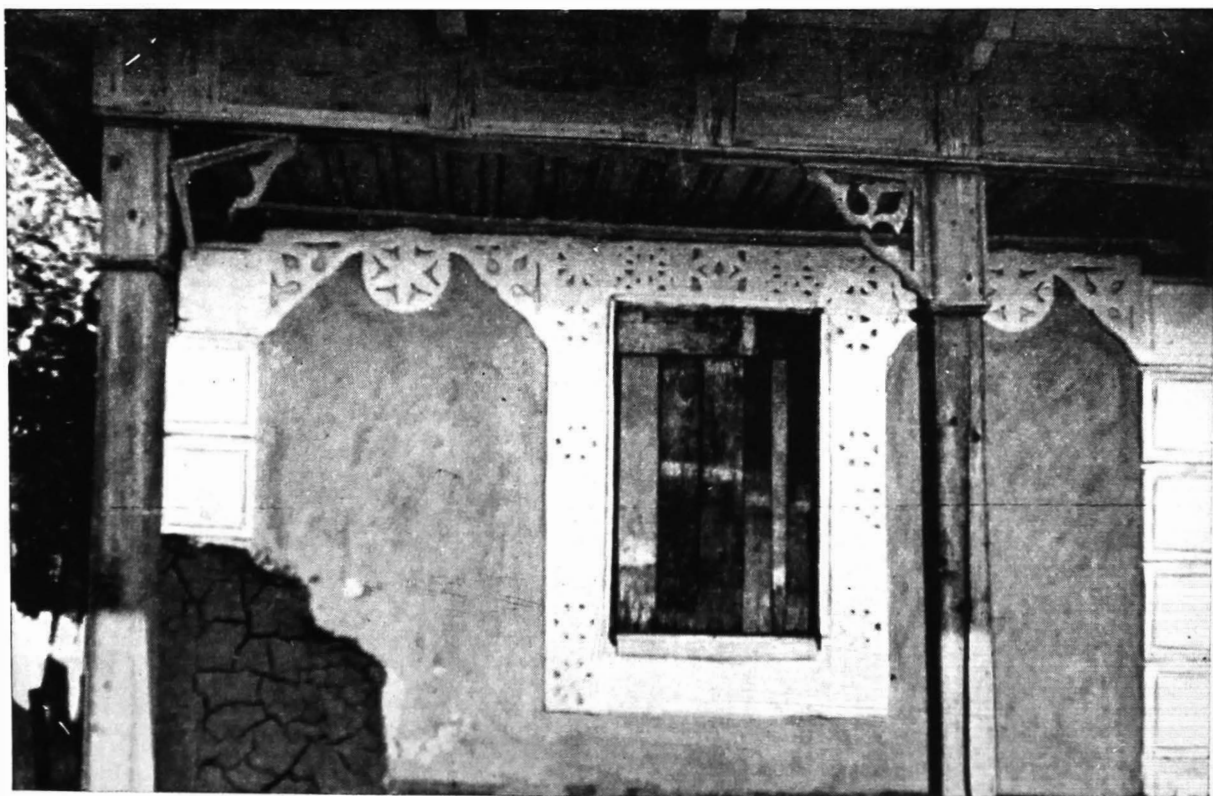

Fig. 97. Bildana. Detaliu de la o casă veche părăsită, cu decorație în tencuială împrejurul ferestrei; probabil a fost decorată la fel și la colțurile transformate ulterior în pilaștri cu bosaje

Fig. 98. Bîldana. Casa nouă a lui Petre Constantin, cu camerele așezate în unghi și prispă parțială; la ferestre colonete

Fig. 99. Fundata. Casa nouă a lui Ioniță Mihai, cu prispa formată prin retragerea zidului tindei. Celelalte caracteristici identice cu cele ale caselor noi

Fig. 100. Fundata. Decorație în traforaj la stâlpi și la balustradă

Fig. 101. Tărtășești. Casă veche boierească

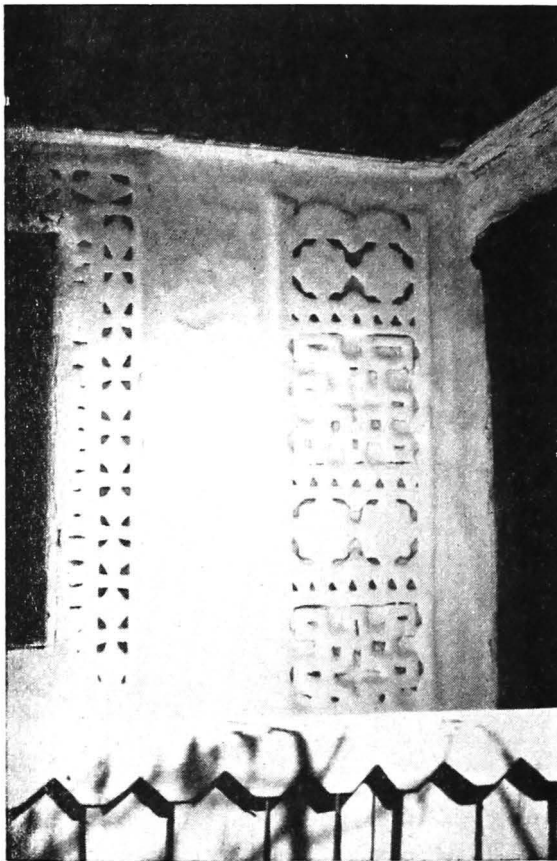

Fig. 102. Lungulețu. Decorație în tencuială de la casa lui Dinu Ion; la pilastru, două motive alternate

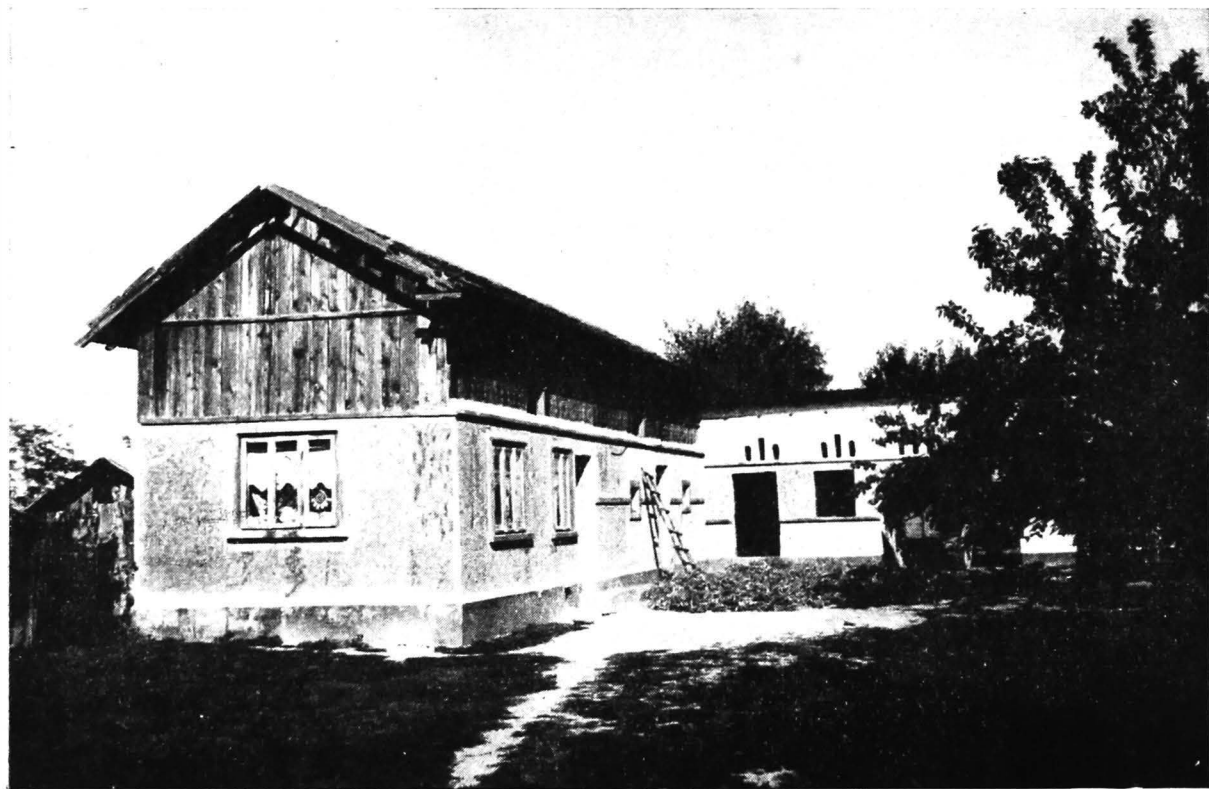

Fig. 103. Lungulețu. Casă și grajduri, avînd deasupra magazie și pod pentru fin, toate sub același acoperiș

Fig. 104. Lungulețu. Casă nouă cu tencuiala șprițuită și colorată. În față «marchiza» cu stâlpi de zidărie și arce în acoladă, fin profilate; ferestre mari cu ancadrament și streașină profilată

Fig. 105. Lungulețu. Casa lui Matei Ion, cu stâlpii prispei — cumpărați de la Tîrgoviște — avînd o ornamentație bogată turnată în ipsos. Partea ornamentată a stîlpului formează tiparul în care s-a așezat armătura de susținere a stîlpilor de beton armat, aceștia legîndu-se între ei tot cu arce de beton

Fig. 106. Lungulețu. Casă nouă

Fig. 107. Lungulețu. Casă nouă

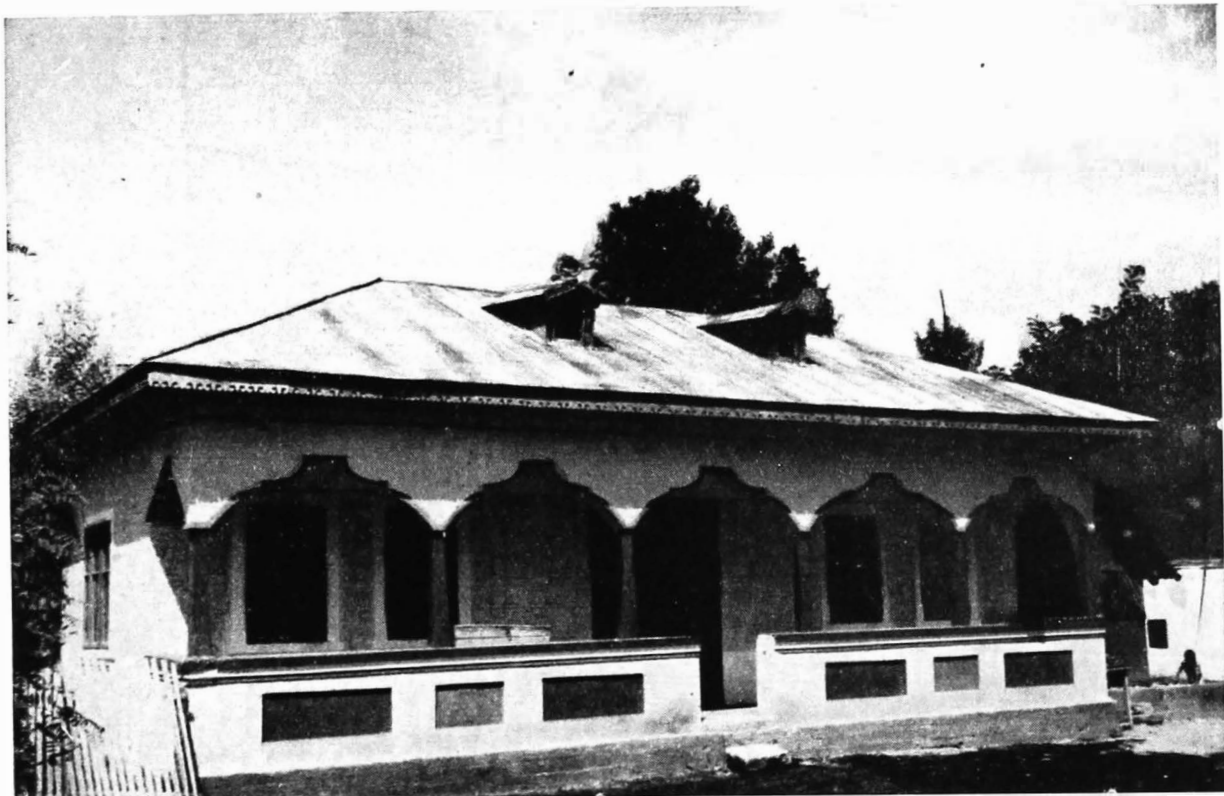

Fig. 108. Lungulețu. Casă nouă

Fig. 109. Călugăreni. Casa lui Mihai Constantin, zidită în 1935, avînd pe perete pilaștri reliefați cu dungi verticale

Fig. 110. Călugăreni. Casa lui Vasile Cristu, cu camerele așezate în unghi și prispă parțială; învelitoare de șită, rar întâlnită în regiune

Fig. 111. Călugăreni. Detaliu de la casa lui Nicu Purcuc, cu decorația în tencuială constând din pilaștri cu dungi verticale și o bandă de butoni așezată puțin mai jos de grinzile tavanului

Fig. 112. Călugăreni. Casa lui Constantin N. Șerban

Fig. 113. Crucea. Tipul de casă obișnuit în partea locului

Fig. 114. Crucea. Grajdul lui Ion Șerban, avînd polată și magazie deasupra

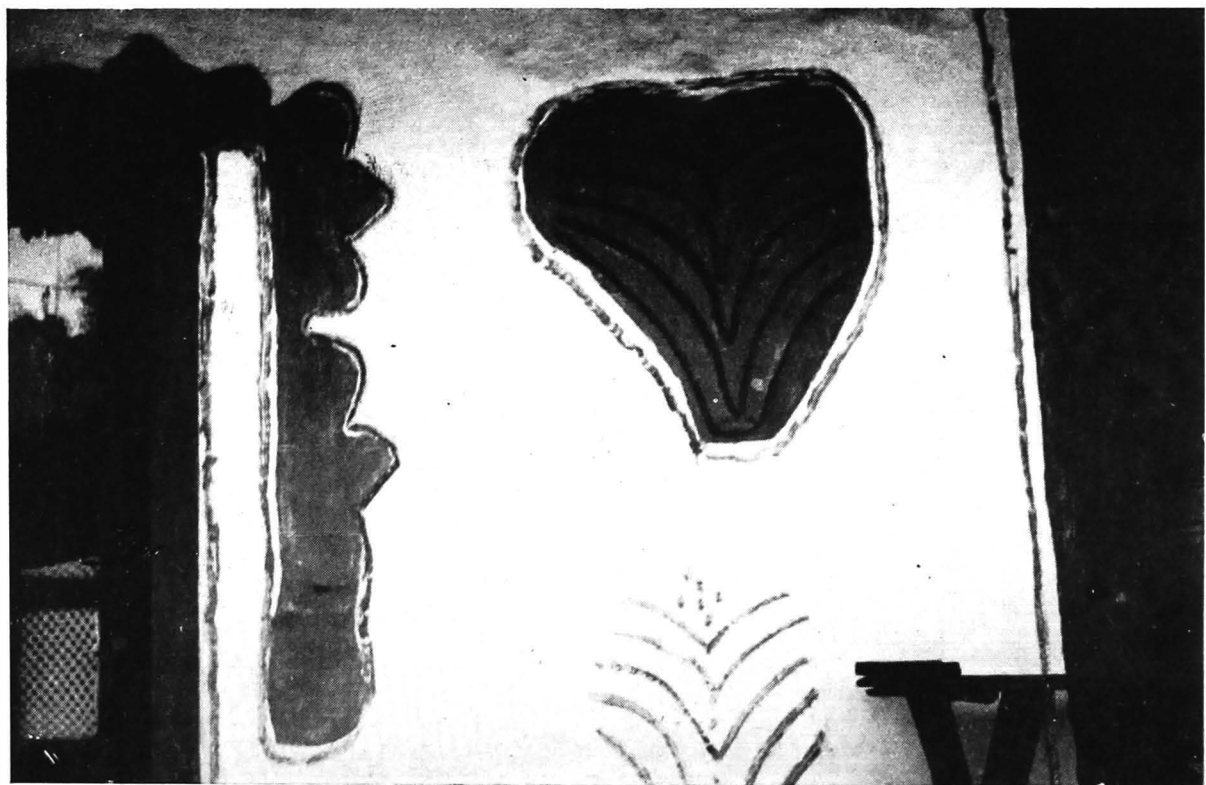

Fig. 115. Mihai Bravu. Decorație în tencuială pe peretele unei case

Fig. 116. Mihai Bravu. Decorație în tencuială marcând inițialele și anul construcției; la stâlpi trafor și friză formînd «război»

Fig. 117. Mihai Bravu. Casă veche așezată cu fața lungă către stradă, de la care este retrasă mult; ornamentație în tencuială

Fig. 118. Mihai Bravu. Ornamentație în tencuială la casa lui Sandu Constantin

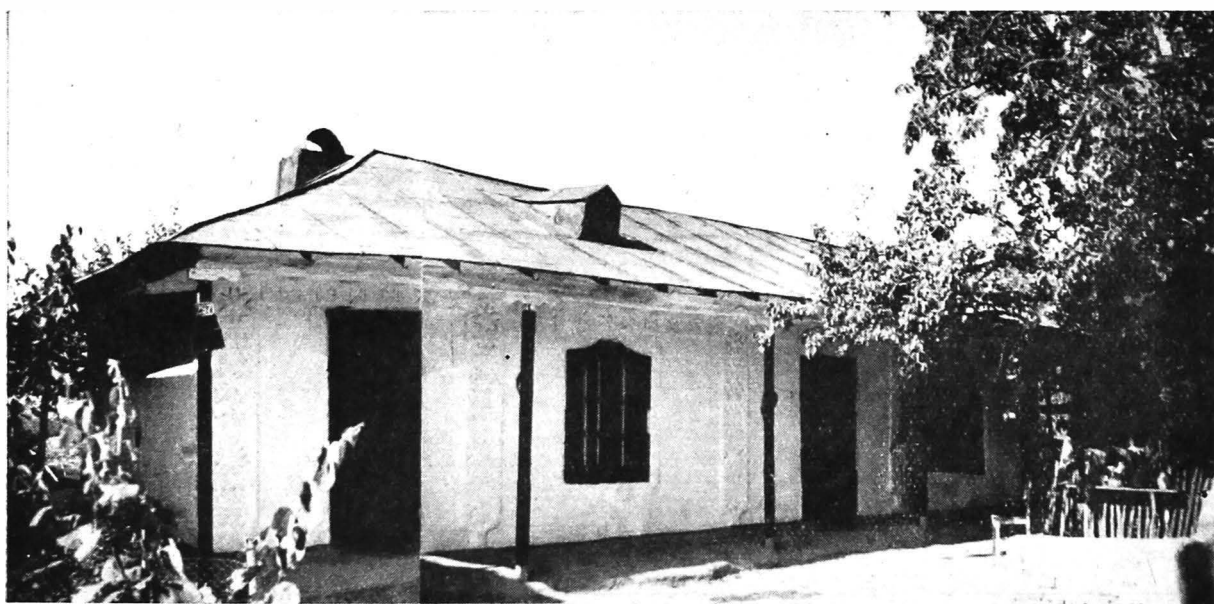

Fig. 119. Hotarele. Casa lui Mihai Negoita

Fig. 120. Crivăț. Casa lui Ion Catane. De remarcă ferestruicile de lângă ușa de intrare care luminează tinda

Fig. 121. Cucușii-Sudiți. Casă având învelitoare de șică cu polată

Fig. 122. Cucușii-Sudiți. Casă nouă cu prispa avînd stîlpi de zidărie și arce

Fig. 123. Vasilați. Casă joasă cu balustrada prispei executată din lut; stîlpii prispei sînt de asemenea lipiți cu lut împrejurul fusului de lemn

Fig. 124. Vasilăți. Ti-
bul de casă din partea
locului

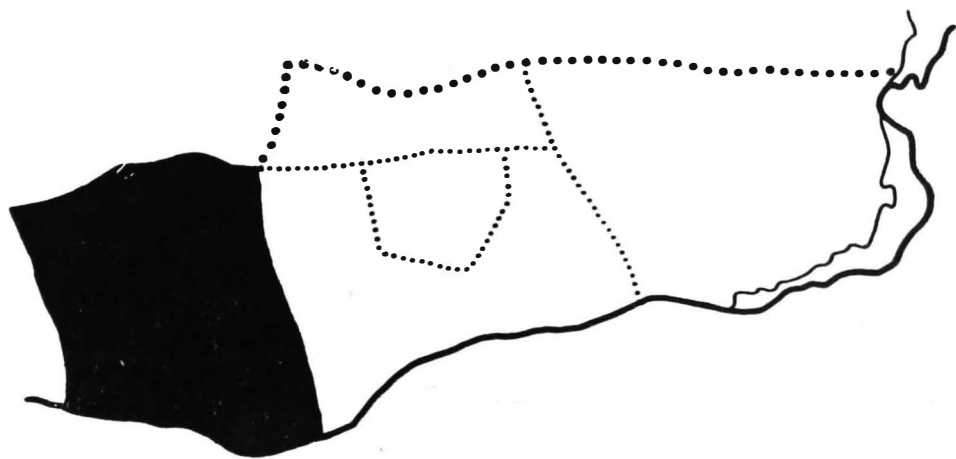
Fig. 125. Vasilății Noi.
Casă joasă cu acoperiș
de trestie, amintind
casele dobrogene

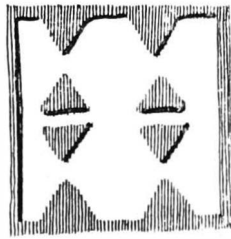

Fig. 126. Vasilății Noi.
Casă de vechime mij-
locie

BAZINUL VEDEI ȘI TELEORMANULUI

BAZINUL VEDEI ȘI TELEORMANULUI

La vest de Argeș și la nord de linia văii Cilniștei, prelungită pînă la confluența celor două ramuri ale Călmățuiului, se distinge o unitate geografică a cărei altitudine variază între 70—150 m, cu apele divergente ca pe suprafața unui con. Apele din bazinul Călmățuiului și Vedei se apropie spre marginea sudică, unindu-se două cîte două. Aspectul hidrografic determină înfățișarea și înclinarea unității, a cărei pantă variază, după locuri, între 1 și 3‰. Între cîmpurile largi, perfect netede, cu sol fertil, odinioară acoperit de păduri și azi cu caracter de stepă, se deschid văi adînci de 10—15 m, cu lunci largi de cîțiva kilometri. Satele adunate, cu gospodării largi, s-au fixat mai mult pe văi, unde au mai la îndemînă apa necesară, sînt mai la adăpost și folosesc mai cu ușurință toate formele terenului. Majoritatea așezărilor sînt vechi, iar cele noi s-au format tot cu localnici. Relieful, apele, vegetația (păduri odinioară) au constituit condiții prielnice vieții satelor. Aceasta este cîmpia Găvanu-Burdea.

Burnasul, a cărui altitudine variază în jur de 100 m, deși continuă pînă la Dunăre cîmpia Găvanu-Burdea, totuși se deosebește de aceasta. Suprafața sa, ridicată cu 80—100 m peste lunca Dunării, este răsfrîntă spre nord, caracter care nu se întîlnește nicăieri în cîmpia Munteniei.

În lungul marginii de nord, suprafața cîmpurilor este orizontală, iar către sud acestea urcă, avînd panta sud-nord de 1‰ în apropiere de Turnu Măgurele. Depresiuni numeroase fără scurgere de suprafață («găvane»), avînd dimensiuni diferite, uneori de cîțiva kilometri pătrați, ciuruiesc netezimea cîmpurilor. Cu excepția fundului «găvanelor», care se inundă uneori datorită ploilor, solul este fertil, însă apa se găsește la mari adîncimi (40—80 m), din cauza grosimii loesului și a nisipurilor. Așa se explică fenomenul că pe cîmpia dintre văi nu s-au

putut statornici sate pe o distanță de 15—20 km, cum este de la Călmățui la Vedea și apoi de la Teleorman la Cîlniștea.

Călmățuiul, Vedea și Teleormanul străbat Burnasul de la nord la sud, însă datorită răsfrîngerii acestuia, există ape orientate vest-est (Cîlniștea și văi cu scurgere temporară de la sud către nord).

Cu totul deosebite sînt formele văilor Călmățuiului și Vedei: adîncimea lor crește de la nord (30—40 m) către sud (60—70 m); la diferite niveluri, în aceste văi apar terase; luncile brăzdate de meandre se îngustează de la nord către sud (de la 3—4 km la 1 km la ieșirea în lunca Dunării) și au o mare umiditate, fapt care contrastează puternic cu suprafața cîmpului.

Astăzi, ca și în trecut, cîmpurile Burnasului nu au favorizat crearea unor așezări permanente. Fără excepție, toate satele se găsesc pe văi. Mai mult decît în cîmpia Găvanu-Burdea de la nord, aici importanța văilor este covîrșitoare pentru așezări. Povîrnișul sudic al Burnasului, cu treptele teraselor, a fost și este partea cea mai favorabilă așezărilor și culturilor de pomi și viță de

Fig. 127. Aspect din cîmpia Burnasului

vie, datorită orientării și vecinătății cu lunca Dunării. Urmele lăsate de oameni din timpurile primitive pînă azi dovedesc aceasta pentru trecut, iar ghirlanda de sate dintre Oltenița și Turnu Măgurele o mărturisesc pentru prezent.

Pînă în 1864 nu a existat pămînt individual sau al obștei — se spune în monografia cîmunei Plosca, — ci al moșierului Gh. Castriș. Condițiile de muncă erau: zeciuală, treimea și în urmă dijma «jumătate-jumătate», plus zilele de clacă.

Împroprietărirea din 1864 a diferențiat țăranii pe categorii: fruntași, mijlocași și toporași (15, 10, 7 pogoane); așa s-au născut chiaburii.

«În 1810 erau în Smîrdioasa 20 de bordeie și 127 locuitori, adică 26 familii. Pădurea Deliorman s-a dus și ea în 1877» (informație de la Pătru Radu Manea din Smîrdioasa, țăran în etate de 80 ani).

De la bordei s-a trecut la casă de pămînt bătut; casa s-a ridicat cu sfială din pămînt, păstrînd oarecum înfățișarea modestă a bordeiului.

Acareturile se înșiră în lungul lotului pe o linie sau două.

Sistemele de construcție sînt: pămînt bătut, mai rar chirpici și obișnuit paianta (se zice și «păruială», adică șir de pari cu «tărăgai» — despicătură de lemn sau nuiete). Casele de pămînt bătut se execută azi (meșter Ilie Rugu din Smîrdioasa) cu pereți numai de 40 cm grosime și sînt foarte solide și călduroase. Pămîntul se bate în ziduri, așa cum se scoate din săpături, fără nici un adaos (doar puțini mărăcini), nici chiar apă. Astăzi se clădesc case de chirpici, avînd prispa cu stîlpi și arcade de beton armat, fără ca la linia de alipire să apară crăpături datorite diferenței de tasare. În localitatea Smîrdioasa zidurile de pămînt bătut se ridică pînă la grinzile tavanului, apoi se așază o centură de beton armat sau grinzi de lemn, peste care zidul se mai înalță în pod, executat cu cărămizi neare (nu cu chirpici). Fundația se execută tot din pămînt bătut, avînd circa 80—100 cm adîncime.

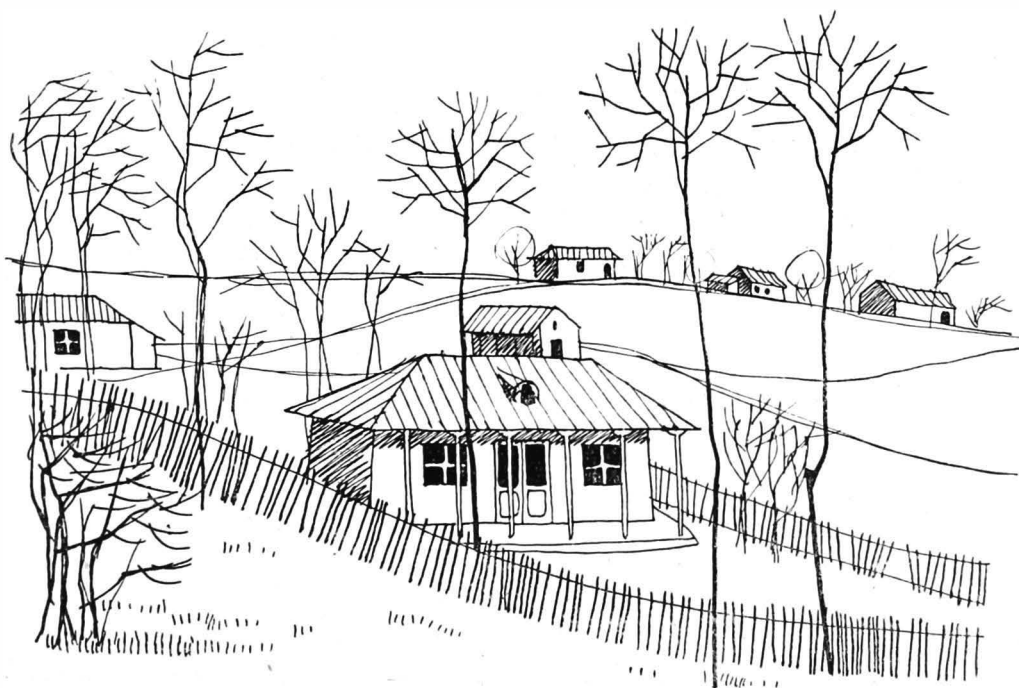

Fig. 128. Videle. Așezare pe dealuri

Casele de locuit obișnuite au prispă, tindă și una sau două camere; se mai adaugă, lateral sau la spate (în perioada dintre cele două războaie mondiale), un chiler-polată.

Casele noi, ca peste tot în regiune, folosesc tencuială șprițuită colorată (aplicată chiar pe ziduri de paiantă) și coloane cu arce, însă mai puțin ornamente cu profiluri și ipsoserie.

Sub influența obiceiurilor venite de la nord, de sub munte, de la mănăstiri, se întâlnesc în regiune multe cruci-troițe la fântini sau pe drumuri, diferite însă ca aspect și cioplitură de cele din nord.

Ornamentația în tencuială dispare aproape complet către vest, începînd de pe la Videle, iar traforajul bogat se menține pe la Radu Negru, apoi dispare și acesta înspre Olt.

O ornamentație deosebită o constituie modul de tratare a streșinii în comuna Răsuceni și împrejurimi, pornind cu un plan înclinat din pazia stîlpilor pînă la marginea din afară a streșinii.

Fig. 129. Radu Negru. Casa lui Marin Vișan

Fig. 130. Radu Negru. Casa lui Constantin Vișan, cu «război» sub streșină, decorat cu traforuri bogate. Intrarea în casă se face prin grădinița de flori

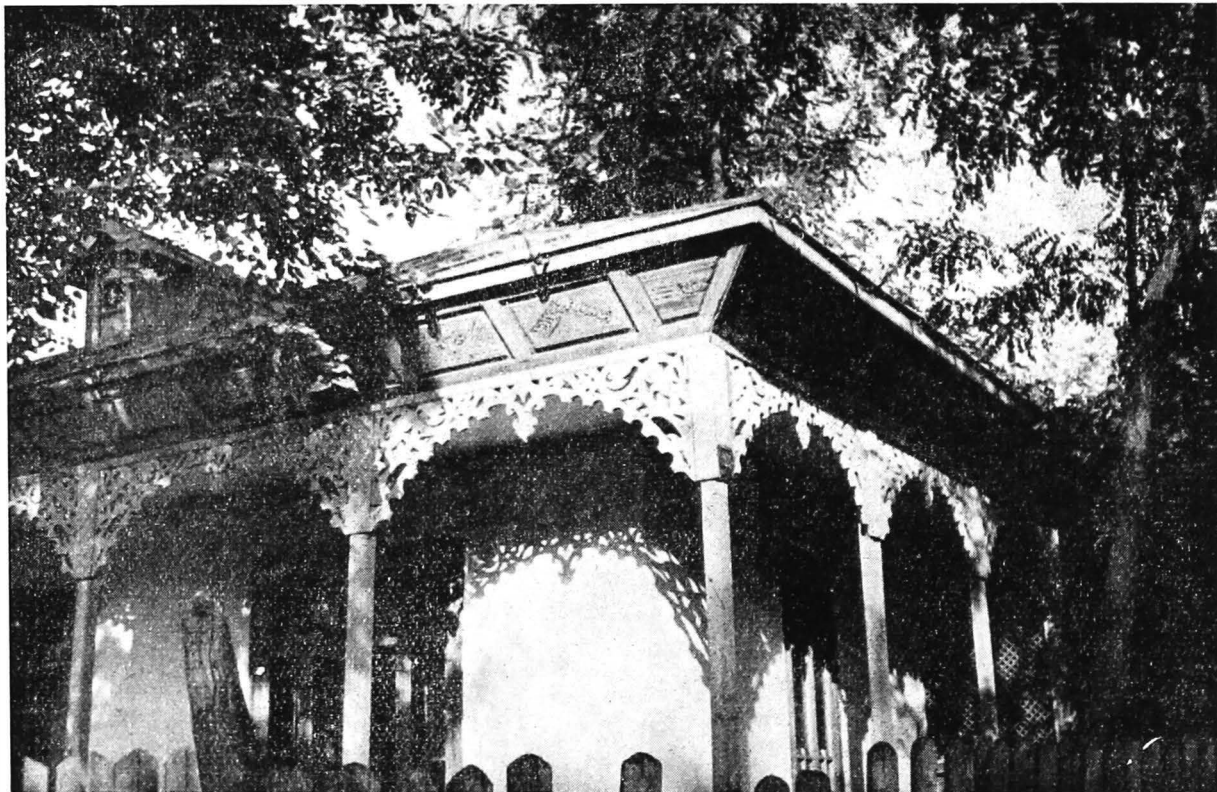

Fig. 131. Răsuceni. Sistem de execuție a streșinii, destul de răspîndit în aceste părți

Fig. 132. Răsuceni. Casa lui Ștefan Ivănuță (1930). Detaliu de streășină

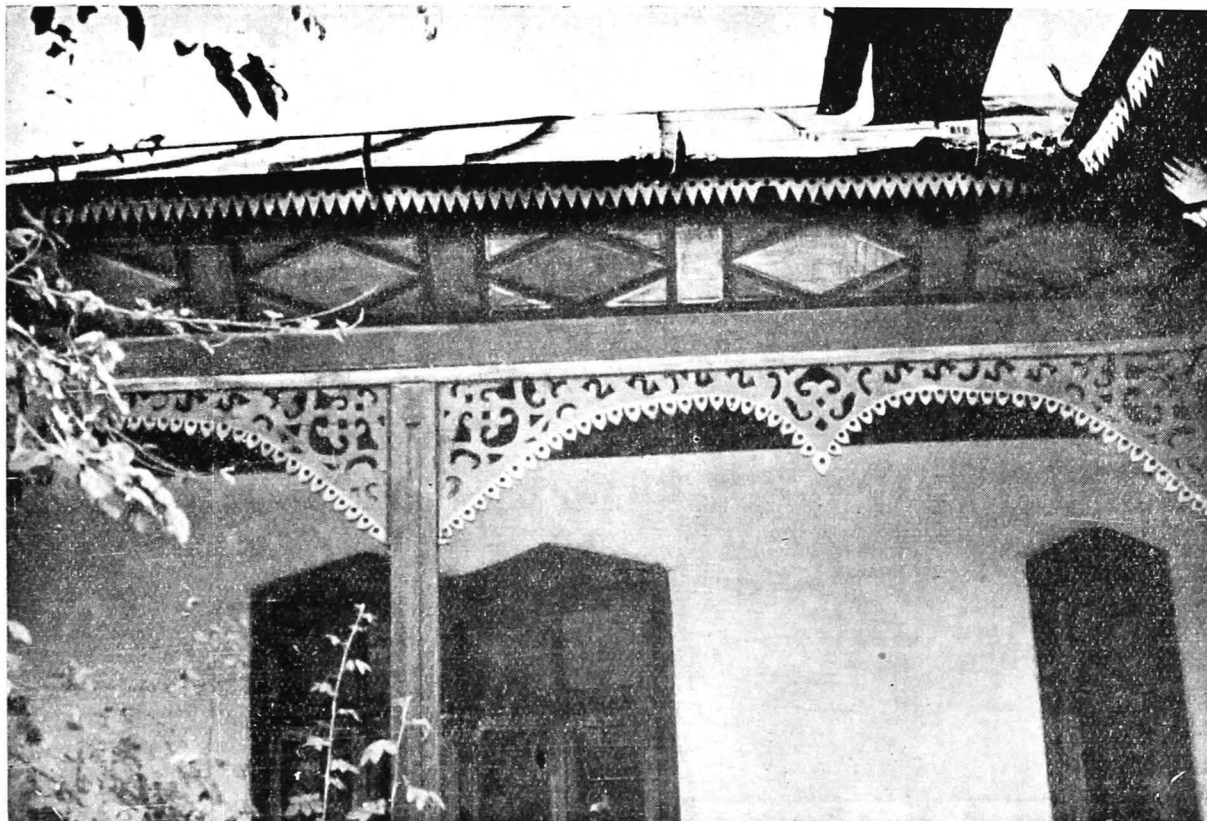

Fig. 133. Beiu. Casa lui Ion Pașcan. Detaliu de streășină

Fig. 134. Videle. Casă cu ornamentație în tencuială

Fig. 135. Videle. Detaliu de streașină. Se văd motivele traforului simplificate

Fig. 136. Videle. Detaliu de streașină

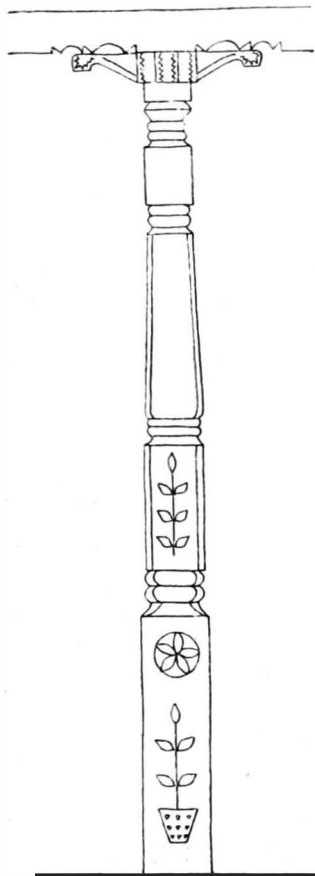

Fig. 137. Vida Furculești. Casa lui Zamfir Mitaraș. Stilp cioplit

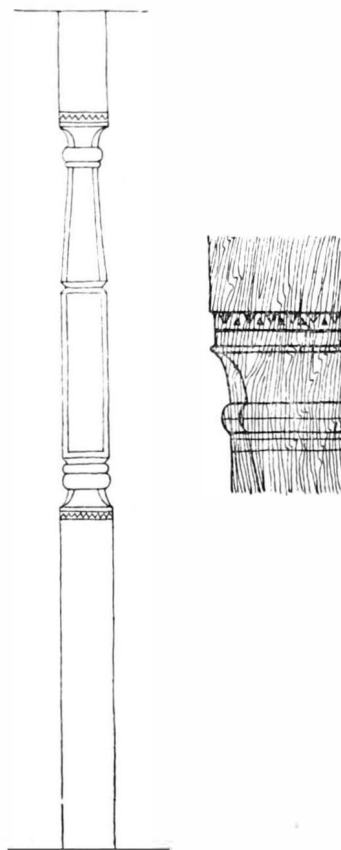

Fig. 138. Vida Cartojani. Stilp cioplit de la casa lui Pahonțu (1890)

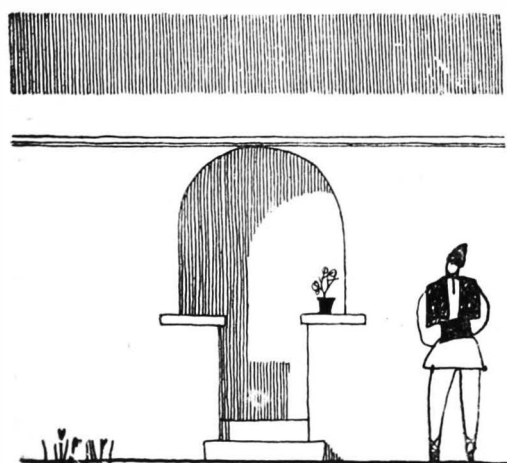

Fig. 139. Vida. Prispă casei lui Florea Cristea (construită în 1947), formată prin retragerea zidului tindei

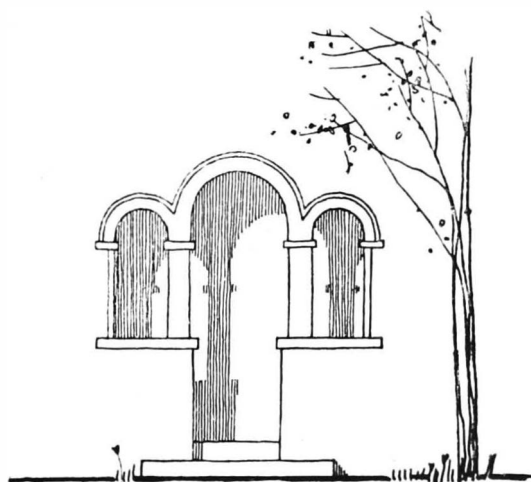

Fig. 140. Vida. Intrarea în casa lui Marin Spiridon (zidită în 1953), cu o mică prispă formată prin retragerea zidului tindei

Fig. 141. Plosca. Casa lui Nicolae Cătrună. Polata din spatele casei servește și ca bucătărie de vară

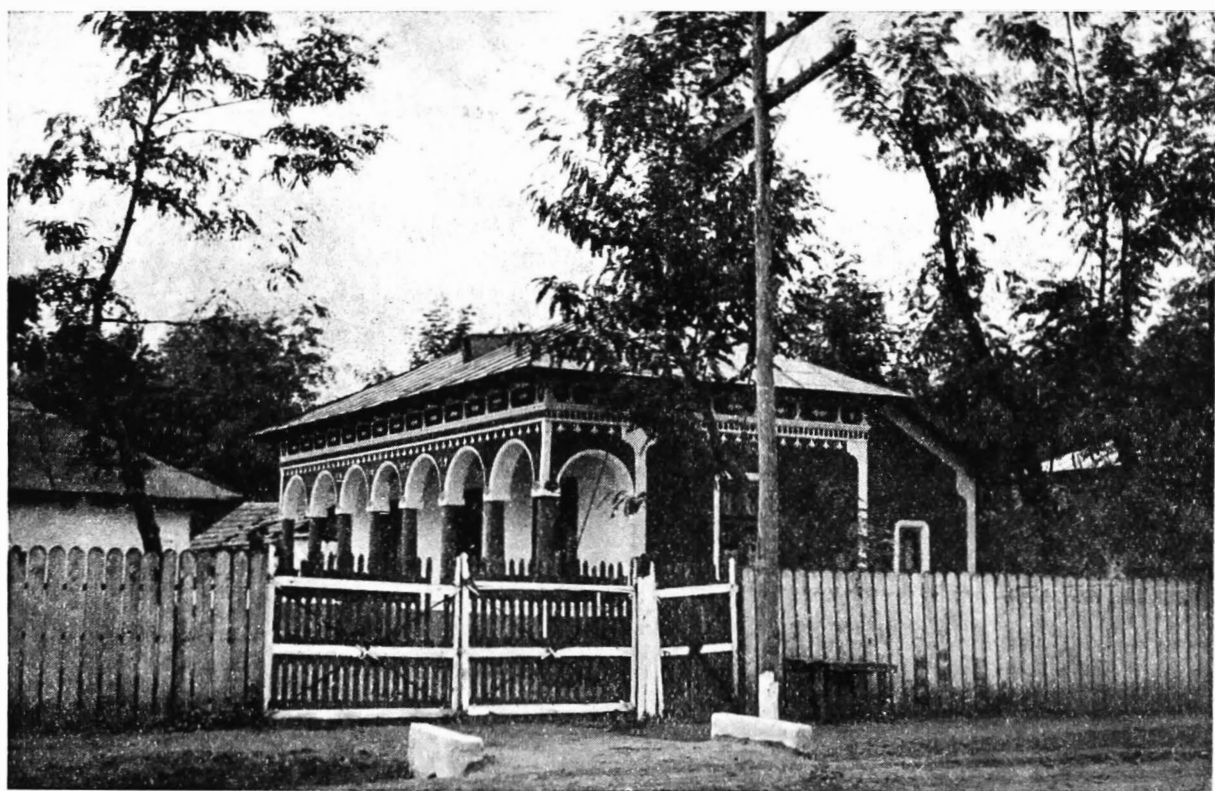

Fig. 142. Plosca. Casă nouă cu friză («război»), stâlpi de beton și arce de cărămidă

Fig. 143. Plosca. Casă nouă cu decorație colorată sub streșină, stâlpi și arce de cărămidă

Fig. 144. Roșiori. Casă veche cu prispă parțială; la dreapta este intrarea în pivniță și deasupra depozit de unelte

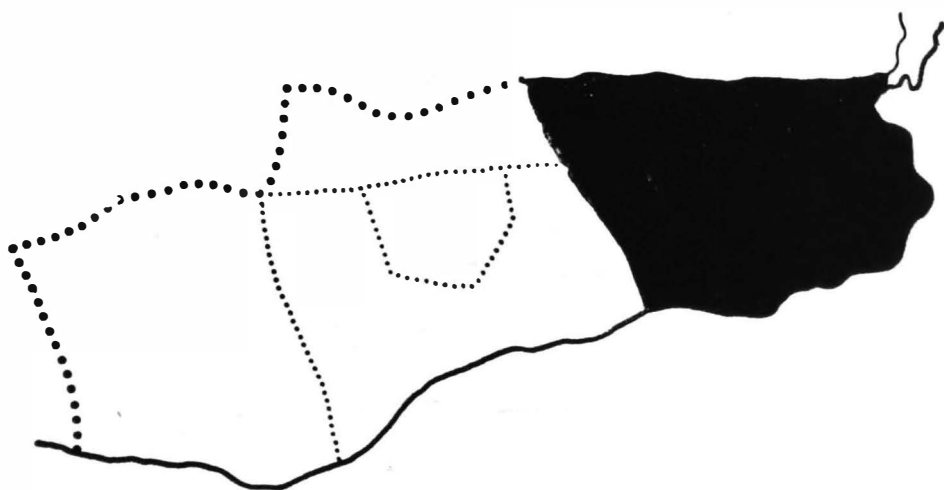

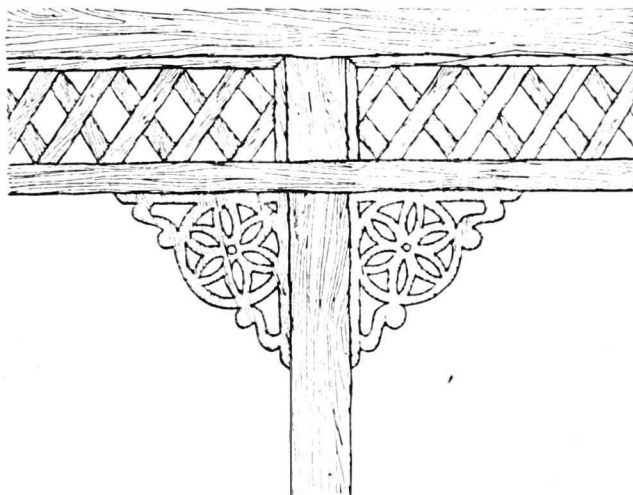
Fig. 145. Roșiori. Casă asemănătoare cu cea din fig. 144; stîlpii prispei sînt îmbrăcați în scînduri

Fig. 146. Smîrdioasa. Casa lui Nicolae Marin Chirleanu, cu ziduri de chirpici și prispă de beton

BĂRĂGANUL

BĂRĂGANUL

« Et in Arcadia ego! Și eu am văzut cîrdurile de dropii, cutreierînd cu pas măsurat și cu capul ațintit la pază, acele șesuri fără margini, prin care aurul, răsfirat în unde diafane sub arșița soarelui de vară, oglindește ierburile și bălăriile din depărtare și le preface, dinaintea vederii fermecate, în cetăți cu mii de minarete, în palate cu mii de încintări. »

« În depărtare, pe linia netedă a orizontului, se profilează, ca mușuroaie de cîrțițe uriașe, movilele a căror urzeală e taina trecutului și po-doaba pustietății. »

(Al. Odobescu, « Pseudokynegeticos »).

Este cîmpia ce se întinde de la lanțul de bălți al Mostiștei pînă la Dunăre în sud și pînă la Ialomița în nord. Este una dintre cele mai unitare cîmpii, o suprafață aproape orizontală, lipsită de văi, de ape, de păduri. Ca altitudine se menține între 40 și 60 m, cu excepția părții de nord-est, unde urcă pînă la 80—90 m. Singurele accidente sînt numeroasele crovuri, de întinderi variate, care văluresc ușor fața netedă a cîmpiei. În lungul Ialomiței, pe o fișie lată de cîțiva kilometri, relieful este cutat de dune orientate de la nord-est la sud-vest, fixate în cea mai mare parte prin plantații de salcîm. Caracterul de stepă al Bărăganului este foarte accentuat. Apa se găsește la 20—80 m adîncime.

Pînă la începutul acestui secol, în interiorul Bărăganului așezările omenești permanente se reduceau la cîteva hanuri și tîrle de ciobani. Pășunile de odinioară au fost înlocuite de ogoare; în locul așezărilor temporare (tîrle, sălașe) au luat naștere sate rare, însă mari, ale căror gospodării sînt adunate în vetre bine conturate. Pe văile apelor de pe laturi (Ialomița, Mostiștea, Dunărea) satele se țin lanț din vechime pînă azi.

La nord de Ialomița înălțimea cîmpiei este mai mică, iar suprafața ei este mai puțin accidentată de crovuri; în schimb, există mari depresiuni mlăștinoase sau cu lacuri sărate. Apa freatică se găsește la adîncime mică (4—10 m). Satele sînt rare, însă vechi și răspîndite pe întreaga suprafață a cîmpiei. Aceste caractere o deosebesc clar de cîmpia de la sud de Ialomița.

De atunci, din timpurile în care Odobescu descrie pustietatea Bărăganului și pînă azi, aceste locuri au trecut prin multe faze, care se vor arăta aici foarte sumar.

Oierii, mocani sau mărgineni, colindători pe cîmpiile Bărăganului, s-au fixat unde au putut săpa puțuri din care scoteau apa de la mari adîncimi cu burduful (o piele de bou tăbăcită), tras afară pe o roată, folosind la tracțiune vite (măgari, cai, boi). Au început apoi să cultive pămîntul, au arendat sau au cumpărat de la stat cîmpii întregi, au înființat conace și au devenit moșieri. Aceasta încă din veacul trecut.

Cu încetul Bărăganul începe să aibă culturi agricole. Forța de muncă este însă redusă și pînă nu de mult se organizau la începutul primăverii, în părțile de deal ale Munteniei (cum era Buzăul, de pildă), adevărate tîrguri de oameni, în care țărani se angajau să muncească în timpul verii și al toamnei pe moșiile din Bărăgan.

Linia ferată București-Constanța, care traversează Bărăganul prin mijloc, aduce la deplină viață stepa la sfîrșitul veacului trecut; dar așezările omenești de-a lungul acesteia au apărut mai tîrziu. De aceea gările din Bărăgan (Sărulești, Preasna, Dilga, Ghimpați, Ivănești, Ciulnița, Mărculești, Jigălia) își au satele la 10—20 km depărtare, pe valea Mostiștei, a Ialomiței sau pe Dunăre. Abia după împroprietăririle din 1918 s-au înființat sate noi, zise «de coloniști», deoarece oamenii veneau de prin locuri depărtate. Satele acestea, — cum sînt: Dor Mărunt,

Sighireanu, Dragalina (lîngă gara Ciulnița), Dilga, Bărăganu etc., — au avut vetrele proiectate de arhitecții Ministerului Agriculturii, cu străzi drepte, cu cvartale regulate, cu loturi egale, cu terenuri rezervate pentru clădirile obștești, după toate regulile științifice.

Rezultă că satele din mijlocul Bărăganului sînt sate noi, create după 1920, cu populația venită din multe părți (Muntenia și Oltenia), cu gospodării și locuințe înjghebate treptat, în etape; iar satele de pe margini, de lîngă ape, sînt sate vechi, cu ulițe neregulate, cu gospodării neegale și case care păstrează unele tradiții în construcție și distribuția încăperilor.

Sistemele de construcție întrebuintate în Bărăgan, pe văile apelor, constau obișnuit din chir-

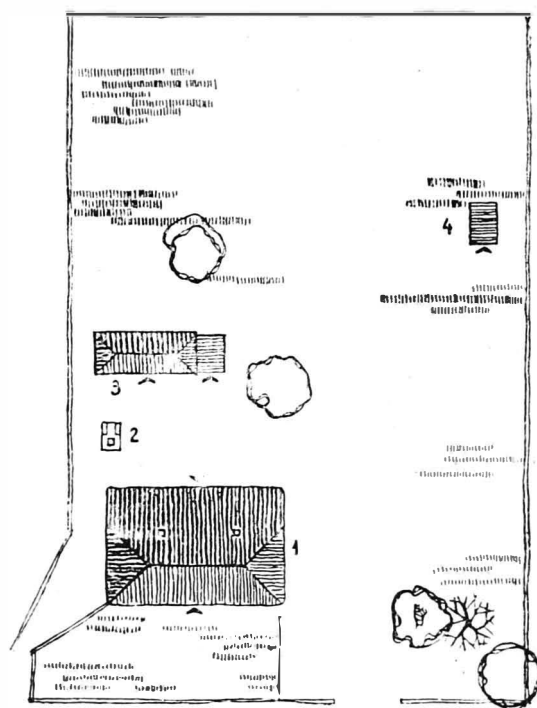

Fig. 147. Lileci. Gospodăria Saftei Leonida. Plan: 1 — casa de locuit; 2 — cuptor de piine; 3 — grajd, magazie, șopron; 4 — coteț de păsări

pici, vălătuci, pământ bătut și ciamur bătut în tipare; învelitorile sînt de paie, coceni, trestie, țiglă, tablă.

Din cauza crivățului, care este foarte puternic în stepa Bărăganului, casele sînt joase, cu prispă pe trei părți, iar în direcția viscolului învelitoarea prelungită formează polata, în spatele casei.

Lipsa de lemne face ca pentru bucătărie și încălzitul camerelor să se întrebuițeze: paie, coceni de porumb, ciulini, lujere de floarea soarelui. Acestea producînd în casă murdărie și ocupînd spațiu, focarul sobelor s-a construit în polată, în cotlonul deschis care are coș larg. Construirea cotloanelor de alimentat sobele nu este o greutate pentru meșterul din Bărăgan; de aceea se găsesc de multe ori în polată cîte două asemenea cotloane. Se ajunge astfel la concentrarea focurilor unei case în unul sau două puncte, iar casa, fără a se depărta de tipul liniar al casei-matcă (tindă și două camere), își concentrează încăperile împrejurul focarelor, așezînd și în polată bucătăria și încă o cameră. Cu toate că polata poate servi bine și ca bucătărie de vară, mai toate gospodăriile au în curte o construcție separată, cu cuptor de pîine și bucătărie de vară.

Comunele mărginașe cu zonele descrise anterior păstrează decorația descrisă la acestea; așa este satul Lilieci, de pe Mostiștea.

Mai departe, pe valea Ialomiței, se continuă decorația în traforaj și nu se mai găsesc ornamentații în tencuială. Motivele traforului se simplifică, utilizarea rozetei fiind mai curentă.

Pe valea Ialomiței însă apare, tot sub influența nordului subcarpatic, utilizarea pietrei, la crucile din cimitir și la crucile votive de pe marginea drumului sau de la fîntîni.

La Țăndărei, în apropiere de Dunăre și de Dobrogea, apare obiceiul de a se crea o prispă prin retragerea zidului tindei mai în fund, așa cum s-a arătat în volumul « Arhitectura populară romînească din Dobrogea ».

Tot în Țăndărei se întîlnesc ca decorație la prispă arce de zidărie în plin-cintru, acoladă sau platbandă, însă cu profilaturi care amintesc vag atmosfera orientală, arabă.

Cercetînd un sat (Dragalina) înființat după primul război mondial (1921), se pot constata greutățile cu care au avut de luptat cei ce și-au creat aici o nouă

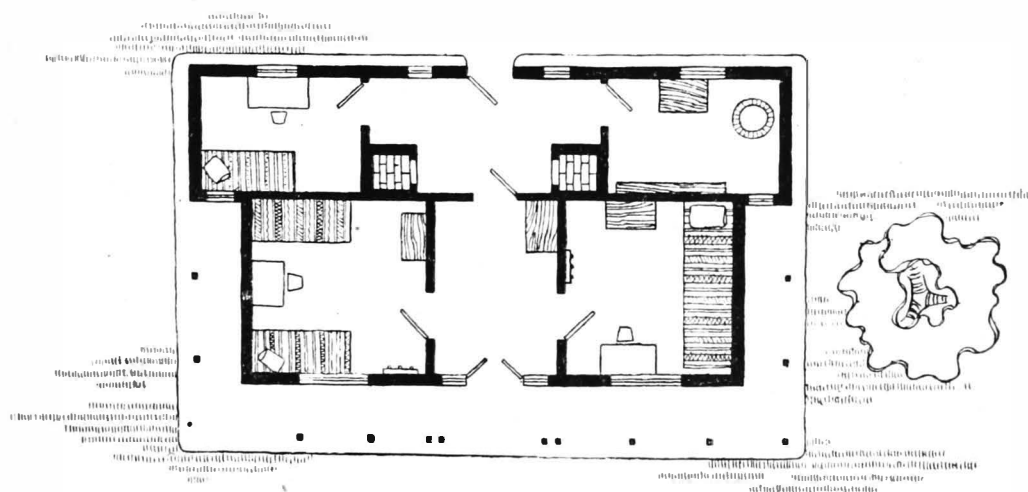

Fig. 148. Lilieci. Casa Saftei Leonida. Plan

viață, cum s-a produs ridicarea lor treptată, cum au căutat să transplanteze pe noile ținuturi tradițiile artistice ale locurilor de baștină. De asemenea se văd schimbările intervenite după ultimul război mondial, prin care înfățișarea exterioară a caselor se încadrează în evoluția generală descrisă la zonele anterioare.

Este de observat și de reținut cum gospodarii veniți aici acum treizeci și șapte de ani și-au construit bucătăriile de vară cu cuptorul de pîine cam la fel cu cei din Dobrogea, utilizînd lutul ca acoperiș și ca sistem de construcție.

În acest sat, se găsesc felurite sisteme de construcție, aduse de coloniști din locurile lor de origine: pămînt bătut, chirpici, vălătuci, cărămidă, învelitori de coceni (amintind greutățile transplantării), trestie, țiglă, tablă.

Casa obișnuită este cea cu prispă (prispa nu lipsește nici în perioada grea a începutului), tindă și o cameră, la care se adaugă foarte repede și pretutindeni polata din spatele casei, cu focarele pentru arderea paielor, descrise anterior.

Fig. 149. Lileci. Prispa casei lui Fandele Jedu

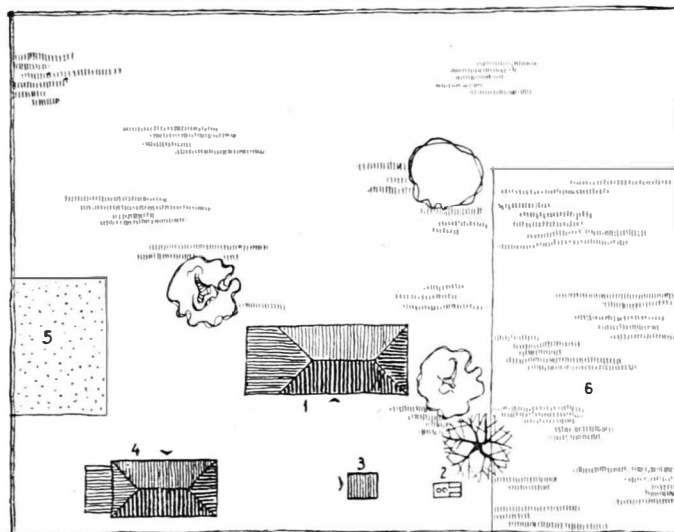

Fig. 150. Lilieci. Gospodăria lui Gavrilă Ion. Plan:
1 — casa de locuit; 2 — cuptor; 3 — bucătărie de vară;
4 — grajd, magazie, șopron; 5 — curte de păsări; 6 — grădina
de zarzavat

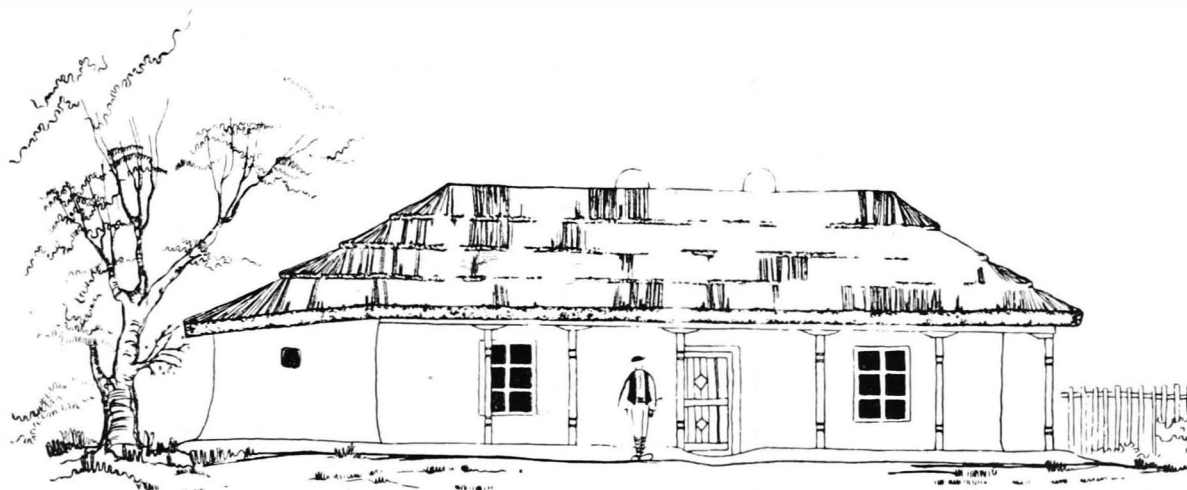

Fig. 151. Casa lui Gavrilă Ion. Fațadă

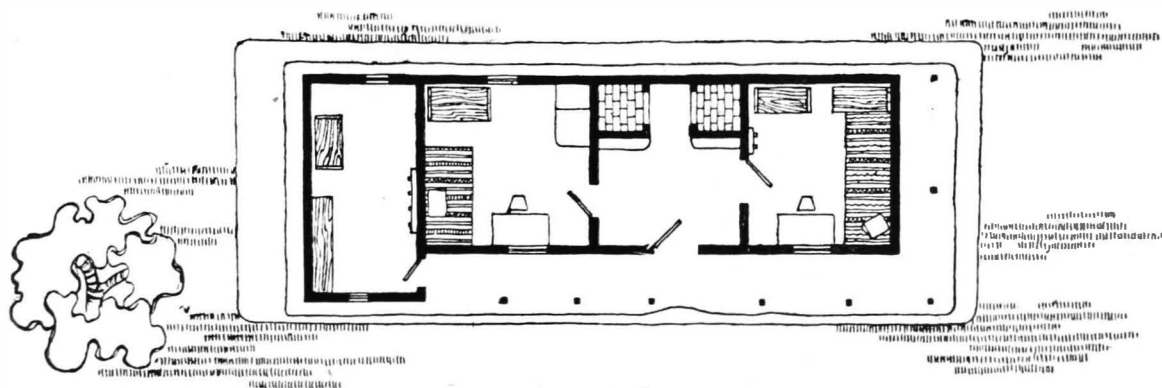

Fig. 152. Casa lui Gavrilă Ion. Plan

Fig. 153. Lileci. Detaliu de stîlp de la casa lui Pandele Jedu

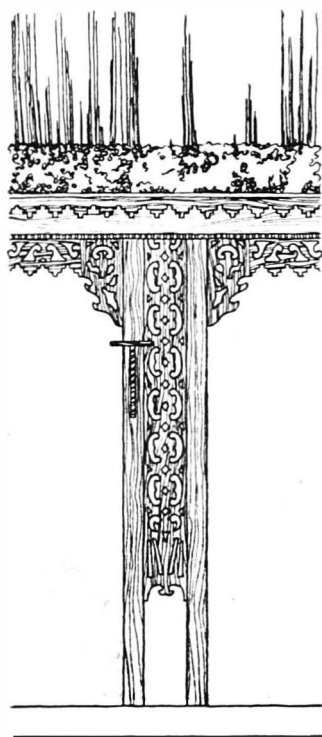

Fig. 154. Lileci. Detaliu de la casa Safta Leonida

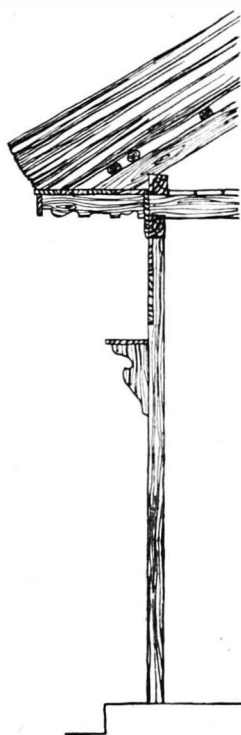

Fig. 155. Lileci. Detaliu de la casa lui Gavrilă Ion

Fig. 156. Fierbinții de Jos. Casa lui Ion Mihalcea. Fațadă.

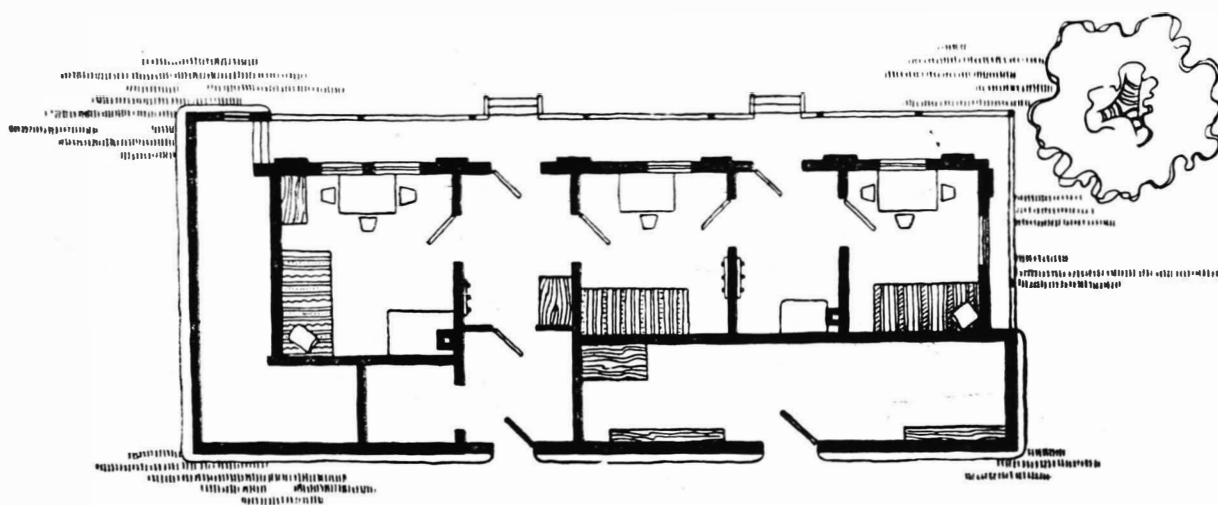

Fig. 157. Casa lui Mihalcea. Plan

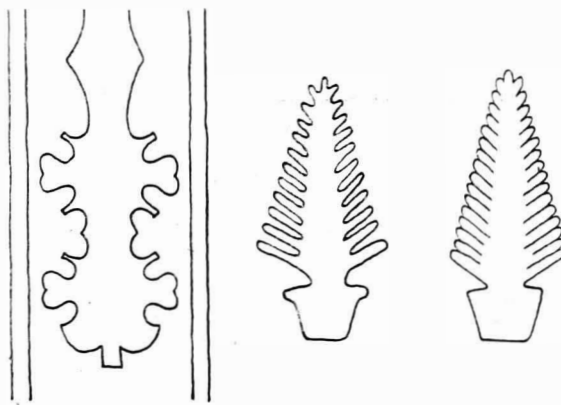

Fig. 158. Detalii de la casa lui Mihalcea

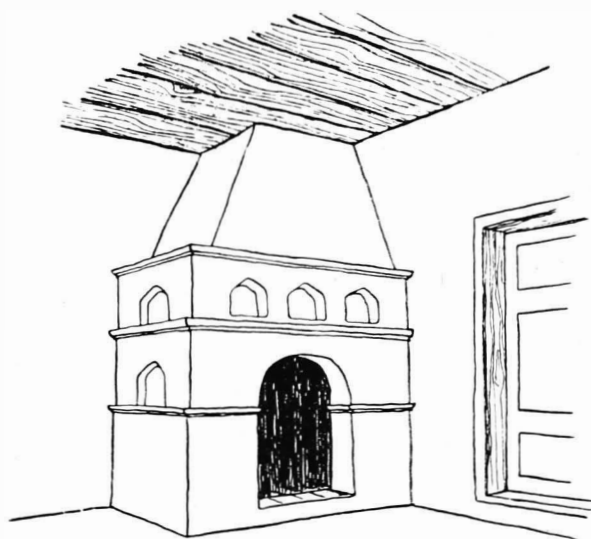

Fig. 159. Hornul casei lui Crasnea

Fig. 160 Fierbinți. Casa lui Gheorghe Crasnea. Fațadă

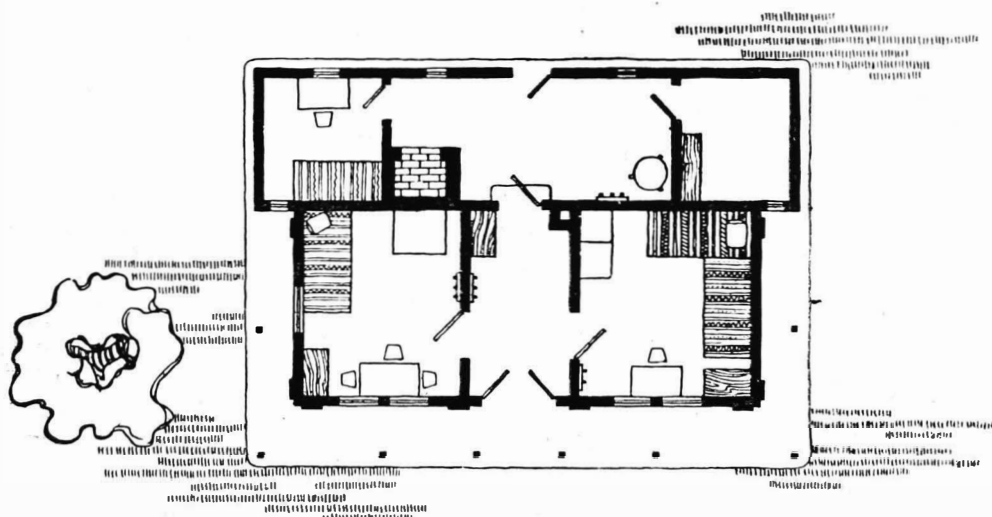

Fig. 161. Casa lui Crasnea. Plan

Fig. 162. Căzănești. Casă nouă cu prispa formată prin retragerea zidului de la intrarea în tindă, asemănătoare cu cele din Dobrogea

Fig. 163. Ciocchina. Casă la șoseaua națională

Fig. 164. Cruce la marginea șoselei spre Căzănești

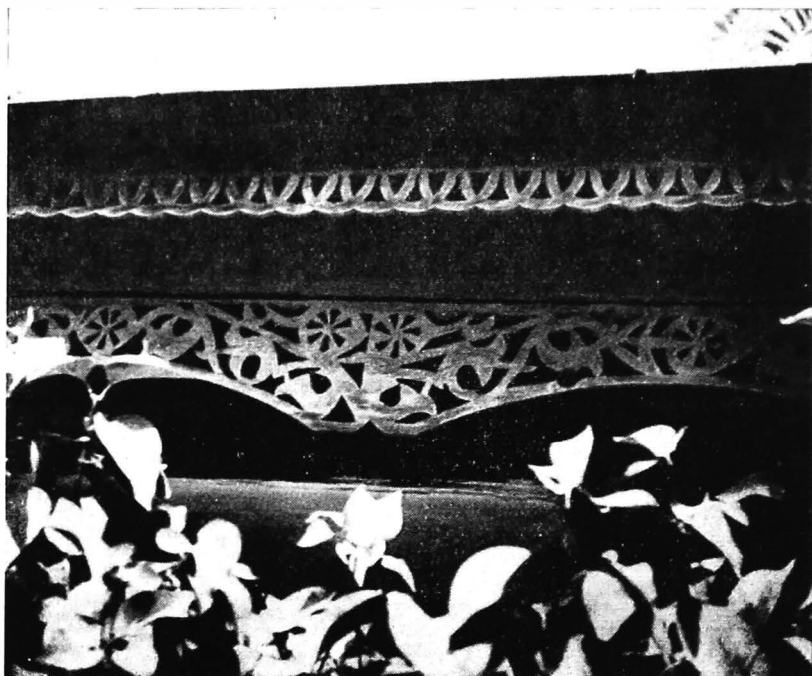

Fig. 165. Căzănești. Decorație în traforaj

Fig. 166. Țândărei. Decorație de la prispa casei lui Mateescu

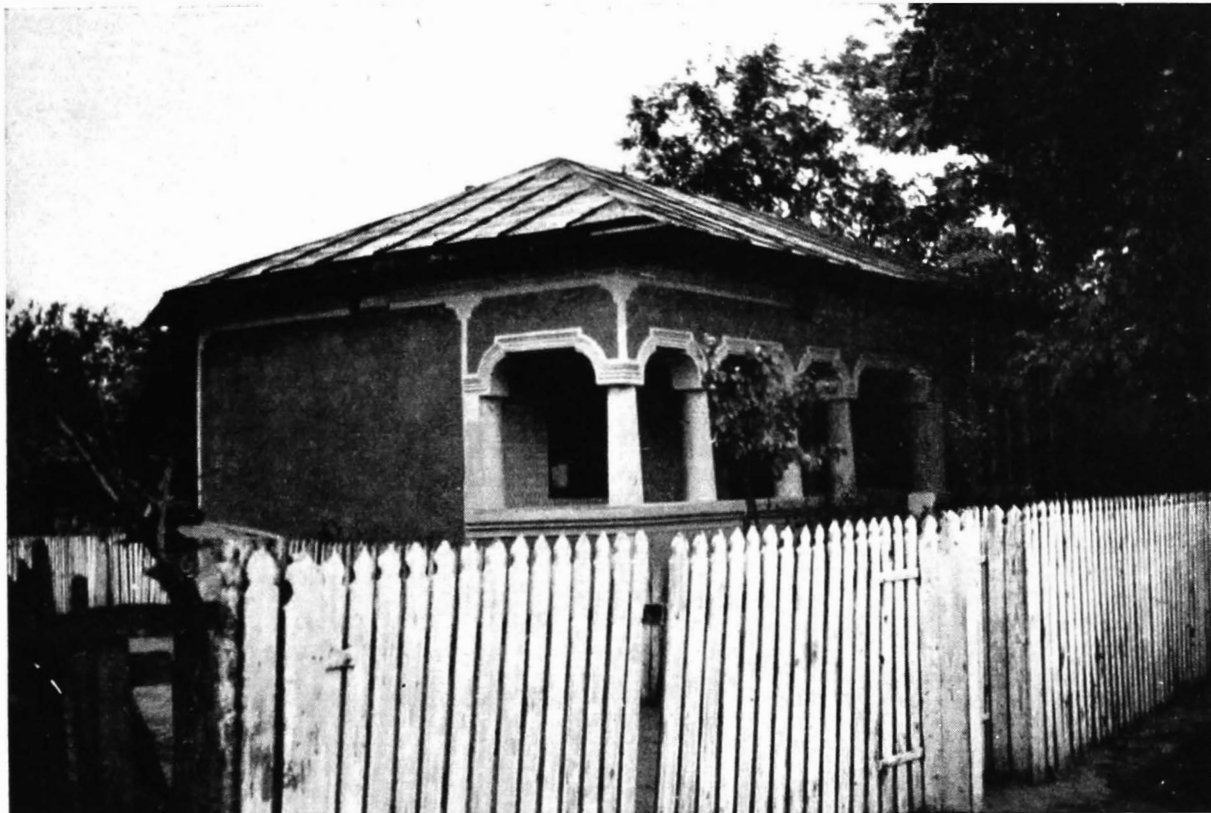

Fig. 167. Țândărei. Casă nouă cu stâlpi de beton și arce cu profilaturi

Fig. 168. Țândărei. Detaliu de prispă cu stâlpi de beton și arce de diferite forme cu multe profilaturi

Fig. 169. Țândărei. Casă nouă

Fig. 170. Detaliu de la prispa casei din fig. 169

Fig. 171. Țândărei. Casă nouă

Fig. 172. Țândărei. Intrare într-o casă, cu prispa formată prin retragerea zidului tindei

Fig. 173. Țândărei. Casă nouă

Fig. 174. Țândărei. Ornamentație la intrarea unei case

Fig. 175. Țândărei. Casă nouă

Fig. 176. Dragalina. Casa Georgetei Costache, în perioada de la începutul formării gospodăriei

Fig. 177. Dragalina. Casă de la începuturile colonizării

Fig. 178. Dragalina. Casă întâlnită des în sat. De la casele simple, cu învelitoare de coceni, s-a trecut la acest tip de casă intermediar

Fig. 179. Dragalina. Casa lui Țințăreanu. Prispa cu pazie traforată la partea de sus a stîlpilor

Fig. 180. Dragalina. Casa lui Gheorghe Putaru

Fig. 181. Dragalina. Casă cu prispă parțială și învelitoare de țiglă, indicînd o nouă etapă în evoluția caselor din sat

Fig. 182. Dragalina. Casă nouă avînd prispă cu stîlpi de beton și arce și cu tencuială șprîțuită și colorată. Etapa de după ultimul război mondial

Fig. 183. Dragalina. Cuptor și bucătărie de vară

Fig. 184. Cruce de piatră în cimitirul din Ciochina

CONCLUZII

Din materialul prezentat în acest volum se pot extrage anumite caracteristici generale pe regiune, ca și anumite considerații asupra utilizării lui în proiectare.

1. Regiunea București este în totalitatea ei o regiune de șes, cu căi de comunicație lesnicioase.

2. Așezările omenești, în marea lor majoritate, s-au concentrat pe lângă ape, fluvii, râuri și lacuri.

3. Satele sînt de trei tipuri:

- adunate, cu ulițe neregulate — cele vechi de peste 100 de ani;
- adunate, cu ulițe regulate — cele statornicite în timpurile mai recente;
- înșirate de-a lungul drumurilor și râurilor, cu ulițe sinuoase — toate vechi.

4. Gospodăriile sînt în majoritatea cazurilor mari (1 000—3 000 m²), cu latura îngustă la stradă. Așezarea clădirilor în curte este peste tot liniară, pe una sau două linii paralele, foarte rar pe trei linii și mai niciodată pe patru.

5. Acareturile sînt de obicei concentrate sub același acoperiș: grajdul, avînd șopronul în polată și magazia cu pătulul deasupra la etaj, cu balcon în față; doar cotețul de păsări și cel de porci sînt separate. De multe ori acareturile sînt lipite de casă, în fund, către curte. Mai peste tot se găsește în curte un șopron sau o încăpere folosită ca bucătărie de vară. În Bărăgan se găsește o încăpere combinată cu un cuptor pentru pîine.

6. Casele sînt așezate cu latura îngustă către stradă și retrase cu 4—10 m. O grădiniță de flori așezată lângă casă, împrejmuită cu un gard scund, o separă de restul curții.

7. În bazinul Vedei și Teleormanului, în tindă sau în polată, se află vatra deschisă, cu corlata sub tavan; în bazinul Argeșului, vatra deschisă este despărțită în tindă printr-un perete, formînd un cotlon; în Bărăgan cotlonul este așezat în polată.

8. Distribuția în plan a încăperilor casei este aceeași în toată regiunea: tindă și una sau două camere așezate în linie de-a lungul prispei. Aproape peste tot, prin prelungirea acoperișului, se obține polata («magazia», cum se spune local), fie în partea îngustă a casei, fie la spate, iar cîteodată atît lateral cît și la spate. În Bărăgan polata este plasată la spate și este locuită.

9. Aceeași distribuție, fără polată și prispă, se întîlnește și la o bună parte a caselor din București.

10. Casele țărănești din regiune au numai parter, doar acareturile au la etaj magazia și pătulul.

11. Sistemele de construcție întrebuițate în vechime în regiune erau: pămînt bătut înspre Vede și Teleorman, chirpici și paiantă peste tot; învelitori de trestie, tablă și în timpul din urmă de țiglă; pardoseli din lipitură de pămînt; ferestre mari, în general îngemănate cîte două. După ultimul război mondial, se construiește cu materiale durabile: cărămidă, beton, țiglă la învelitori, ciment sau var cu ciment la tencuielile exterioare șpriuite și viu colorate.

12. O atenție deosebită trebuie dată ornamentației care împodobește mai toate casele din regiune. Genul de ornamentație și motivele folosite indică epoca și spațiul în care se situează.

Ornamentația în tencuială marchează epoca de dinainte de primul război mondial, începînd de prin 1880 (mai vechi nu s-au găsit) și mergînd pînă prin 1915. Ea reprezintă gustul și manifestările artistice ale unei generații. Spațiul în care s-a dezvoltat mai puternic pare a fi cercul de sate Mogoșoaia—Ciocănești—Brătulești—Tîncăbești, trecînd și peste hotarul regiunii, în regiunea Ploiești (a se vedea arhitectura populară din acea regiune). Din aceste sate ea se răspîndește în satele dimprejur, reducîndu-și însă frecvența și măiestria execuției și acoperind o zonă ce se întinde pînă la Videle—Mihai Bravu—Urziceni. Motivele de ornamentație sînt cu totul originale, neinfluențate de decorația în piatră și ipsos a caselor orășenești sau a palatelor boierești; ea nu imită nici ciopliturile în lemn sau țesăturile. Se întrebuițează forme geometrice, compuse cu o finețe remarcabilă. Puținele decorații reprezentînd plante sau păsări sînt așa fel stilizate, încît nu mai constituie copii după natură, ci se situează în abstract. Se poate spune că este epoca decorației în tencuială și a învelitorilor de trestie, șîță, paie sau coceni.

În epoca din timpul și dintre cele două războaie mondiale (1915—1945), deci pe durata altei generații, apar decorațiile în scîndură traforată. Localitățile unde s-a dezvoltat puternic această decorație în traforaj se întîlnesc pe valea Teleajenului, în regiunea Ploiești, trecînd în regiunea București la punctul de contact format de satele de la Tîncăbești la Snagov. Avînd în vedere bogăția acestor decorații în regiunea Ploiești, și contactul satelor citate cu acea regiune, se poate presupune că meșteșugul a venit de acolo. Aria pe care se găsește răspîndită decorația în traforaj este cu mult mai mare decît aceea a decorației în tencuială, cuprinzînd întreaga regiune București. Valoarea motivelor întrebuițate scade însă pe măsura depărtării de focarele arătate. Decorația în tencuială a dispărut din practica meșterilor de la țară; cea în traforaj se mai menține în unele locuri, însă este și ea pe cale de dispariție. Se poate spune că este epoca decorației în traforaj și a învelitorilor de tablă.

În epoca de după al doilea război mondial, din 1945 încoace, în lumea satelor noastre are loc o cotitură precisă în felul de înțelegere și interpretare a formelor arhitectonice. Se tinde către construcții de cărămidă, cu stâlpii prispei de beton armat, cu arce de beton sau zidărie, cu tencuieli exterioare șprițuite în culori vii, bogate în profiluri, variat colorate. În ultima epocă la învelitori se întrebuintează din ce în ce mai mult țigla.

Din documentarea prezentată asupra regiunii București se pot de asemenea reține și anumite elemente necesare în proiectările noastre din mediul rural și mai ales în concepția tipurilor de case țărănești.

Concentrarea acareturilor sub același acoperiș face să fie îndreptățită adoptarea aceluiași sistem pentru anexele gospodărești din gospodăriile individuale ale colectivităților. Ar fi de preferat ca acestea să se grupeze câte două sau chiar patru la liniile despărțitoare ale curților.

Se poate reține că orientarea fațadelor nu preocupă pe țăranii noștri, în afară de cea de nord sau nord-est, pe care o evită.

În regiunea București se întrebuintează drept combustibil pentru încălzit camerele în timpul iernii, paie, coceni, ciulini, tulpini de floarea soarelui și alți combustibili de volum mare, care incomodează spațiul din camere. Este necesar deci să se adopte în proiectare sistemul de cotloane, arătat în documentare, care avînd focarul în polată, lasă liber spațiul de locuit al camerelor. Cotloanele folosesc și pentru pregătirea mîncării, iar spațiul în care se așază servește pentru luat masa, pentru spălat rufe și pentru baie.

Așezarea polatei la spatele casei, așa cum se obișnuiește în Bărăgan, dă posibilitatea de a realiza, alături de încăperea cotloanelor, o cameră «a bătrînilor», încălzită de la același focar, iar în partea cealaltă, camera de alimente și depozitul de unelte casnice.

Considerînd faptul că nici o casă, oricît de modestă, nu este lipsită de prispă, se deduce că acest element îndeplinește o funcțiune apreciată în viața săteanului și deci nu se poate exclude de la tipurile de case proiectate pentru săteni.

Se observă de asemenea că mai toate gospodăriile din regiunea București au în curte, în afara perimetrului casei, un cuptor și o mică bucătărie de vară, ceea ce înseamnă că în acest anotimp casa este aproape părăsită și viața se desfășoară în curte. Este de văzut dacă se poate realiza în proiectare această practică sau dacă este mai bine să fie lăsată în seama mijloacelor proprii ale țăranului.

Este de reținut frumosul obicei pe care îl au țăranii, de a-și rezerva pe lîngă casă un loc pentru grădinița de flori și chiar de a-și face la stîlpi policioare pentru ghivecele de flori. Obiceiul trebuie menținut și extins în proiectare.

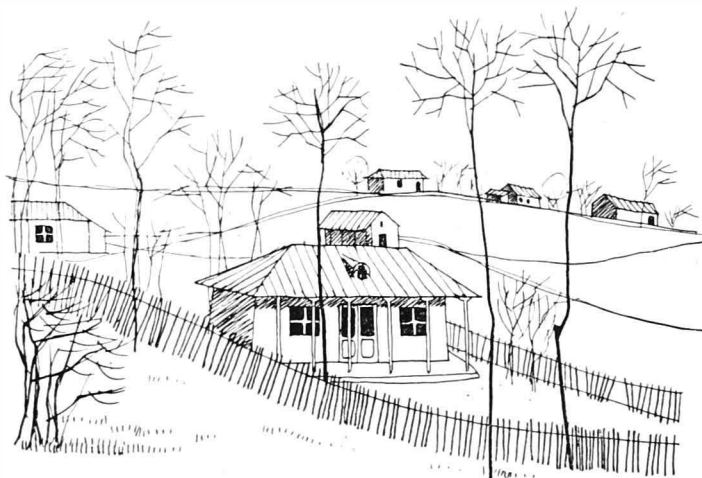
Trebuie să se ia în considerare tendința manifestată la construcțiile sătești noi de a fi construite în cărămidă, cu stâlpi de beton armat și arce la prispă, cu tencuieli colorate și șprițuite, astfel ca proiectarea să ajute pe săteni pentru a-și realiza estetic și economic preferințele lor.

Pentru a nu se cădea în exces în privința profilaturilor și a culorilor, care se întîlnesc curent la casele noi, acestea pot să se simplifice, să se armonizeze cu peisajul și să se obțină în viitor un stil al caselor de la sate.

Întrucît regiunea București este foarte accesibilă arhitecților noștri proiectanți, cercetarea situației la fața locului este necesară.

Desigur, oricît de frumoase sînt ornamentele în tencuială de la casa lui «Ștefanu Marinu, anu 1881» și de la altele, acestea nu pot fi aplicate în proiectare, așa cum sînt, dar pot fi interpretate, creînd opere în genul celor realizate de arhitectul Ion Mincu.

Este necesar ca minunatele case și ornamente din regiunea București să fie prezente în muzeele noastre de artă populară, cum este Muzeul Satului, unde nu există nici un exemplar din această regiune.

BIBLIOGRAFIE

W. J ä n n e c k e, Das rumänische Bauern- und Bojarenhaus, Bucureşti, 1918.

É. de M a r t o n n e, La Valachie, Paris, 1902.

V. M i h ă i l e s c u, Vlăşia şi Mostiştea, în B. S. R. R. G. anul XLIII-1924, Bucureşti, 1925.

V. M i h ă i l e s c u, Aşezări omeneşti din cîmpia romînă la mijlocul şi sfîrşitul sec. XIX.

A l. O d o b e s c u, Pseudokynegeticos.

C. O p r e s c u, Bucureşti.

H. H. S t a h l, Sociologia satului devălmaş romînesc, Bucureşti, 1946.

G h. V î l s a n, Cîmpia romînă.

INDICELE MATERIALULUI ILUSTRATIV

INSTITUTUL DE ARHITECTURĂ «ION MINCU», BUCUREȘTI : fig. 15—21, 48—50, 147, 148, 150—152, 154—161.

SECȚIUNEA DE ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE A SFATULUI POPULAR AL REGIUNII BUCUREȘTI :
fig. 137—140.

PAUL STAHL ; fig. 124—126 ; supracoperta spate.

ARH. FL. STĂNCULESCU : fig. 1—14, 22—47, 51—123,
127—136, 141—146, 149, 153, 162—184 ; supracoperta
față ; coperta exterioară ; coperta interioară ; vignetele.

CUPRINSUL

	<u>Pag.</u>
INTRODUCERE	5
CONSIDERAȚII GENERALE	7
ÎMPREJURIMILE CAPITALEI	21
ZONA LACURILOR DE NORD	47
BAZINUL INFERIOR AL ARGEȘULUI	71
BAZINUL VEDEI ȘI TELEORMANULUI	97
BĂRĂGANUL	111
CONCLUZII	133
BIBLIOGRAFIE	137
INDICELE MATERIALULUI ILUSTRATIV	138

Responsabil de carte: arh. Hopu V.
Tehnoredactor: Tudor I.
Corector responsabil: Carnabel I.

Dot la rula 11. 09.58. Bun de tipar 08. 11. 58. Hirtie cretată de 100 g/m², 61×86/8. Coli editoriale 10,27. Coli de tipar 17,50. Comanda R 3273. A. 07225. E 17934. Indicele de clasificare pentru bibliotecile mari 72 (R062). Indicele de clasificare pentru bibliotecile mici 72.

Tiparul executat la Intreprinderea Poligrafică Sibiu
str. I. V. Stalin nr. 15 — R. P. R.

